

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK
LİSANS
TEZİ

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI 2019-2023
STRATEJİK PLANININ ÖĞRETİM
PROGRAMLARINA ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

FERİT ÇİMEN

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Antalya, 2023

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 2019-2023 STRATEJİK PLANININ ÖĞRETİM
PROGRAMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ferit ÇİMEN

Danışman: Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT

Antalya, 2023

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezim olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel, ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanışımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

Ferit ÇİMEN

08.06.2023

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Ferit ÇİMEN'ın bu çalışması **08.06.2023** tarihinde jürimiz tarafından **Eğitim Bilimleri** Ana Bilim Dalı **Eğitim Programları ve Öğretim** Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan : **Doç. Dr. Çiğdem APAYDIN**
Akdeniz Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ABD

Üye : **Doç. Dr. Vildan DONMUŞ KAYA**
Fırat Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve
Öğretim ABD

Üye (Danışman) : **Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT**
Akdeniz Üniversitesi,
Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve
Öğretim ABD

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planının Öğretim Programlarına Etkisinin İncelenmesi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Güçlü ŞEKERCİOĞLU
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Okumanın yaşı yoktur elbette ama belli bir yaştan itibaren okumak dışında ailen, iş hayatın ve çevre koşulların okumakla ilgili gayretini etkileyebilir. Yüksek lisansı tamamlamakta neden bu kadar geç kaldım diye kendime çokça sorular sordum oysaki okumayı en çok da yazmayı oldum olası sevmişimdir. Söylediğim gibi belli bir yaştan sonra okumak ve okumaya ilişkin gayret sarf etmek, yirmili yaşlardaki kadar kolay olmuyor. Ancak kendi adıma hangi yaşta olursa olsun, okumak ve yazmak insanı genç ve dinamik kılıyor diyebilirim. Yeniden okumak ve yazmak, araştırmak ve incelemek için bana fırsat veren Akdeniz Üniversitesi'ne, gerek kişisel kariyerime gerekse öğretmenlik vizyonuma katkı veren Eğitim Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı hocalarına çok teşekkür ederim. Değerli tez danışman hocam Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT'a sabrı ve göstermiş olduğu özen için teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca jüride yer alarak tezimin savunma sürecinde bulunan değerli hocalarıma da şükranlarımı iletiyorum. Hayatımın her anında yanımda olan; anneme, eşime, yavrularıma, aileme destekleri ve emekleri için çok teşekkür ederim. Son olarak tez sürecimde vefat eden güzel adam babam Tahsin ÇİMEN'e hayatımdaki her şey için sonsuz teşekkürler.

...BABAM'a

Ferit ÇİMEN
Antalya, 2023

ÖZET

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 2019-2023 STRATEJİK PLANININ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

ÇİMEN, Ferit

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT

Haziran 2023, 151 sayfa.

Strateji; belirlenen amaç ve hedeflere varmak için takip edilecek, izlenecek yol ve yöntem anlamında kullanılır. Herhangi bir yapılanmada, belirgin bir şekilde stratejinin varlığından söz edebilmek içinde stratejik planlama sürecinin oluşturulması gerekir. Hayatın her anında, bireysel, kurumsal veya kamusal bir alanda, belli bir zaman diliminde belli bir maliyetle belirlenen hedeflere ulaşmak ve bu süreci sağlıklı bir şekilde yürütmek için iyi hazırlanmış stratejik planlarınız olmalıdır. Stratejik planlama, kurumun veya kuruluşun, mevcut durumuna ilişkin verilerin tespit edilerek gelecekte öngörülen hedefleri oluşturma ve bu hedeflere varma sürecidir. Tüm dünyada uygulanan stratejik yönetim ve planlamanın 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim Kanunu'nun 10.12.2003 tarihinde Resmi Gazete'de yürürlüğe girmesinin ardından, ülkemizdeki tüm resmi kurum ve kuruluşlar üniversiteler ve belediyeler tarafından yapılması zorunlu kılınmıştır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) da 5018 sayılı Kanun'un Resmi Gazete'de yayınlanmasının ardından stratejik planlama sürecini başlatılmış olup ilk olarak 2010- 2014 yılını kapsayan stratejik plan hazırlanmıştır. Daha sonra 2014-2019 yıllarını kapsayacak şekilde ikinci stratejik plan ve hala yürürlükte olan 2019-2023 yıllarını kapsayacak şekilde üçüncü plan hazırlanarak, bakanlığının temel politikalarına yön vermek için uygulamaya konulmuştur. 5018 sayılı Kanun ile stratejik planlama sürecine giren, Milli Eğitim Bakanlığı'nın esasında temel ve önemli bir sorumluluğu eğitim-öğretim sürecinin ülke genelinde sağlıklı ve başarılı bir şekilde yürütülmesidir. Bu sürecin önemli bir ayağını ise öğretim programları oluşturur. Öğretim programları eğitim-öğretim sürecinin nasıl yapılacağına ilişkin temel bir kılavuz olma özelliği taşır. Ayrıca eğitim-öğretim sürecinin standartlarının yer aldığı önemli bir belgedir. Öğretim programları genel bir tanımla bir dersin öğretimi ile ilgili bireylere kazandırılması için tasarlanan tüm etkinlikleri içeren yaşantılar süreci olarak tanımlanır. Bir öğretim programı temelde öncelikle hedef

öğesinden akabinde hedeflerin kazandırılması için belirlenen içerikten daha sonra kazanımların nasıl kazandırılacağını belirleyen öğretme-öğrenme sürecinden son olarak da sınama durumlarına ilişkin öğelerinden oluşur. Gerek stratejik planlanmanın önemi ve gerekse öğretim programlarının içeriği ve önemi açısından bakıldığında, Milli Eğitim Bakanlığı için stratejik planlama ile öğretim programlarının eğitim-öğretim sürecinin sağlıklı, planlı ve istendik bir formatta yönetilmesinde oldukça önemli birer rol aldıkları söylenebilir.

Araştırmanın genel amacı kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı'nca 2019-2023 yılları arasında yapılan stratejik planlamaya ait amaç ve hedefler içerisinde yer alan içeriklerin yine bu yıllar arasında yürürlükte olan ve planlanan öğretim programlarının değişimine nasıl yol açtığı, hangi etkileri bıraktığı ve öğretim programının öğelerini nasıl etkilediği, stratejik planlamadaki hedeflerin ve bu hedeflerin gerçekleşmesi için ortaya konan stratejileri ile yapılan faaliyetlerin, öğretim programı ve öğelerini nasıl ve ne ölçüde değişime uğrattığı araştırılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde doküman analizi çalışması kullanılarak yürütülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Stratejik Planlama, Öğretim Programı, Hedef, Öğretme-öğrenme Süreci.*

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE EFFECT OF THE MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION 2019-2023 STRATEGIC PLAN ON CURRICULUM

ÇİMEN, Ferit

Master Thesis, Department of Educational Sciences

Thesis Advisor: Assoc. Dr. Etem YESİLYURT

June 2023, 151 pages.

Strategy is used to mean the path and method to be followed to reach the determined goals and objectives. In any organization, a strategic planning process must be established in order to be able to talk about the existence of a strategy in a clear way. You should have well-prepared strategic plans in order to reach the targets determined at a certain cost in a certain time period and to carry out this process in a healthy way in every moment of life, in an individual, institutional or public area. Strategic planning is the process of establishing and reaching the targets foreseen in the future by determining the data regarding the current situation of the institution or organization. After the publication of the Law No. 5018 in the Official Gazette, the strategic planning process was started in the Ministry of National Education, where education and training activities are carried out, and a strategic plan covering the years 2010-2014 was prepared. Then, the second strategic plan to cover the years 2014-2019 and the third plan to cover the years 2019-2023, which is still in effect, were prepared and put into practice to guide the basic policies of the ministry. A fundamental and important responsibility of the Ministry of National Education, which entered the strategic planning process with the Law No. 5018, is to carry out the education-training process in a healthy and successful way throughout the country. An important part of this process is the curriculum. Curriculum has the feature of being a basic guide on how to do the education-teaching process. It is also an important document that includes the standards of the education process.

Curriculum with a general definition; It is defined as the process of experiences that includes all the activities designed to teach a lesson to individuals. A curriculum basically consists of the objective element, then the content determined for the acquisition of the objectives, then the teaching-learning process that determines how the gains will be gained, and finally the elements related to the test situations. Considering both the importance of strategic

planning and the content and importance of the curriculum, it can be said that strategic planning and curriculum for the Ministry of National Education play a very important role in the management of the education-teaching process in a healthy, planned and desired format.

Within the scope of the general purpose of this research; The contents of the objectives and targets of the strategic planning made by the Ministry of National Education between the years 2019-2023; how it caused the change of the curricula that were in force and planned between these years, what effects it left and how it affected the elements of the curriculum, how and to what extent the objectives in strategic planning and the strategies put forward for the realization of these goals and the activities carried out changed the curriculum and its elements have been researched. The research was carried out using document analysis study within the framework of qualitative research methods.

Keywords: *Strategic Planning, Curriculum, Objective, Learning-Teaching Process*

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xviii
KISALTMALAR LİSTESİ	xix

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi.....	9
1.4. Sayıtlar	11
1.5. Sınırlılıklar	11
1.6. Tanımlar	12

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Eğitim.....	13
2.2. Öğretim	14
2.3. Eğitim Programı.....	15
2.4. Öğretim Programı	16
2.5. Eğitim Programı ve Öğretim Programı Arasındaki İlişki	16
2.6. Öğretim Programının Temel Öğeleri	17
2.6.1. Hedef	17
2.6.1.1. Uzak Hedefler	18
2.6.1.2. Genel Hedefler	18
2.6.1.3. Özel Hedefler	18

2.6.2.	İçerik.....	18
2.6.3.	Eğitim Durumları.....	19
2.6.4.	Sınama Durumları	20
2.7.	Eğitimde Program Geliştirme Süreci	20
2.8.	Strateji Kavramı	21
2.9.	Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama.....	22
2.9.1.	Stratejik Yönetim.....	22
2.9.2.	Stratejik Planlama.....	23
2.10.	Stratejik Planlama Süreci.....	26
2.10.1.	Stratejik Plan Hazırlık Süreci	29
2.10.2.	Durum Analizi	29
2.10.3.	Geleceğe Bakış	30
2.10.3.1.	Misyon ve Vizyon	31
2.10.3.2.	Amaç ve Hedefler.....	32
2.10.3.3.	Performans Göstergeleri.....	33
2.10.3.4.	İzleme ve Değerlendirme Süreci	33
2.11.	MEB Stratejik Planları ve Modeli	34
2.11.1.	MEB Stratejik Planları.....	37
2.11.1.1.	2010-2014 Stratejik Planı.....	37
2.11.1.2.	2015-2019 Stratejik Planı.....	37
2.11.1.2.1.	Erişim Teması	38
2.11.1.2.2.	Kalite Teması	38
2.11.1.2.3.	Kurumsal Kapasite Teması	38
2.11.1.3.	2019-2023 Stratejik Planı.....	38

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1	Araştırma Modeli	47
3.2	Veri Toplama Aracı	48
3.3	Verilerin Analizi	50

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1	Birinci Alt Amaca ilişkin Bulgular	52
4.1.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular	52
4.1.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	62
4.1.3	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	66
4.1.4	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Nasıl Etkilerine İlişkin Bulgular	70
4.2	İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	74
4.2.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	75
4.2.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	78
4.2.3	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	78
4.2.4	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.4’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	79
4.3	Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	79
4.3.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 3.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	80
4.3.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 3.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	80
4.3.3	MEB 2019-2023 SP Hedef 3.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	85
4.4	Dördüncü Alt Amaca ilişkin Bulgular	88
4.4.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	88

4.4.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	89
4.4.3	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	92
4.4.4	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.4’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	94
4.5	Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	97
4.5.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 5.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	97
4.5.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 5.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	97
4.5.3	MEB 2019-2023 SP Hedef 5.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	98
4.6	Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular.....	101
4.6.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	101
4.6.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	101
4.6.3	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	104
4.6.4	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.4’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	105
4.7	Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	105
4.7.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 7.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	106
4.7.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 7.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.....	106

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1	Sonuç.....	108
5.1.1	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	108
5.1.2	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	109
5.1.3	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.3’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	110
5.1.4	MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	110
5.1.5	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.1’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	111
5.1.6	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	112
5.1.7	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.3’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	112
5.1.8	MEB 2019-2023 SP Hedef 2.4’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	112
5.1.9	MEB 2019-2023 SP Hedef 3.1’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	112
5.1.10	MEB 2019-2023 SP Hedef 3.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	113
5.1.11	MEB 2019-2023 SP Hedef 3.3’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	114
5.1.12	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.1’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	114
5.1.13	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	114
5.1.14	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.3’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	115

5.1.15	MEB 2019-2023 SP Hedef 4.4'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	116
5.1.16	MEB 2019-2023 SP Hedef 5.1'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	116
5.1.17	MEB 2019-2023 SP Hedef 5.2'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	116
5.1.18	MEB 2019-2023 SP Hedef 5.3'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	117
5.1.19	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.1'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	118
5.1.20	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.2'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	118
5.1.21	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.3'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	118
5.1.22	MEB 2019-2023 SP Hedef 6.4'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	119
5.1.23	MEB 2019-2023 SP Hedef 7.1'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	119
5.1.24	MEB 2019-2023 SP Hedef 7.2'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar	119
5.2	Öneriler	119
KAYNAKÇA.....		121
ÖZ GEÇMİŞ		130
BİLDİRİM.....		131
İNTİHAL RAPORU.....		132

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1 Stratejik Planlama ile Geleneksel Planlama Arasındaki Farklar.....	25
Tablo 2.2 MEB 2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Güçlü Yönler.....	39
Tablo 2.3 MEB 2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Zayıf Yönler	40
Tablo 2.4 MEB 2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Fırsatlar	41
Tablo 2.5 MEB 2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Tehditler	41
Tablo 2.6 MEB 2019-2023 SP Birinci Amaç ve Hedefleri.....	43
Tablo 2.7 MEB 2019-2023 SP İkinci Amaç ve Hedefleri.....	43
Tablo 2.8 MEB 2019-2023 SP Üçüncü Amaç ve Hedefleri.....	44
Tablo 2.9 MEB 2019-2023 SP Dördüncü Amaç ve Hedefleri	44
Tablo 2.10 MEB 2019-2023 SP Beşinci Amaç ve Hedefleri	44
Tablo 2.11 MEB 2019-2023 SP Altıncı Amaç ve Hedefleri.....	45
Tablo 2.12 MEB 2019-2023 SP Yedinci Amaç ve Hedefleri	45
Tablo 4.1 Hedef 1.1-Öğretim Programları İlişkisi	53
Tablo 4.2 Hedef 1.1'e Ait Performans Göstergeleri.....	54
Tablo 4.3 Hedef 1.1'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu.....	55
Tablo 4.4 MEB 2019-2022 Yılları Arası Alınan Talim Terbiye Kurulu Kararları ve Değişen Öğretim Programları	56
Tablo 4.5 TTKB 2019-2023 SP Hedef 1.1'e Ait Performans Gösterge Sonuç Değerler.....	61
Tablo 4.6 Hedef 1.2-Öğretim Programları İlişkisi	62
Tablo 4.7 Hedef 1.2'e Ait Performans Göstergeleri.....	63
Tablo 4.8 Hedef 1.2'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu.....	65
Tablo 4.9 Hedef 1.3-Öğretim Programları İlişkisi	67
Tablo 4.10 Hedef 1.3'e Ait Performans Göstergeleri.....	67
Tablo 4.11 Hedef 1.3'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu.....	68
Tablo 4.12 Hedef 1.4-Öğretim Programları İlişkisi	70
Tablo 4.13 Hedef 1.4'e Ait Performans Göstergeleri.....	71
Tablo 4.14 Hedef 1.4'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu.....	73

Tablo 4.15 Hedef 2.1-Öğretim Programları İlişkisi	75
Tablo 4.16 Hedef 2.1'e Ait Performans Göstergeleri.....	75
Tablo 4.17 Hedef 2.1'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu.....	77
Tablo 4.18 Hedef 2.2-Öğretim Programları İlişkisi	78
Tablo 4.19 Hedef 2.3-Öğretim Programları İlişkisi	79
Tablo 4.20 Hedef 2.4-Öğretim Programları İlişkisi	79
Tablo 4.21 Hedef 3.1-Öğretim Programları İlişkisi	80
Tablo 4.22 Hedef 3.2-Öğretim Programları İlişkisi	81
Tablo 4.23 Hedef 3.2'e Ait Performans Göstergeleri.....	82
Tablo 4.24 Hedef 3.2'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu.....	83
Tablo 4.25 Hedef 3.3-Öğretim Programları İlişkisi	85
Tablo 4.26 Hedef 3.3'e Ait Performans Göstergeleri.....	86
Tablo 4.27 Hedef 3.3'e Ait Riskler-strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu	87
Tablo 4.28 Hedef 4.1-Öğretim Programları İlişkisi	89
Tablo 4.29 Hedef 4.2-Öğretim Programları İlişkisi	89
Tablo 4.30 Hedef 4.2'ye Ait Performans Göstergeleri.....	90
Tablo 4.31 Hedef 4.2'ye Ait Riskler- Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu	91
Tablo 4.32 Hedef 4.3-Öğretim Programları İlişkisi	92
Tablo 4.33 Hedef 4.3'e Ait Performans Göstergeleri.....	92
Tablo 4.34 Hedef 4.3'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu	93
Tablo 4.35 Hedef 4.4-Öğretim Programları İlişkisi	95
Tablo 4.36 Hedef 4.4'e Ait Performans Göstergeleri.....	95
Tablo 4.37 Hedef 4.4'e Ait Riskler-Strateji- Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu	96
Tablo 4.38 Hedef 5.1-Öğretim Programları İlişkisi	97
Tablo 4.39 Hedef 5.2-Öğretim Programları İlişkisi	98
Tablo 4.40 Hedef 5.3-Öğretim Programları İlişkisi	98
Tablo 4.41 Hedef 5.3'e Ait Performans Göstergeleri.....	99
Tablo 4.42 Hedef 5.3'e Ait Riskler-Strateji- Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu	100
Tablo 4.43 Hedef 6.1-Öğretim Programları İlişkisi	101

Tablo 4.44 Hedef 6.2-Öğretim Programları İlişkisi	102
Tablo 4.45 Hedef 6.2'ye Ait Performans Göstergeleri.....	102
Tablo 4.46 Hedef 6.2'ye Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu	103
Tablo 4.47 Hedef 6.3-Öğretim Programları İlişkisi	105
Tablo 4.48 Hedef-Öğretim Programları İlişkisi	105
Tablo 4.49 Hedef 7.1-Öğretim Programları İlişkisi	106
Tablo 4.50 Hedef 7.2-Öğretim Programları İlişkisi	106
Tablo 4.51 SP Tüm Hedef-Öğretim Programları İlişkisi.....	107

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1 Stratejik Planlama Süreci-1	27
Şekil 2.2 Stratejik Planlama Süreci-2	28
Şekil 2.3 Stratejik Planlamada Geleceğe Bakış	31
Şekil 2.4 MEB SP Hazırlama Modeli	35
Şekil 2.5 MEB Stratejik Planlama Hazırlık Süreci Döngüsü	36
Şekil 2.6 MEB 2019-2023 SP Misyon ve Vizyon ifadesi	42
Şekil 2.7 MEB 2019-2023 SP İzleme ve Değerlendirme Süreci	46
Şekil 3.2 MEB Teşkilat Şeması	49
Şekil 4.1 MEB Eğitim Bilişim Ağı Ana Yüzü	72
Şekil 4.2 MEB Örnek Bir Tasarım Beceri Atölyesi	84
Şekil 4.3 MEB Örnek Tasarım ve Beceri Atölyeleri	84

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt	: Aktaran
CBSBB	: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
OGM	: Orta Öğretim Genel Müdürlüğü
ÖP	: Öğretim programları
PG	: Performans Göstergesi
RG	: Resmi Gazete
SP	: Stratejik Planlama
TBA	: Tasarım ve Beceri Atölyeleri
TD	: Tebliğler Dergisi
TDK	: Türk Dil Kurumu
MTEGM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TTK	: Talim ve Terbiye Kurulu
TTKK	: Talim ve Terbiye Kurulu Kararları

BÖLÜM I

GİRİŞ

Küreselleşen dünya düzleminde yaşamın her alanında kendini hissettiren ve gitgide artarak daha karmaşık bir durum alan, hızlı bir şekilde değişkenlik gösteren koşullar, hızlı evrilen kavramlar, başarı için sistemli ve planlı bir yaşamı da zorunlu kılmaktadır. İş hayatında, sosyal hayatta ve zaman zaman bireysel yaşam alanında da sistemli ve planlı yaşamın gerekliliği 21.yüzyılda daha fazla kendini göstermiştir. 21.yüzyıl gelişmeleri özellikle işletmeleri, kamu kurum ve kuruluşlarını, şirketleri daha çok etkilemiştir. Yaşanan bu hızlı değişimler neticesinde 21.yüzyıl dünyasında tutunmaya çalışan, çağın sürekli değişen ve gelişen yüzüne ayak uydurmak zorunda kalan kamu kurumları ve özel işletmelerin, beklentilere cevap verecek bir yapılanmaya kavuşmaları, kendi alanları ile ilgili daha etkin bir hizmet vermelerine yönelik belirledikleri amaç ve hedeflerine ulaşmaları için akılcı stratejileri belirlemeleri oldukça önemlidir (Güçlü, 2003). Bu durumun gerçekleşmesi, kamu ve özel işletmelerinin etkin bir stratejik yönetim ve akabinde iyi bir şekilde ortaya konan (SP) ile mümkün kılınabilir. Strateji ve stratejik harekete rehberlik edecek planlar, manevralar, modeller, kurumun ve işletmenin odak noktası olup uyum ve ahenk ile amaçlara ulaşmak için kullanılır (Nut & Backoff, 1992: 55). Nut ve Backoff tarafından SP için ifade edilen cümleler açıkçası stratejik yönetimin, planlamanın önemini belirtmiştir. 1960'lı yıllarda yeni yeni kullanılmaya başlanan stratejik yönetim ve SP'lama kavramları, 21.yüzyılın karmaşık ve hızlı değişen enstrümanlarının devreye girmesi ile önemini gitgide artırmıştır.

Sistemli, planlı ve kapsamlı bir şekilde geleceğe yönelik en geniş bilgiler ile analiz ve sentez yapma, karar alma ve alınan kararların faaliyete geçmesi için ihtiyaç duyulan gayretleri düzenli ve sistemli bir biçimde örgütleme ile sistematik bir şekilde kararların son durumu karşısındaki sonuçlarını ölçme ve değerlendirmeye yönelik sürekli bir süreç olarak tanımlanan SP'nin eğitim-öğretimin geleceğine yöne vermek adına kıymetli bir doküman olduğunu söylemek yanlış olmaz (Drucker, 1999). Yine gelecekte olabilecek senaryolara odaklanarak kurum ve kuruluşun nasıl bir durumda olduğunu, şu an ne yaptığını nasıl bir yol alması gerektiğini şekillendiren ve bu kapsamda yön vermek için stratejiler üreten disiplinli bir çaba olarak karşımıza çıkan planlama sürecinin, eğitim-öğretim sürecinde yapılması gereken bir olgu olduğu da söylenebilir (Bryson, 2018). Bu çerçevede bakıldığında eğitim-öğretim

sürecinin rastlantılara, plansız bir yönetim sürecine bırakılması düşünülmez. Eğitimin en bilindik tanımına bakıldığında bireyde kendi yaşantılarıyla yolu ile kazandırılması istenen davranış değişikliği olarak karşımıza çıkmaktadır (Ertürk, 2013).

Bu istendik davranışların ortaya çıkması çok büyük oranda öğretim programları ile sağlanmaktadır. Öğretim programları esasında bireye kazandırılması istenen davranışlara ait tüm süreci içeren kapsamlı, planlı ve yaşayan bir belge olarak tanımlanabilir. Öğretim programları uzun ve ciddi bir süreci içermektedir. Bu sürecinde plansız bir şekilde yürütülmesi, eğitim gibi hayatın her anında bireyin ve toplumun içinde olduğu ciddi bir değerler dizisi için düşünülemez. Bu açıdan stratejik yönetim ve SP'nin de en çok eğitim-öğretim süreci ve bu sürecin önemli bir ögesi olan öğretim programları için önemli olduğu söylenebilir.

1.1. Problem Durumu

Strateji yüzyıllar öncesinde literatürdeki yerini almış olup uzun yıllarca da askeri bir terim olarak kullanılmıştır (Güçlü, 2003). Strateji kavramının, ilk kullanım alanı askeri hareket ve operasyonların planlanması şeklinde olduğu söylenebilir. Ancak zaman içerisinde farklı alanlarda da kullanılmaya başlanmış olup özellikle işletme alanında geniş bir kullanım ağına sahip olmuştur. Farklı alanlarda kullanılmaya başlanan strateji kavramı için literatürde de farklı tanımlar yer almıştır. Kurumun ya da işletmenin iç ve dış çevresiyle ilgili analiz ve değerlendirmelerine göre amaç ve hedeflerinin belirlenmesi ve belirlenen bu amaç ile hedeflere ulaşılması için takip edilen yol veya planların tasarlanması süreci olarak ifade edilmektedir (Nohutçu, 2008:124). Artan küreselleşme ve bunun sonucunda ortaya konulan rekabet ortamı strateji kavramının önemini artırmış ve kamu alanlarında da kendine yer edinmeye başlamıştır. Strateji kavramı ile birlikte SP'de kendine hızlı bir şekilde yer edinmiş ve zaman içerisinde yönetim planlamalarına dair ağırlığını artırmıştır.

SP, stratejilerin plan haline getirilmiş önemli bir belge, doküman niteliğindedir. Neyi, hangi ölçüde, ne kadar bir zamanda yapmak istemenin eldeki veriler ile öncesinde hedefler belirleyerek, karar almanın en geniş halidir. SP işletmenin ve kurumların bulunduğu durumdan varmak istediği durumun yer aldığı eylemlerin tamamıdır (Bayraktar & Yıldız, 2007). Kaynak ve zaman israfının da engellenerek daha profesyonel ve kaliteli bir hizmetin üretilmesi de SP'nin en önemli özellikleri arasında yer alır (Hargreaves & Hopkins, 1991). Paydaşlarının fikirlerinin etkin bir şekilde alındığı ve sürece dâhil olduğu, uygulamaları içerir. Diğer bir ifade

ile planlama gelecekte ne yapılmasının belirlmesine ilişkin bütün adımları kapsayan bir belge niteliğindedir. Ayrıca, SP kurumların var olan kaynaklarını nasıl etkin ve akılcı bir şekilde kullanabilmelerine ilişkin temel bir doküman olarak tanımlanabilir (Küçüksüleymanoğlu, 2008: 404). En temel ve basit haliyle SP, şirketin ya da kurumun, “ Neredeyiz? Varacağımız yer neresi ve nasıl varmak istiyoruz?” sorularına cevap arayan ve bunun neticesinde mevcut durumdan yola çıkarak varmak istenilen duruma doğru nasıl hareket etmesini sağlayan önemli bir yol haritası, özetle kurumun A’dan Z’ye gelecek planlamasıdır.

21.yüzyıl sonlarına doğru kamusal alanda da kendini gösteren SP, ülkemizde de kamu kaynaklarının verimli kullanılması ve daha etkin bir yapı ile performans esaslı bir bütçeleme çerçevesinde oluşturulan idareye ait, orta ve uzun vadeli amaçlarının hedefler ve bu hedeflere ilişkin konulan performans ölçütleri ile bunlara ulaşmak için ortaya konan izleme ve değerlendirmeleri çalışmalarını içermesi amacı ile kamu kurum ve kuruluşlarında da hazırlanmaya başlanılmıştır (Resmi Gazete, 2003). Bütün bu tanımlar ışığında değerlendirdiğimizde, SP kurumların, şirketlerin veya örgütlerin anlık durumunun tespit edilerek gelecekte belirlediği hedeflere hangi stratejiler ile yol alacağının içeren bir belge özelliği taşıdığı söylenebilir. Belirlenen stratejilere ait faaliyetlerin nasıl bir bütçe ile yönetilerek, hükümetlerin politik bakış açısını da yansıtan ciddi bir resmi belge niteliği olarak da değerlendirilebilir.

SP’si iyi bir şekilde hazırlanan, bir kurumun esasında tüm iş ve işleyişine ait yol haritası da ortaya çıkmış olur ve diğer bütün eylemler SP’nin bir alt ögesi olarak hareket eder. İyi bir SP’de bir kuruma ait bütün hususlar düşünülür ve bu hususlara ilişkin iyileştirmeler, tüm aşamaları ile ele alınır. SP’si olmayan bir kurumun da esasında hiçbir sürecinin sağlıklı bir şekilde yönetilmediğini de söylemek yanlış olmaz. Ayrıca, SP sürecin de iç ve dış paydaşların görüşleri alınarak paydaşların yönetime ve planlamaya katılmasına da fırsat tanınır (MEB, 2018a). Bu da paydaşların daha etkin bir şekilde görüşlerin alınmasını sağlar ve yapılacak işlerin sahiplenmesini güçlendirir

SP’nin dünyada kendine ciddi bir yer bulması neticesinde Türkiye’de SP’ye ilişkin yapılan çalışmalar öncelikli olarak "5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (KMYKK, 2003)" ve "Kamu İdarelerinde SP’ye İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik" ve bu doğrultuda hazırlanan kamuda SP oluşturma kılavuzu olmak üzere yönetmelikler ve genelgeler çerçevesinde 2003 yılında yapılması zorunlu kılınmıştır (Resmi Gazete, 2003). Planlamaya ilişkin hususlar 2003 yılında 25326 sayılı resmi gazetede yayınlanarak

kanunlaşmıştır. Yayınlanan bu kanun kapsamında Türkiye’deki tüm kamu kurum ve kuruluşları ile üniversiteler ve belediyelerin SP hazırlama zorunluluğu doğmuştur.

Literatüre ilk kez askeri bir terim olarak giren ve zamanla tüm sektörlerde kendine yer bulan strateji kavramını ve SP’nin hiçbir rastlantıya yer olmaması gereken ve tamamen planlı bir süreç ile yürütülmesi gereken eğitim-öğretim sürecinden muaf olması da düşünülmeyen bir gerçektir. Nitekim eğitim ile ilgili çok farklı tanımlar yapılmış olsa da hemen hemen hepsinde istendik davranış değişikliğinin gerçekleşmesi üzerinde durulur ve oldubitti ile rastgelelik reddedilir. Gerek eğitimin tanımına baktığımızda gerekse SP’nin tanımlarını değerlendirdiğimizde bireyde istendik bir davranış değişikliği oluşturma süreci de iyi bir SP gerektirir.

MEB’e bağlı eğitim kurumları da 5018 sayılı Kanun çerçevesinde yapma zorunluluğu içerisine girmiş ve neticesinde bakanlık merkez teşkilatı ile il/ilçe müdürlükleri ve okulların beş yıl içindeki belirlenen tüm amaç ve hedeflerini iç ve dış paydaşları ile birlikte belirleyebileceği bir SP hazırlama kılavuzu oluşturulmuştur (MEB, 2010). 2006/55 ve 2010/14 sayılı genelgeler doğrultusunda MEB’de 2010 yılından başlamak üzere, bakanlık, il ve ilçe müdürlükleri ve okullarda SP oluşturma sürecini başlatmıştır (MEB, 2010). Hazırlanan SP’ler de özellikle; beş yıllık bir süreç dikkate alınarak, bakanlık eğitim politikalarına referans teşkil edecek ve bakanlığın beş yıllık bir süreçte izleyeceği temel politikalara yön verecek geniş görüşlülük ile misyonun belirlenmesi, eğitim-öğretimde erişim, kalite ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreçleri ile ölçme ve değerlendirmeye yönelik planlamalar, öğretim programlarındaki değişiklikler, öğretmenlerin hizmet içi eğitim planlamaları, okulların fiziki ortamlarının iyileştirilmesi, öğretim programlarının güncellenmesine varana kadar birçok alanda belirlenen amaç ve hedeflerin gerçekleşmesini sağlayacak faaliyetler ve bu faaliyetlerin gerçekleşip gerçekleşmediğini izlemek için performans göstergeleri yer almaktadır. Ayrıca, bütün bu çalışmaların nasıl ve ne zaman yürütüleceğine ait takvim ve maliyet bilgileri de yer almaktadır. SP sürecine ilişkin literatürde ve MEB’de temel yaklaşımlar bunlar iken eğitim-öğretim sürecinin MEB’de en kritik belgesi olan ve eğitim kavramının planlı yönünü ortaya koyan öğretim programlarının yine aynı bakanlık tarafından yapılan SP’de yer almaması ve bu plandan etkilenmemesi düşünülebilir mi? Bu açıdan bakıldığında öğretim programları ile SP’nin ayrı bir zeminde veya birbirinden habersiz bir şekilde ilerlemesi doğru ve sağlıklı bir yaklaşım tarzı olmaz. Küreselleşen ve hızla değişen ve gelişen dünya koşullarında eğitim-öğretim süreçleri için, mevcut durum şartlarını göz önünde bulunduran, yeni programlara ve

programları önceden ön görecektir SP'lere her zaman ihtiyaç duyulabilir. Plansız olarak yapılan öğretim programlarında, istendik bir eğitim-öğretim programı oluşturulamaması oldukça yüksektir. Bu da bize istenilen seviyede ve nitelikte bireyler yetiştirilememesine sebep olabilir. Bu durum, rekabetin yüksek olduğu günümüz dünyasında yatırım, zaman ve emeğin boşa gitmesine sebep olacak sonuçlarla birlikte, çok ağır faturalara neden olabilir (Çetin & Başbay, 2015). Öğretim programları hedeflerinin belirlenmesi, içeriğin oluşturulması, öğretme-öğrenme yaşantılarının planlanması ve düzenlenmesi, programının değerlendirilmesi esasında kapsamlı bir planlama sürecini gerektirir (Tyler, 2014). Okul içi ve okul dışında toplumun ve bireyin, değişen ihtiyaçların, ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda eğitim sisteminin amaçlarını, hedeflerini yeniden şekillendirerek içerikler etkinlikler ile geliştirmek ve hazırlanan içerik ve uygulamaların, uygun teknik, yöntem, araç ve gereçlerle geliştirilmesi sonucu oluşturulmuş koordineli çabaların tümü olarak ifade edilen program geliştirme sürecinin yanı sıra, öğretim programı ise bir dersin öğretimi ile ilgili tüm içeriklerin bireye kazandırılmasını kapsayan yaşantılar süreci olarak tanımlanır (Demirel, 2017).

Bütün bu açıklamalar ve yapılan değerlendirmeler ışığında, öğretim programlarının etkin bir stratejik yönetim ve SP ile ortak hareket etmesinin oldukça önemli olduğunu söylemek gerekir. SP'nin önemi ve bir kurumun gelecekte yapacağı tüm adımlarını içeren bir belge olduğu düşünüldüğünde MEB'deki öğretim programları ve öğeleri ile SP'nin birbirinden etkilenmelerinin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Ancak bunun hangi ölçüde ve hangi aşamaları etkilediğine ilişkin hususların da bir netlik olmadığı da söylenebilir. Nitekim bu iki konuyu birlikte ele alan uluslararası alan yazında ve ülkemizde bilimsel araştırmaya rastlanmamıştır. Ayrıca 10 Aralık 2003 yılında TBMM'de yasalaşarak yürürlüğe giren 5018 sayılı KMYKK (2003) sonucunda MEB tarafından, 2010-2014, 2015-2019 ve 2019-2023 yıllarına ilişkin SP hazırlamış ancak bu planlarda yer alan amaç ve hedeflerin öğretim programı ve üzerine etkileri araştırılmamıştır. Öğretim programı içerisinde yer alan hedeflerin, içerik geliştirme çalışmalarının, öğretme ve öğrenme süreçleri ile sınama durumlarına ilişkin tüm detayların, SP'nin içeriği ile uyumlu olması ve konu ile ilgili bilimsel çalışmaların yapılması gerekir. Öğretim programlarının içeriğinden, öğretme-öğrenme süreçlerinde yer alan değişikliklere kadar, SP ile bu çerçevede birlikte yol almasına ilişkin, çalışmalara da rastlanmamıştır. Dolayısı ile MEB tarafından yapılan SP'nin öğretim programına yönelik nasıl bir etki bıraktığı ve hangi ölçüde başarılı olduğuna ilişkin bir değerlendirmenin yapılması bu anlamda ciddi bir boşluğu doldurabilir. SP ile öğretim programları arasındaki ilişkinin veya

SP'nin öğretim programları üzerindeki etkisinin incelenmemiş olması MEB'in eğitim-öğretim politikalarında ciddi bir plansızlığı ve berberinde eğitim-öğretim süreci için ciddi bir olumsuz sürece neden olabilir. Nitekim SP ve bu plan içerisinde yer alan amaç ve hedef ifadelerinin bakanlığın diğer önemli yol gösterici belgesi olan öğretim programı ve öğeleri ile ortak bir zeminde ve birbirine paralel şekilde hareket etmesi beklenir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, MEB 2019-2023 stratejik planının öğretim programlarına etkisini incelenmek amacıyla yapılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. MEB 2019-2023 SP Amaç-1 *“Bütün öğrencilerimize, medeniyetimizin ve insanlığın ortak değerleri ile çağın gereklerine uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılması sağlanacaktır”* amacı altında yer alan;

1.1.Hedef 1.1: *Öğretim programları tüm kademelerde bütünsel, yetenek kümeleri ile ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapılar olarak yeniden yapılandırılacaktır.*

1.2.Hedef 1.2: *Tüm alanlarda ve eğitim kademelerinde, öğrencilerimizin her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi için etkin bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır.*

1.3.Hedef 1.3: *Öğrencilerin yaş, okul türü ve programlarına göre gereksinimlerini dikkate alan beceri temelli yabancı dil yeterlikleri sistemine geçilecektir.*

1.4.Hedef 1.4: *Öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerimizin eşit öğrenme ve öğretme fırsatlarını yakalamaları ve öğrenmenin sınıf duvarlarını aşması sağlanacaktır”* hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur

2. MEB 2019-2023 SP Amaç -2; *“Çağdaş normlara uygun, etkili, verimli yönetim ile organizasyon yapısı ve süreçleri hâkim kılınacaktır.”* Amacı altında yer alan;

2.1. Hedef 2.1: *“Yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla veriye dayalı yönetim yapısına geçilecektir.”*

2.2. Hedef 2.2: *“Öğretmen ve okul yöneticilerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistemi ve modeli oluşturulacaktır.”*

2.3. Hedef 2.3: *“Eğitimin niteliğinin artırılması ve okullarda planlı yönetim anlayışının yerleşmesi amacıyla bütçe ile plan bağıni kuran verimli bir finansman modeline geçilecektir.”*

2.4. Hedef 2.4: *“Kurumsal rehberlik ile teftiş sistemi okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutunu öne çıkaracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve Bakanlığın hukuk hizmetlerine yönelik etkin çalışmalarına devam edilecektir.”* hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

3. MEB 2019-2023 SP Amaç-3 *“Okul öncesi eğitim ve temel eğitimde öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimleri sağlanacaktır.”* amacı altında yer alan;

3.1. Hedef 3.1: *“Erken çocukluk eğitiminin niteliği ve yaygınlığı artırılacak, toplum temelli erken çocukluk çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.”*

3.2. Hedef 3.2: *“Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılacaktır.”*

3.3. Hedef 3.3: *“Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.”* hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

4. MEB 2019-2023 SP Amaç-4 “Öğrencileri ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda hayata ve üst öğretime hazırlayan bir ortaöğretim sistemi ile toplumsal sorunlara çözüm getiren, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sunan öğrenciler yetiştirilecektir.” Amacı altında yer alan;

4.1. Hedef 4.1: “Ortaöğretime katılım ve tamamlama oranları artırılacaktır.”

4.2. Hedef 4.2: “Ortaöğretim, değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan ve değişimin aktörü olacak öğrenciler yetiştiren bir yapıya kavuşturulacaktır.”

4.3. Hedef 4.3: “Ülkemizin entelektüel sermayesini artırmak, medeniyet ve kalkınmaya destek vermek amacıyla fen ve sosyal bilimler liselerinin niteliği güçlendirilecektir.”

4.4. Hedef 4.4: “Örgün eğitim içinde imam hatip okullarının niteliği artırılacaktır.” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

5. MEB 2019-2023 SP Amaç-5 “Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin etkinliği artırılarak bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimleri desteklenecektir.” amacı altında yer alan;

5.1. Hedef 5.1: “Öğrencilerin mizaç, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitimi alabilmelerine imkân veren işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması kurulacaktır.”

5.2. Hedef 5.2: “Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri akranlarından soyutlamayan ve birlikte yaşama kültürünü güçlendiren eğitimde adalet temelli yaklaşım modeli geliştirilecektir.”

5.3. Hedef 5.3: “Ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz, akranlarından ayrıştırılmadan doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir.” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

6. MEB 2019-2023 SP Amaç-6 “Mesleki ve teknik eğitim ve hayat boyu öğrenme sistemleri toplumun ihtiyaçlarına ve iş gücü piyasası ile bilgi çağıının gereklerine uygun biçimde düzenlenecektir.” amacı altında yer alan;

- 6.1. Hedef 6.1: “Mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer ve erişim imkânları artırılacaktır.”
- 6.2. Hedef 6.2: “Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir.”
- 6.3. Hedef 6.3: “Mesleki ve teknik eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilecektir.”
- 6.4. Hedef 6.4: “Bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme nitelik, katılım ve tamamlama oranları artırılacak ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik eğitim öğretimle ilgili faaliyetlere devam edilecektir.” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

7.MEB 2019-2023 SP Amaç-7 “Uluslararası standartlar gözetilerek tüm okullarımız için destekleyici bir özel öğretim yapısına geçilecektir.” Amacı altında yer alan;

- 7.1. Hedef 7.1: “Özel öğretime devam eden öğrenci oranları artırılarak özel öğretim kurumlarının yönetim ve teftiş yapısı güçlendirilecektir.”
- 7.2. Hedef 7.2: “Sertifika eğitimi veren kurumların niteliğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.” hedefleri öğretim programı ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?

1.3. Araştırmanın Önemi

SP, MEB’in gelecek planlamasına ilişkin atacağı her adımın genel olarak planlanmasına ilişkin kritik bir belge, öğretim programlarının ise öğrenmeye ilişkin her bir adımın planlandığı temel bir belge olduğu göz önüne alındığında bu iki belge arasındaki etkinin ve ilişkin, aralarındaki bağlantının ortaya çıkarılmasının önemli olduğu söylenebilir. Nitekim MEB’de SP’nin ilk yapıldığı 2010 yılından itibaren bakanlığın tüm eğitim politikaları ve bakanlık

makamının eğitime bakışını içeren temel politik eylemlere SP'nin yön verdiği söylenebilir. Gerek öğretim programlarının gerekse SP'nin hazırlanışının, uygulamaya yansımalarının ve arasındaki etkileşimin tespiti oldukça önemlidir. Türk Eğitim sistemine ilişkin geçmişten günümüze kadar ortaya konan esaslara bakıldığında eğitim-öğretim sistemi ilgi planlama çalışmalarının stratejik bir planlama doğrultusunda yapılmadığı anlaşılmaktadır. Öğretim programlarının ve program geliştirme çalışmalarının yapıldığı Talim ve Terbiye Kurulunun (TTK) son yirmi yılda aldığı kararlar incelendiğinde, alınan kararların birçoğunun ve uygulamaların ya yakın olmadığı görülmektedir (Ereş, 2004: 6). Bu durum SP ile öğretim programları arasındaki uyumsuzluğu somut olarak ortaya koymaktadır. Ayrıca MEB tarafından oluşturulan SP bakanlık merkez teşkilatı birimleri, il/ilçe müdürlükleri ve okulların beş yıl içindeki belirlenen tüm amaç ve hedeflerini belirlediği bir süreci de kapsamaktadır. 2006/55 ve 2010/14 sayılı genelgeler ile 2010 yılından itibaren bakanlık il ve ilçe müdürlükleri ile tüm kurum ve okullarda SP hazırlanması ve uygulanması sürecini başlatılmıştır (MEB, 2010). Hazırlanan SP'ler de özellikle beş yıllık bir süreç dikkate alınarak bakanlık eğitim politikalarına referans teşkil edecek ve MEB'in beş yıllık bir süreçte izleyeceği temel politikalara yön verecek geniş görüşlülük ve misyonun belirlenmesi, eğitim-öğretimde erişim, kalite ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik planlamalar, öğretmenlerin hizmet içi eğitim planlamaları, okulların fiziki ortamlarının iyileştirilmesi, öğretim programlarının güncellenmesine varana kadar birçok alanda belirlenen amaç ve hedefler ile bu hedeflerin gerçekleşmesini sağlayacak faaliyetler ve bu faaliyetlerin gerçekleşip gerçekleşmediğini izlemek için performans göstergeleri ile bütün bu çalışmaların nasıl ve ne zaman yürütüleceğine ait takvim ve maliyet bilgileri de yer almaktadır (MEB, 2019a).

2010 yılında itibaren MEB tarafından hayata geçirilen SP'lerin öğretim programlarına yönelik etkileri sorgulanmamış ve bu konuda herhangi bir izleme ve değerlendirme çalışması yapılmamıştır. Yurt dışında ve ülkemizde yapılan lisansüstü tez çalışmaları ve alan yazın incelendiğinde, tek başına SP ile öğretim programları arasındaki bağlantıyı inceleyen herhangi bir araştıramaya rastlanmamıştır. Yapılan bazı çalışmalar SP'nin kurumsal yapı ve işletmeler ile okul ve eğitim yönetimi açısından önemi ele alınmıştır. Ereş (2004), eğitim yönetiminde ilişkin yapmış olduğu çalışmada, yöneticilerin eğitimde stratejik karar alma ve SP sürecine yönelik tespitlerde bulunmuştur. Yine Çetin (2013), yılında eğitim kurumlarında bilinç düzeyi ile ilgili çalışmalara yapmış ve eğitim kurumlarında SP'nin daha verimli yapılması ilişkin önerilerde bulunmuştur. Eacott (2011), SP'nin yapılmasının okulun tüm paydaşlar ve diğer

kurumlar ile ilişkilerini geliştirebileceğine ilişkin çalışmalar yürütmüştür. Ancak bu çalışmaların, MEB gibi ülkemizin eğitim ve öğretim sürecine yön veren önemli bir kurumun, temel politik belgesi olan SP ile öğretim sürecini doğrudan etkileyen öğretim programları arasındaki bağı ortaya koymada yetersiz olduğu söylenebilir. Bu çalışma ile MEB tarafından hazırlanan SP'nin öğretim programları üzerindeki etkileri ortaya konularak alan yazına ve uygulamaya katkı vereceği düşünülmektedir. Ayrıca bakanlığın 2024 yılından itibaren hayata geçireceği 2024-2028 SP için de bir kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir. Bir diğer açıdan bakıldığında araştırma stratejik planlamacılar ile program geliştirme uzmanlarının ortak bir zeminde hareket etmelerine ilişkin bir ön çalışma niteliği ve bir yol gösterici belge olma özelliği de taşımaktadır.

1.4. Sayıtlar

Araştırmanın genel ve alt amaçlarına yönelik verilerin elde edilmesinde ve değerlendirilmesinde şu varsayımlar kabul edilmiştir:

Çalışma kapsamında konuyla alakalı MEB tarafından hazırlanan 2019-2023 SP'si, 2019-2023 yılları arasında TTK tarafından hazırlanan öğretim programları, SP'nin sonuçlarına ilişkin verileri içeren ve yıllık olarak MEB tarafından yayınlanan idari faaliyet raporları, performans programları, bilimsel makaleler, lisansüstü seviyedeki çalışmalar öncelikli olmak üzere, birincil kaynaklar üzerinden çalışılmış yürütülmüştür. Bu kaynakların çalışmayla alakalı doğru, yeterli bilgi ve veriler barındırdığı, genellemeye uygun biçimde yaygın olarak kullanıldığı varsayılmıştır.

1.5. Sınırlıklar

Bu çalışma;

- ✓ MEB tarafından hazırlanan 2019-2023 SP amaç ve hedefleri ve bu plan dönemi için hazırlanan 2019-2020-2021-2022 MEB idari faaliyet raporu ve performans programları,
- ✓ Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanarak yayımlanan 2019-2023 yılları arasındaki öğretim programları ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Stratejik Planlama (SP): Kamu idarelerinin orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, bunlara ulaşmak için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımlarını içeren planı ifade eder (RG, 2003).

İdari Faaliyet Raporu: Kamu idareleri, SP'lerini ve performans programlarını izlemek ve değerlendirmek, nesnel, sistematik ve düzenli olarak veri toplamak, analiz etmek ve SP'ye bağlı hedeflerin gerçekleşmesine yönelik faaliyet ve eylemlere ilişkin bilgilerin yer aldığı raporlardır (RG, 2003).

Performans Programı: Kamu idareleri, program bütçeye uygun olarak yürütecekleri faaliyetler ile bunların kaynak ihtiyacını, amaç, hedef ve performans göstergelerini içeren performans programı hazırlar (RG, 2003).

Program Geliştirme: Bir ülkenin ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü yetiştirmek amacıyla eğitimin çeşitli kademelerindeki amaçları gerçekleştirmeyi esas alan, bu amaçlara ulaşılması için gerekli içerik ile ortam tasarımının planlandığı ve sonuçta hedeflere ulaşma düzeyinin ölçme ve değerlendirme biçimlerinin sistemli bir biçimde organize edildiği bir araştırma geliştirme sürecini ifade eder (Taşpınar, 2012).

Eğitim Programı: Eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsayan bir yapıdır (Varış, 1996).

Öğretim Programı: Kişiyi kazandırılması hedeflenen herhangi bir dersin öğretimiyle alakalı bütün çalışmaları içerisine alan yaşantılar düzeneğidir (Demirel, 2015).

Misyon: Bir kamu idaresinin ne yaptığını, nasıl yaptığını ve kimin için yaptığını açıkça ifade eden, idarenin varlık sebebini açıklayan temel bir bildirimdir (MEB, 2009).

Vizyon: Bir kamu idaresinin ulaşmayı arzu ettiği geleceğinin iddialı ve gerçekçi bir ifadesidir (MEB, 2009).

Amaç: Stratejik planda yer alan ve kamu idaresinin ulaşmayı hedeflediği sonuçların kavramsal ifadesidir (MEB, 2009).

Hedef: Stratejik planda yer alan amaçların gerçekleştirilmesine yönelik spesifik ve ölçülebilir alt amaçlardır (MEB, 2009).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1 Eğitim

Hayatın başlangıç evresinden itibaren eğitim ve öğrenme süreci insanoğlunun yaşamında önemli bir yer tutar. İnsanoğlunun doğa ile mücadele edebilmesi ve mevcut bilgiyi güncelleyerek yeni bilgi birikimlerini elde etmesi ve bir sonraki nesille aktarması da yine eğitim ve öğrenmenin önemli bir parçası konumundadır (Özcan, Düzgünoğlu & Koştur, 2018). Dünyaya gelen insan ve bireyin çevresiyle etkileşiminden kaynaklanan alışkanlıkları vardır. Bu alışkanlıklarını başkalarına da aktarması gerekir (Ertürk, 2013). Bireyin eğitimi doğumla başlar. Fve ölümüne kadar devam eder. Bu nedenle eğitim oldukça geniş ve kapsamlı bir olguya işaret eder. Eğitim, toplumun bireylerin ve yaşamın gelişmesi, ihtiyaçların artması ile gelişmiş ve vazgeçilmez hale gelmiştir. Hızla değişen ve değişen koşullara toplumların ve bireylerin hızlı bir şekilde adapta olması ve dünya düzenine ayak uydurabilmeleri yine eğitim döngüsü ile sağlanır. Eğitim, değişen dünya düzeniyle birlikte çoğu zaman kendini geliştirme ve yenileme için bir araç olarak da ifade edilmektedir (Güleş & Kılınç, 2022). Bu nedenle eğitim, insanın gelişimi ve değişimi için önemli bir kavram olarak her zaman insan ile birlikte olmaya devam edecek olup bireyin hayatına dokunan kritik bir olgu olarak da yer edinecektir. (Senemoğlu, 1997). Eğitim kavramının literatürde farklı tanımları yer almaktadır. Birçok çalışmada değişik sayıda tanımı ve açıklaması yapılmıştır. Eğitim kavramı, kişiyi belirli hedeflere göre yetiştirme ve iyileştirme süreci olarak tanımlanabilir (Fidan & Erden, 1998). Kişinin hayatında kasıtlı ve istendik olarak davranış değişikliğine neden olan bir süreç olduğu söyleyebilir (Ertürk, 2013). Tanımlarda temelde davranışların değişmesine yol açan bir sürecin ön planda tutulduğu görülmekte.

En geniş çerçeve ile eğitim kavramı, bireyin kendi deneyimleri ve yaşantıları sonucu davranışlarını değiştirme ve geliştirme sürecidir (Ertürk, 2013). Sürekli olarak değişim ve buna bağlı olarak değişim süreci olan eğitim, hayatın her anında gerçekleşebilir. Eğitim sürecinin sonuncunda ortaya çıkan değişim ve gelişim iyi planlanmış ve analiz edilmiş bir plan dâhilinde gerçekleştirilmelidir. Aksi durumda istenmedik değişim süreçleri de yaşanabilir. Eğitilmesi planlanan birey ve topluluklara, kendi yaşantıları yolu ile öğrenme yaşantıları kazandırma planı olarak hazırlanan eğitim programları (Saylor, AleXander & Lewis, 1981); Esasında ulusal

veya uluslararası standartlarda nitelikli bir eğitim düzeni oluşturmak, ülkenin birinci derecede ilerlemişlik düzeyi ve büyümesini sağlayan nitelikli işgücünü çekmek, sosyal ve kültürel öğelerin korunarak, geliştirilmesini desteklemek gibi hedeflerle geliştirilmiştir (Özdemir, 2009).

2.2 Öğretim

Yaşam boyu eğitim sürecinin planlanan amaçlarına uygun olarak, bireyin plan ve programlar çerçevesinde davranış değişikliği veya yeni davranış oluşturma faaliyetlerinin bölümü öğretimin felsefesini oluşturur (Çelik & Önal, 2005; Varış, 1978). Öğretim, eğitim sürecinin en temel öğeleri arasında yer alır ve öğretim kavramı sıklıkla eğitim tanımının yerine de kullanılmaktadır. Ancak öğretim, eğitimin önemli bir parçasıdır, öğrenmeyi teşvik etme veya öğrenmeyi sağlama etkinliği olarak tanımlanır (Ertürk, 2013). Yine, istenilen öğrenmeyi elde etmek için planlanmış ve programlanmış etkinlikler ile hazırlanmış bir eğitim programı çerçevesinde amaca yönelik, planlı, sistemli ve kontrollü bir şekilde yürütülen eğitim faaliyetlerine de öğretim denilir. Öğretme kavramı ise tanımı gereği bireylerin ve insanların aynı öğrenme öğretme süreçleri sonucu birlikte etkileşimleri yanı sıra, beceri, tecrübe, bilgilerini birbirlerine aktarmak istemeleri ile ortaya konmuştur.

Bir diğer ifade ile öğretici rehberliğinde hedefli ve amaçlı, planlı ve düzenli olarak formal eğitimin amaçları etrafında eğitim kurumları ile okul ve sınıf ortamlarında yapılan faaliyetler, uygulamalar süreci olarak tanımlanabilir (Yeşilyurt, 2019). Eğitim ve öğretimi birbirinden farklı kılan en önemli unsurlardan biri, eğitimin herhangi bir ortamda gerçekleşebilen bir süreç olması, öğretimin ise bir okul ortamında gerçekleşmesidir. İçsel bir durum olan ve öğrenmenin gerçekleşmesini destekleyen öğrenmeyi oluşturan dışsal olayların planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi süreci öğrenme kavramlarla ifade edilmektedir (Senemoğlu, 1997). Planlama, uygulama ve değerlendirme unsurları doğrudan öğretimin başarısını etkilemektedir. Ayrıca bu üç öğenin uyumlu olması yine öğretimin niteliğini artırır.

2.3 Eğitim Programı

Eğitim programı kavramı; belirlenen bir süre diliminde, belirli öğrencileri yetiştirmeyi amaçlayan bir dizi eğitim durumudur (Ertürk, 2013). Eğitim programı, eski çalışmalarda müfredat programı kavramı olarak tanımlanmakta olup Latince kökenli olduğu görülmektedir. Anlam olarak "koşmak, yürümek" olan ve Fransızca currere kelimesinden geldiği anlaşılmaktadır. Eğitsel bağlamda “alınan yol, oluşturulan yol” olarak ifade edilir ve bu ifadeler eğitim programının taşıdığı anlamı ve rolü ortaya koyma görevini üstlenmiştir (Bobbitt, 2017). Eğitim kavramının literatürde en bilindik tanımı, bireyin davranışında kendi hayatı yoluyla ve istendik bir şekilde olarak kasıtlı bir değişimi ortaya koyma sürecidir (Ertürk, 2013). Bu tanım içerisinde yer alan, kasıtlı ve istendik faaliyetlerin oluşmasını sağlayan ise eğitim programıdır (Demirel, 2004). Bir eğitim programı, insanlarda istenen değişiklikleri yaratmak için her türlü faaliyeti içeren planlama olarak ifade edilebilir. Eğitim programlarının temel amacı bireyi hayata hazırlamaktır (Demirel, 2004). Eğitimde belirlenen kazanımlara ulaşmak için yapılacak etkinlikler dizgesi olarak da tanımlanabilir. Eğitim programı ile ilgili araştırmalar sonucunda ortaya konan ifadeleri inceleyecek olursak yakın anlamlı da olan farklı tanımların olduğunu görürüz.

Fidan ve Erden (1998), yapmış oldukları araştırmalar sonucunda, eğitim programını davranışı istenilen yönde değiştirmek için yapılan tüm eylemleri içeren bir plan olarak ifade etmişlerdir. Demirel (2015)’e göre ise eğitim programı, okul dışında ve içinde programlanmış etkinlikler yoluyla öğrenciye sunulan öğrenme deneyimlerinin bir mekanizması olarak tanımlanmaktadır. Varış (1996), bunu eğitim kurumunun amaçlarını gerçekleştirmeye yönelik tüm faaliyetler olarak tanımlamıştır. Tanner (1971) de yapmış olduğu değerlendirmede ise eğitim programını planlı bir okul içerisinde yürütülen öğrenme olarak tanımlarken Bobbitt (2017) ise bireyin yeteneklerini ortaya çıkarmak için tasarlanmış rehberli ve rehbersiz deneyimler ve süreci tamamlamak için okullar tarafından uygun şekilde kullanılan eğitsel deneyimler bütünü olarak adlandırmaktadır. Yetenek bulma ve yaratmada, toplumun imajını yükseltmek ve böylece toplumu geliştirmek için önemli bir araçtır (Özdemir, 2022). Tyler (2014: 6) ise “hedefler doğrultusunda biçimlenmiş öğrenci yaşantılarının bütünü” olarak tanımlamıştır. Ertürk (2013: 14) eğitim programı yerine “yetişek” kavramını kullanmıştır ve eğitim programını “belirlenen bir grup öğrencin yine belirli bir süre dilimi içerisinde eğitmeye yönelik planlı eğitim durumlarının tümü” şeklinde tanımlamıştır.

2.4 Öğretim Programı

Öğretim programı, öğrencilerin her derste ulaşmaları beklenen amaç ve davranışları başarmaları için düzenlenen, gelişime açık ve birçok yönden etkileşime giren unsurların toplamı olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle, öğrenciden beklenen planlı dersin uygulanması ile ilgili tüm etkinlikleri içeren bir deneyim mekanizmasıdır (Demirel, 2015). Öğretim programları bir dersin içeriği ile ilgili tüm unsurları içerir, dolayısı ile öğretim programları olmadan bir dersin öğretimine başlanamaz (Güleş, 2022). Öğretim programlarında temel esas, istendik davranışlar doğrultusunda kazanımların belirlenmesi, istenilen özelliklerde değiştirilmesi veya yenilenmesi, kazanımlara uygun hedef tanımlama süreçlerinin etkin bir şekilde uygulanması, ilgili hedeflere yönelik içeriğin belirlenmesi ve buna yönelik hazırlanmış bir öğretme-öğrenme sürecinin oluşturularak sürecinin uygulanması ve belirlenen hedeflerin uygulanmasının değerlendirilmesi ile ilgili kapsamlı bir süreci içerir. Bu açıdan bakıldığında öğretim programlarının farklı iç ve dış etkenlerden, politik, ekonomik ve sosyal faktörlerden etkilenebilen bir belge niteliği de taşıdığı söylenebilir. Öğretim programı planlı değişim sürecini gerçekleştirmede vazgeçilmez bir olgudur (Şahin, 2006). Öğretim programlarının esasında temel işlevlerinden biri de eğitim-öğretim uygulamalarının daha öngörülen ve ileri bir aşamaya taşınması ve sürece dâhil olan tüm paydaşlar için rehber niteliği olmasıdır (Yeşilyurt, 2019).

Eğitim ve öğretim programı kavramları genellikle eş anlamlı bir kavram şeklinde değerlendirilebilirler ve aynı anlam içeriğinde kullanabilirler. Eğitim programı ve öğretim programı kavramları birbiriyle girintili fakat birbirinden ayrı kavramlardır (Aslan, 2018). Eğitim programı kavramı eksiksiz ayrıntılı bir kavramdır, ancak öğretim programı kavramı daha hedefe yönelik uygulamaların olduğu, eğitim programı kavramının içeriğindeki öğeleri ve ana unsurları taşıyan ve eğitim programı kavramının içerisine dâhil edilmiştir (Senemoğlu, 1997). Hızla gelişen ve değişen dünya şartları doğrultusunda öğretim Programları dinamik bir hal almış ve belli bir stratejinin ürün olarak ortaya konulmalıdır (Alvior, 2015).

2.5 Eğitim Programı ve Öğretim Programı Arasındaki İlişki

Eğitim bilimciler tarafından eğitim programı, öğretim programı ve ders programı üç ayrı alan olarak ele alınmış ve ayrı ayrı tanımlanmıştır. Eğitim programı, öğretim programını kapsamına rağmen öğretim programı eğitim programına göre daha ayrıntılıdır. Öğretim programı, öğrencilerin kazanmaya çalıştıkları bilgi, beceri, değer ve tutum gibi özelliklerin

öğretim programı içerisinde ders birimlerine ayrılmasını içeren bir programdır. Öğretim programını “okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneği” şeklinde ifade etmektedir (Demirel, 2005:6). Öğretim programında derste öğrencilere bir davranışın hangi içerikle kazandırılacağı, nasıl bir yaşantı ile öğrencilerin etkileşime sokulacakları ve bu davranışı öğrencilerin öğrenilmiş olup olmadığının nasıl belirleneceği belirtilir (Özçelik, 2014). Öğretim programını eğitim programından ayıran temel husulardan biride, öğretim programlarının bir dersin öğretimi ile ilgili daha spesifik kavramları içermesidir. Küçükahmet (2009: 53) öğretim programını “eğitim programında ortaya çıkarılması hedeflenen istendik davranışları daha ön plana çıkaracak hale getirerek somutlaştırmanın yanı sıra bu davranışların ünite ve ders bazında hangi teknik, yöntemle öğretileceği, ölçüleceği gibi soruların da yanıtlarını kapsar” şeklinde açıklamaktadır.

2.6 Öğretim Programının Temel Öğeleri

Program, temelde hedefler, hedeflerin anlatılması için oluşturulan içerik, içeriklerin nasıl yapılacağına yönelik oluşturulan tüm metotları kapsayan öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme unsurları ve bunların birbirleriyle olan ilişkilerini ele alır (Demirel, 2007).

2.6.1 Hedef

Hızla gelişen dünya sürekli bir gelişim ve değişim sürecinde yol almaktadır. Gelişen ve değişen dünya düzeninde insanlar ve dolayısıyla eğitim süreci de gelişmek zorundadır. Bir program oluştururken ilk adım olarak yer alan hedef, bireyler için seçilen özellikleri, bu kişinin geliştirdiği önemli özellikleri dikkate alarak tanımlanan bir ögedir (Ertürk, 2013). Hedef kavramı, bir varış noktası, ulaşılabilecek bir son nokta anlamına gelir (TDK, 2023). Hedefler, birleşik bir merkezin inşasını, içerik ve öğrenme deneyimi kriterlerinin tanımlanmasını ve öğrenme çıktılarının yönlendirilmesini ve değerlendirilmesini kolaylaştırır (Lunenburg, 2011). Eğitim alanında hedefler, kursiyerin sahip olması gereken ve eğitim yöntem ve yöntemleri yardımıyla elde edilebilecek arzu edilen ve görülmek istenen davranışları ifade eder (Ertürk, 2013). Eğitim programının ilk sırasını oluşturan ve ana unsur olarak kabul edilen hedefler, uzak genel ve özel hedefler olarak üçe ayrılmaktadır.

2.6.1.1 Uzak Hedefler

Topluluğun siyaset felsefesi anlayışını, anayasal bakış açısını ve toplumun ulaşmak istediği noktayı, ülkedeki politik durumu eğitimin varmak istediği yeri belirtir (Ertürk, 2013; Sönmez, 1985). Ülkedeki politik durumun ve eğitimin genel olarak varmak isteği durumu içeren belgedir. Ülkenin anayasasının çizmiş olduğu sınırlar içinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin yapılmasına yönelik genel çerçeveyi içerir.

2.6.1.2 Genel Hedefler

Milli eğitimin veya eğitim öğretim süreci yaşanan kurumun varmak istediği yeri ifade eden uzak hedeflerin yorumlanması olarak tanımlanabilir (Ertürk, 2013; Sönmez, 1985). Hedeflerin özellikle öğrenciye kazandırılmak istenen davranışları belirtmeleri, içerikle bağlantılı olması gerekmekte olup eğitimin genel hedefleri, uzak hedeflerin somut bir dökümünü teşkil eder (Ertürk,1998).

2.6.1.3 Özel Hedefler

Genel hedeflerin okul türü ve kapsamına göre daha indirgenmiş hali olarak tanımlanabilir. Özellikle mesleki ve teknik eğitim veren okullar, okul öncesi kurumlar, gibi farklı eğitim kurumlarına indirgemiş hedefleri içerir. Öğrencilere kazandırabilir durumda olan, bilgi beceri, ilgi, tutum özelliklerde özel hedefler denilmektedir (Ertürk, 1998).

Hedefler bilişsel, duyuşsal ve psikomotor (devinişsel) olmak üzere üç kategoride sınıflandırılmaktadırlar. Bu sınıflama bireye kazandırılması düşünülen, davranışın bilme, hatırlama, anlama, uygulama, analiz ve sentez etme ve değerlendirme gibi zihinsel bir sürece işaret ediyorsa bilişsel; sevgi, ilgi tutum gibi özelliklere işaret ediyorsa duyuşsal; zihin ve kas koordinasyonu çerçevesin de bir duruma işaret ediyorsa devinişsel sınıflamalarda yer alır (Senemoğlu, 2009).

2.6.2 İçerik

Program "Ne öğretiliyor?" sorusunun cevabı bize içeriğin en basit hali ile tanımlanmış halidir. Ortaya konan bu cevap, programın planlamasında yer alan bir dersin içeriğinde olması gereken konuları ve ana üniteyi oluşturmaktadır (Çelik, 2006). Öğretim programının ikinci temel ögesidir. Öğrencilerin öğrenmesini istediğimiz konuların oluşturulması süreci esasında program geliştirmede içerik boyutunu daha anlamlı kılar. İçerik bölümünde temel amaç-

öğretilecek konunun ilgili bilgilerin yer almış olmasıdır. Tabi burada en önemli husus ise hedef ve içerik uyumunun etkin bir şekilde sürdürülmesidir. İçerik ögesi belirlenen hedefler doğrultusunda yer almalıdır.

Geleneksel öğretim sisteminde içerik “ne öğretilim?” sorusuna verilen cevap olurken, özellikle yapılandırmacı yaklaşımla bu soru “ne öğrensinler?” sorusunun cevabı olmuştur. İçerik programın diğer öğelerinde olduğu gibi yaklaşımlara ve program geliştiricilerin ortaya koymuş olduğu felsefeye göre ve ihtiyaçlara göre değişebilmektedir. Bir programın içeriği bazen doğrudan hedefin kendisi olurken, bazen de hedefe varmak için kullanılan yol olabilmektedir (Vildan, 2021: 407). İçerik, özellikle eğitim durumlarında öğrenene kazandırılması gereken bilgi, beceri, ilgi gibi özellikleri kapsamaktadır (Akpınar, 2013).

2.6.3 Eğitim Durumları

Yapılan çalışmalara bakıldığında eğitim programlarının kritik bir boyutu öğretme-öğrenme süreci diğer bir ismi ile eğitim durumlarıdır. Öğrenme süreci yaşanırken kullanılan materyalden, öğretim yöntem ve teknikleri ile fiziki ortam ve sınıf içi etkileşime dair her türlü olgu bu bölümde kendine yer bulur. Bu açıdan bakıldığında öğretim programlarının en büyük ve yaşayan ögesi olarak da tanımlanır. Nitekim öğretim programları bu bölümde kendine hayat bulur. Öğrenme yöntemleri açısından etkili olduğu vurgulanan öğretme-öğrenme sürecinde, öğretmenlerin hazırbulunuşluk ve bağlılık düzeyi, sunulan materyalin yapısı, hızı ve düzeyi gibi özelliklerde öğretim yöntemleri ortaya çıkabilmektedir (Newble & Entwistle, 1986:162–175). Bu husus ise istenen davranış değişikliğinin kazanıldığı kısımdır (Senemoğlu, 1997). Bu sırada öğrencilere verilen becerilerin nasıl ve ne tür yöntemlere ile öğretileceği planlanır. Program içerisinde amaçlara-davranışlara ulaşmak, öğretme-öğrenme sürecinin amaçlar çerçevesinde nitelikli bir şekilde oluşturulmasına bağlıdır. Sürecin bu uygulama aşamasında çeşitli strateji, yöntem, teknikler oluşturularak öğrencilerin durumlarına uygun öğrenme ödevleri hazırlanabilir. Öğrencilerin derslere hazırbulunuşlukları ve performansları ile kullanılan ders materyallerinin bolluğu öğretme-öğrenme etkinliğini artıran unsurlardır (Güleş, 2022). Öğretim programlarının uygulama kapsamında en önemli bölümü olduğunu ve öğretim programlarının başarısının büyük oranda bu ögeye bağlı olduğu söylenebilir.

2.6.4 Sınama Durumları

Öğrencilerin öğretim programı sürecinde belirlenen hedeflere ulaşp ulaşmadıklarını, hangi ölçüde bir davranışı kazandıklarını ve ne kadar başardıklarını, başaramadıysa neden ulaşamadıklarını ve bu hedeflere ulaşmak için neler yapılması gerektiğini belirlemeye yardımcı olan bir unsurdur (Aslan, 2018). Eğitimin amaçlarına uygun olarak beklenen ve arzu edilen bir gelişme düzeyinin olup olmadığını ortaya çıkardığımız ve elimizdeki bilgileri işaretleyerek yorumladığımız bir süreçtir (Özçelik, 2014). Sınama durumları süreci, eğitimin kendini düzeltmesi için bir fırsat sağlar (Ertürk, 2013). En temelde öğrenenin öğretme-öğrenme süreci ve uygulama programı hakkında geri bildirim alınır. Bu bağlamda, bu bölüm tüm sürecinin bir nevi gözden geçirilmesi ve değerlendirme süreci olarak ta tanımlanabilir.

2.7 Eğitimde Program Geliştirme Süreci

Eğitim, kendini yenileyen bir eğitim programı aracılığıyla yaşanan değişimlere yanıt verir (Oliva, 1988). Hızla gelişen ve değişen dünya düzeninde bu değişimin eğitim sürecini etkilememesi mümkün değildir. Programlar, toplumsal gerçeklik, ekonomik ve gelişmişlik düzeyleri gibi dönemin gerektirdiği değişiklikleri, ihtiyaçlara ve yeniliklere gelişmelere göre farklı ve özgün bir durumu içermelidirler (Çelik, 2006). Toplum, kişi ve konunun gelişen ve değişen kuşular doğrultusunda oluşan, ihtiyaçlarına dayalı eğitim programları sürekli olarak güncel ve dinamik bir yapı içerisinde olmalıdır (Güleş, 2022). Bu gelişmeyi yansıtan eğitimin doğası kapsamlı ve ihtiyaçlara duyarlı olmalıdır. Programdaki yerel ve küresel değişiklikleri takip etmek, program geliştirmenin temel ögesi olan bireyin gelişimini tamamlaması açısından çevreyi ve dünyayı iyi bir şekilde analiz etmemiz anlamına gelmektedir (Stabback, 2016). Eğitim programının dört ana unsuru olan amaç, içerik, öğretme-öğrenme süreci (eğitim durumları) ve sınama durumlarını düzenleyen, sürekli değişime ve gelişime açık, sistemli ve dinamik bir süreç olarak program geliştirmeyi en genel anlamda tanımlayabiliriz (Doğanay, 2010).

Programın geliştirme araştırmaları sürekli olarak devam etmektedir. Öğrenciler, programı uygulayan öğretmenler ve program arasındaki etkileşimler, programın gelişimsel öğrenmesine rehberlik eder ve programın kazanımlarına ulaşp ulaşmadıklarını programın başarısını ortaya çıkarır. İstenen başarı sağlanamazsa bu durum programın gözden geçirilmesini ve daha da geliştirilmesini gerektirir (Senemoğlu, 1997). Program geliştirme aşamalarında

oluşan en büyük sorun programın kendi arasındaki öğeleriyle etkileşimin yetersiz kalmasıdır. Hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve ölçme-değerlendirme birbirini tetikleyen bir süreçtir. Dolayısıyla programın başarısı bu dört unsurun uyumuna bağlıdır. Öğrencinin hangi kazanımları elde ettiği, bu kazanımların oluşması için hangi öğretme-öğrenme süreçlerinin planlandığı, içeriğin ne olduğu, öğrenmenin nasıl ve ne ölçüde gerçekleştiği, ne zaman, nerede ve kimlerle çalışıldığı, program öğelerinden bazılarıdır ve bunlar program geliştirme ile ilgili yanıtlanması gereken temel sorulardır.

2.8 Strateji Kavramı

Strateji kavramı yüzyıllarca askeri bir terim olarak kullanılmıştır. Uzun bir süre de askeri bir terim olarak ifade edilmiştir. Strateji kelimesinin sözlükte yazan anlamına bakıldığında (TDK, 2023) "Bir ulusun veya uluslar topluluğunun, barış ve savaşta benimsenen politikalara destek vermek amacıyla politik, ekonomik, psikolojik ve askeri güçleri bir arada kullanma bilimi ve sanatı" olarak ifade edilmektedir. Strateji kelimesi Latince 'de "katman" anlamına gelir. Yine strateji kavramı bir örgütün, kurumun, planladığı amaçlarına ulaşmak adına izlediği yol manasında da kullanılabilir.

En temel anlamıyla strateji izlenecek yol ve yaklaşım olarak ifade edilmektedir. Strateji örgütün amacına varmak için tüm paydaşları ile etkileşimini oluşturan kapsamlı ve geleceğe yönelik planlama olarak tanımlanabilir (Pearce & Robinson, 2015). Strateji kavramı zaman içerisinde askeri bir terim olmaktan çıkarak farklı birçok tanımla ifade edilmiştir. İşletmenin veya kurumun gelecekte olası senaryolar planlanarak temel amaçlarının saptanması ve bu amaçlara ulaşılabilmesi için gerekli kaynakların tahsis ve kullanım yollarının oluşturulması olarak tanımlanabilir (Eren, 1997: 30). Strateji, kuruma geleceği için yön tayin etmek, işletmelerinde rekabet sağlamak, amacı doğrultusunda kurumu ve örgütü sürekli analiz ederek hedef ve amaçların belirlenmesi, faaliyetlerin planlanması, gerekli araç ve kaynakların yeniden düzenlenmesi sürecidir (Dinçer, 1998: 19). Stratejinin anlamını daha iyi anlamak için, stratejinin amacı ile ilgili bilgilere de bakmak gerekir. Drucker (2014: 53), stratejinin amacını "firmaların bir belirsizlik ortamında istenen sonuçları elde etmelerini sağlamak" olarak tanımlamıştır. Yine stratejin amacı, benzersiz ve değerli bir konum yaratmak; organizasyonun çevre ile nasıl etkileşime girdiğini belirleyen kapsamlı gelecek planları olarak belirtilmektedir (Pearce & Robinson, 2015).

2.9 Stratejik Yönetim ve Stratejik Planlama

21.yüzyıl dünyasındaki kurumlar ve işletmelerin vazgeçilmez birer enstrümanı olan stratejik yönetim ve stratejik planlama kavramları çoğu kez birbiri yerine kullanabilmektedir. Araştırmanın bu kısmında stratejik yönetim ve stratejik planlama kavramlarına ilişkin literatürde yer almış değerlendirmeler ışığında açıklamalara yer verilmiştir.

2.9.1 Stratejik Yönetim

20. yüzyılın ikinci yarısında özellikle yönetim alanında kullanılmaya başlanan stratejik yönetim, stratejik kararlar alma ve oluşturma sürecidir (Bowman & Asch, 1992:17; Akt. Ereş, 2004). Stratejik yönetim; kurum kültürünün tanımlanması temelde kısa, orta ve uzun durumdaki amaç ve hedeflerin belirlenmesi, organizasyonun geleceğine yön verecek stratejilerin seçilmesi, seçilen stratejilere göre organizasyonun genel yapısının oluşturulması, organizasyonun amaçlarına ulaşmasının sağlanması, belirlenen amaç ve hedefler doğrultusunda stratejilerinin uygulanması yoluyla, organizasyonun değerlendirilmesi ve sürekli iyileştirilmesinin sağlanması olarak ifade edilir (Dinçer, 2007: 21). Başarı kriterinin oldukça önemli hale geldiği günümüzde, yönetim alanında “stratejik yönetim” ve “stratejik planlama” ön plana çıkmıştır (Coşkun & Yıldırım, 2018). Stratejik yönetim, örgütsel hedeflere ulaşmak ve uzun vadeli hayatta kalmak için kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanıldığı bir süreç olarak da tanımlanabilir (Ülgen & Mirze, 2007: 25). Stratejik yönetim, kuruluşun tamamını ilgilendiren ve hayati açıdan önemli ve süreklilik arz eden sorunlar ve fırsatlarla ilgili planları formüle etme sürecidir (Özgür, 2004: 3). Esasında örgütün bütünü için büyük öneme sahip sorun, fırsat ve tehditler stratejik olup, bu sorunlar, fırsatlar ve tehditlere ilişkin analizler, senaryolar, planlama ve uygulamaların bütünü ise stratejik yönetim kapsamında ele alınır (Sharplin, 1985; Akt. Özgür, 2004).

Stratejik yönetim sürecinde yapılan GZFT, PESTLE analizleri neticesinde stratejiler; çevresel gelişmeler, politik gerçekler ve kabuller, kurumun gücü, mevcut durumu, ekonomik koşullara uygunluğu ortaya konulur ve bu hususlara karşı alınacak tedbirler planlama ile hayata geçirilir. Stratejik yönetim çerçevesi içerisinde birçok kavram yer alır. Strateji, plan, stratejik planlama, stratejik bakış, stratejik düşünce, stratejik bilinç, performans, faaliyet bütçe, program, politika bunlardan bir kısmıdır. Özellikle stratejik yönetim kavramı içerisinde işletmelerin ve kurumların diğer firmalara ve şirketlere karşı izleyeceği stratejileri ortaya çıkarma, gelecekteki ön görülebilir amaç ve hedeflerini düzenlemesi planlama ve özelinde SP ile ortaya konulur.

Stratejik yönetim, planlama, SP, özellikle işletme ve yönetim biliminde oldukça önemli çalışma konularından birini oluşturmaktadır (Aktan, 2008).

2.9.2 Stratejik Planlama

Bazen kafa karıştıran ve çoğu kez birbiri yerine kullanılan SP ve stratejik yönetim terimleri esasında farklı anlamlara sahiptir. Bu iki kavramın aynı anlamada kullanmalarına ilişkin husus stratejik yönetim ile stratejik planlamanın ortak olarak paylaştıkları aynı kökten beslenmelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Ayrıca Stratejik yönetim kısmi bir zaman diliminde etkinliğini sürdürürken, stratejik planlama genel maksatla oluşturulmuş olan stratejik yönetimin bir alt kümesini oluşturmaktadır (Özdemir, 2022: 39). Stratejik yönetimin alt ögesi olan SP ise stratejik yönetime geçiş için bir araç niteliğindedir.

Stratejik yönetim, SP süreci için tanımlanan stratejilerin uygulanmasında kullanılabilecek girişimlerin uygunluğu ile başlar, SP ise organizasyonun hedeflerini şekillendiren faaliyetleri yürütmek için ortaya konan sistemli bir çalışma olarak strateji kavramında yer alır (Durna & Eren, 2002). Stratejik planlamadan, stratejik yönetim kavramına geçişte faaliyetler ya da hareketler yönelmeyi belirginleşmektedir (Yüzbaşıoğlu, 2004: 97). Stratejik yönetim ile stratejik planlama arasındaki en belirgin fark, stratejik planlama stratejik yönetime göre en mükemmel ve en iyi stratejik kararları yapmak için hazırlanırken, stratejik yönetim stratejik olan sonuçların kurum veya örgüt tarafından organizasyon şeklinde üretilmesine odaklanır (Özdemir, 2022: 40).

SP, gelecekte öngörülen orta ve uzun hedefleri, kurumun anayasada belirtilen temel görevleri, amaçları, kamu yönetiminin performans kriterlerini, bu amaçlar varmak için ortaya konan ve takip edilen yöntemleri ve kaynakların tahsisini kapsayan bir plan olarak da ifade edilebilir. SP organizasyondaki tüm etkenlerin katılımını ve organizasyonun yönetiminin motivasyonunu içeren sonuç odaklı bir çalışma bütünü oluşturur (Küçüksüleymanoğlu, 2008: 403). Stratejik planlama yönetimin en önemli amaçlarından bir olup ve bunlara ulaşmak için gerekli eylemlerin belirlenmesi süreci olup, stratejik yönetimin en önemli aşaması stratejik planlamadır (Ereş, 2004). SP, örgütün temel bir işlevi olarak, hangi zaman diliminde, kim, ne zaman, nasıl, nerede, neden, sorularına cevap vermeye çalışır (Can, 2002). Belirlenen amaç ve hedeflere belirli bir zamanda en az maliyetle ulaşmak için gerekli kararları almak ve bunları uygulamakta stratejik planlamanın tanımları arasında yer almaktadır. SP bir organizasyonun gelecekte nasıl davranacağına ve neleri yapacağına karar vermesini sağlar. Stratejik bir plan ile kuruluş bundan sonra kuruluşun nasıl bir sistem ile yönetileceğine yön verir. Kaynakların verimli ve rasyonel bir şekilde kullanılmasına da olanak tanır (Küçüksüleymanoğlu, 2008).

Başka bir deyişle, geleceğe bakan bir kurum veya kuruluşun gözüdür. SP geçmiş deneyimleri anlama, yeni fırsatları belirleme ve öncelikleri belirleme sürecidir (Allison, 2005: 7). SP eylem odaklı ve dolayısıyla proaktif planlamadır, diğer tüm planlardan daha etkin, içerik olarak zengin, uzun vadeli, esnek, dinamik ve hedef odaklıdır (Karaman, 2011: 31). Stratejik planlama yapılırken aşağıdaki dört temel sorunun cevaplandırılması gerekmektedir (DPT, 2003: 8).

- ✓ Neredeyiz?
- ✓ Nereye gitmek istiyoruz?
- ✓ Gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz?
- ✓ Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz?

Bu soruların cevabı SP kapsamında yapılan çalışmalara aynı zamanda rehberlik etmektedir. SP kavramı zaman zaman da planlama kavramı ile karıştırılmaktadır. Bu hususta stratejik planlamayı diğer geleneksel planlardan ayıran en önemli özelliği uzun vadeli bir planlama dönemini kapsadığı söylenebilir. SP uzun süreli ve kapsamlı bir planlama türü olarak belirginleşmektedir ve bu özellik stratejik planlamayı diğer plan türlerinden tamamen ayrılmış olur (Göktekin, 2003: 85). Aşağıdaki şekilde diğer planlar ile stratejik plan arasındaki temel farklar gösterilmiştir.

Tablo 2.1 *Stratejik Planlama ile Geleneksel Planlama Arasındaki Farklar*

Stratejik Planlamalar	Geleneksel Planlama
✓ Stratejik planlar uzun süren dönem içerisinde gerçekleşir. ✓ Stratejik planlar çoğunlukla esnektir. ✓ Stratejik planlar görevlere yönelik oluşturulmuştur. ✓ Kurumun veya örgütün misyonuna uygun şekilde hareket ederler. ✓ İlerde karşılaşılabilecek tüm konuları açıklanması ve problemlerin çözümü hakkında geniş ölçüde bilgi üzerine yoğunlaşır. ✓ Stratejik planlar olası bir gelecek için çalışırlar. ✓ Dış ve iç etmenlerin değerlendirilmesi kapsamında oluşabilecek şartları önemser.	✓ Çoğunlukla kısa dönemleri kapsayacak şekilde ele alınmıştır. ✓ Genellikle esnek olmayan bir şekilde katı planlardır. ✓ Görev odaklı değil kural odaklı yapılmıştır. ✓ Örgüte veya kurumda değişimi hatta gelişime uygun şekilde hareket ederler. ✓ Çoğunlukla özel amaçları ve hedefleri konu almıştır. ✓ Herhangi bir gelecek planlayıp karar verme işlemi ona göre belirlenir ve aksiyonlarını bu geleceğe göre tasarımı eder. ✓ Hali hazırda mevcut olan eğilimlerin ilerleyen dönemlerde de kullanılması üzerine dayalıdır

Kaynak: İşletmelerde Stratejik Planlama (Öztemel, 2004: 40).

SP'yi diğer planlamadan ayıran temel hususlar şöyle de özetlenebilir (Bircan, 2002):

- ✓ Önemli bir yönetim planlamasıdır.
- ✓ Örgüt ve kurumlar için sıklıkla kullanılan bir karar verme organıdır.
- ✓ Küreselleşen dünya düzleminde hızlı değişme ve gelişmelere uyum sağlamak için, geleceğe yönelik her türlü faaliyetin yapıldığı tanımlamadır.
- ✓ Kuruma ait her türlü yetersizliği önlemek amacıyla yönelik yapılan makro ve mikro planlama modelidir.
- ✓ Beş, on veya daha fazla yılı önceden görerek, örgütün nerede olmak istediğinin açıklıkla belirlenmesi sürecidir.

SP'nin en çarpıcı anlamı, sistematik ve sistemli düşünmemizi sağlamasıdır. SP yapan kuruluşlar, olası tüm yeniliklere ve olası olumlu veya olumsuz değişikliklere hazırlık yaptıkları için bu tür etkilerden etkilenmezler. SP mevcut durum ile gelecekte olmak istenen durum arasındaki süreci oluşturur. Amaç ve hedefler ile bu hedeflere ulaşmak için gerekli yöntemleri tanımlamayı gerektirir. Bu hususta planın, uzun dönemli ve ileriye yönelik adımları planladığı anlamına gelir (MEB, 2009: 11). Yapılan bu değerlendirmeler ışığında SP kurumun varlığını devam ettirme, gelecekte yerini sağlamlaştırma ve uzun dönemde karlılığını koruma ve kurumun var oluş hedeflerinin ile sürdürülebilirliğe olumlu katkı sağlayacağı açıkça söylenebilir (Turunç, Çalışkan & Akkoç, 2013).

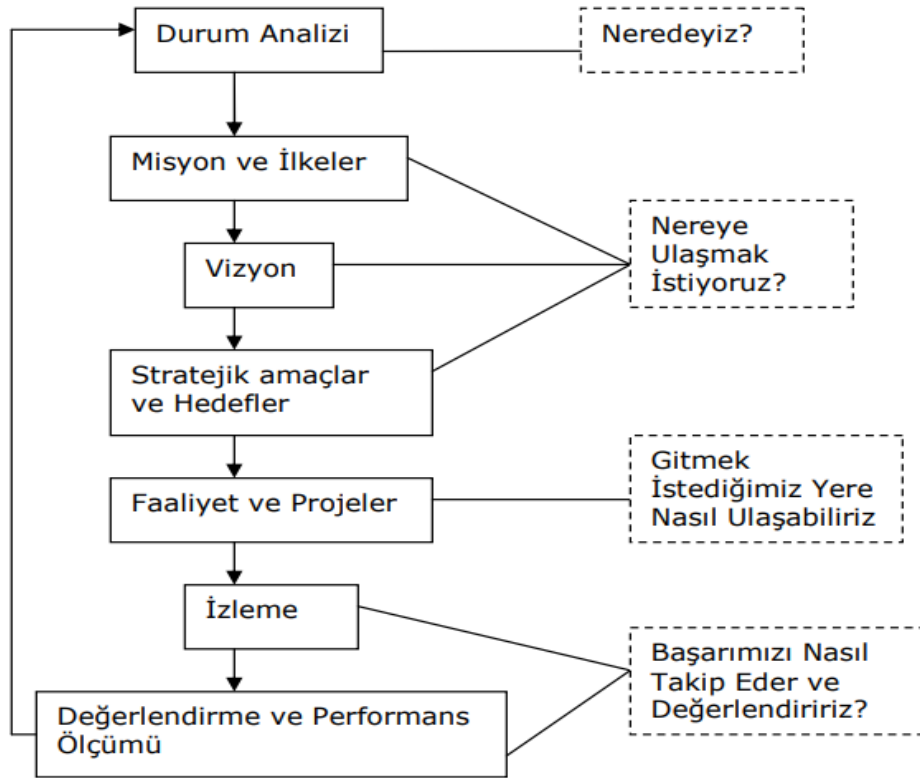
2.10 Stratejik Planlama Süreci

Kimiz, neredeyiz, nereye varmak istiyoruz, hangi yöntemle varabiliriz, izleyeceğimiz sistem nasıl olmalı, nasıl denetleriz sorularına ait tüm cevapları içeren bölümlerin her biri esasında SP sürecinin temel bölümlerini oluşturduğu söylenebilir (DPT, 2003). Stratejik planlama süreci yürütülürken her bir bölümde şu sorulara yanıt aranır (Demirdizen, 2012):

- ✓ Kurum olarak neredeyiz ve biz neyiz?
- ✓ Gelecekte nerede olmak istiyoruz ve ne yapmak istiyoruz?
- ✓ Amaçlarımıza ve hedeflerimize hangi faaliyet ve stratejiler ile nasıl ulaşacağız?

Bu soruların cevapları için öncelikli olarak kurumun ve örgütün mevcut durum analizinin tespit edilmesi. Akabinde misyon, vizyon ve ilkelerin belirlenmesi, stratejik amaç ve hedeflerin netleştirilmesi, bu hedeflere ulaştıracak faaliyetler, projeler ile stratejilerin belirlenmesi, uygulama sürecin izlenmesi, performans ölçümü ve değerlendirme adımlarının oluşturulması gerekmektedir (Aşkın, 2021: 31). Bir diğer ifade ile SP sürecinin temel taşı, kapsamlı ve etkili bir durum analizinin yapılması akabinde yapılan bu mevcut durum analizi verilerine göre, misyon ve vizyonun belirlenmesi gerekmekte olup bu çerçevede amaçlarının ve hedeflerinin oluşturulması ve amaç ve hedeflerin yerine getirilmesini sağlayacak strateji faaliyet ve projelerin oluşturulması son olarak da yapılan tüm bu çalışmaları izlemek ve değerlendirmek için izleme değerlendirme ve performans programlarının oluşturulması gerekmektedir (Özdemir, 2022: 33).

Aşağıdaki şekilde SP sürecinde yer alan tüm ögelere yer verilmiştir. SP süreci özellikle kamu kurum ve kuruluşlarda, 5018 sayılı Kanun çerçevesinde 2011 yılına kadar, Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından yayınlanan kamu idareleri için stratejik planlama kılavuzu doğrultusunda, 2018 yılından itibaren ise cumhurbaşkanlığı bünyesinde oluşturulan Strateji ve Bütçe Başkanlığı(CBSBB) tarafından belirlenmektedir. Aşağıdaki şekilde 2003 yılında DPT tarafından yayınlanan SP süreci, onun altında yer alan Şekil 2.1 de CBSBB yayınladığı kamu idareleri için SP kılavuzundan alınmış süreç yer almaktadır.

Şekil 2.1 Stratejik Planlama Süreci-1 (DPT, 2003).

Şekil 2.1 bakıldığında, DPT tarafından 2003 yılında yayınlanan SP sürecine ilişkin aşamalar ele alınmıştır. İncelenen şekilde neredeyiz? Sorusunun cevabı olarak durum analizi bölümü, nereye ulaşmak istiyoruz? sorusuna cevap olarak misyon, ilkeler, vizyon ve stratejik amaçlar ve hedefler bölümü yer alır. Bir diğer soru olan, gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz? Sorusuna cevap olarak faaliyetler ve projeler bölümü gelir. Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz? Sorusuna cevap olarak da değerlendirme ve performans ölçümü bölümüne yer verilir.

- Planın sahiplenilmesi - Planlama sürecinin organizasyonu - İhtiyaçların tespiti - Zaman planı - Hazırlık programı	STRATEJİK PLAN HAZIRLIK SÜRECİ	Planlama sürecinin planlanması
- Kurumsal tarihçe - Uygulanmakta olan stratejik planın değerlendirilmesi - Mevzuat analizi - Üst politika belgeleri analizi - Program-alt program analizi - Faaliyet alanları ile ürün ve hizmetlerin belirlenmesi - Paydaş analizi - Kuruluş içi analiz - PESTLE analizi - GZFT analizi	DURUM ANALİZİ	Neredeyiz?
- Misyon - Vizyon - Temel değerler - Amaçlar - Hedefler - Performans göstergeleri - Stratejiler	GELECEĞE BAKIŞ STRATEJİ GELİŞTİRME	Nereye ulaşmak istiyoruz?
- Program - Program amacı - Anahtar göstergeler - Alt programlar - Alt program hedefi - Performans göstergeleri - Faaliyetler - Maliyetlendirme - Bütçeleme	PERFORMANS PROGRAMI	Gitmek istediğimiz yere nasıl ulaşabiliriz?
- Stratejik plan izleme raporu - Stratejik plan değerlendirme tablosu - Faaliyet raporu - İç kontrol - İç denetim	İZLEME VE DEĞERLENDİRME	Başarımızı nasıl takip eder ve değerlendiririz?

Şekil 2.2 Stratejik Planlama Süreci-2 (CBSBB, 2021).

SP sürecine yönelik CBSBB tarafından 2021 yılında yayınlanan üçüncü sürüm olan kılavuzda yer alan SP sürecine bakıldığında, sürece ilişkin yer alan soruların 2003 yılında devlet planlama teşkilatında yer alan sorular ile aynı olduğu ancak bu soruların cevabı olan stratejik planlama sürecinin daha ayrıntılı bir şekilde yer aldığı söylenebilir. Her iki şekil incelendiğinde temel fark olarak ikinci şekilde durum analizi çalışmalarından önce SP hazırlık sürecinin yer aldığı görülmektedir.

SP süreç çalışmaları birbirini takip eden ardışık ve doğrudan etkilenen bölümlerden oluşur. İyi bir planın ortaya çıkarılması ve olmak istenilen düzeye gelinmesi için planlama sürecinin her bir aşamanın önemli olduğu düşünülmeli ve gerekli dikkat gösterilmelidir. Bu süreç bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmalı ve dikkatle değerlendirilmelidir.

2.10.1 Stratejik Plan Hazırlık Süreci

SP, hazırlanırken ilk adım olarak hazırlık sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Nitekim hazırlık süreci plan sürecine yönelik farkındalığın oluşturulması ve plan sürecine ilişkin motivasyonun sağlanması için oldukça önemli olabilir. SP hazırlık çalışmaları temelde üç aşamadan oluşur (CBSBB, 2021: 18).

- ✓ Planın sahiplenilmesi
- ✓ Sürecin organizasyonu
- ✓ Hazırlık programının duyurulması

SP kavramına yönelik yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi planlama hazırlık süreci etkin bir paydaş işbirliğini gerektirir. Dolayısı ile planın başarısı örgütün en üst kademesinden, en alt biriminde çalışan bireyine kadar sahiplenmeli ve çalışmalara dâhil edilmesi gerekmektedir. SP çalışmalarında sürecin organizasyonu plan yapılacak kurumun en üst yöneticisi tarafından yayınlanan genelge doğrultusunda başlatılır. Akabinde SP sürecinin sağlıklı yürütülmesi için üst yöneticilerin ve stratejik planlama konusunda deneyimli birimlerin katılımı ile kurul ve komisyonlar oluşturulur. SP kapsamında amaç ve hedeflere erişebilmek için ekiplerin alanında yeterli ve doğru ekiplerin süreci yürütmesi oldukça önemlidir. Yine SP sürecinin ilk basamağı olan hazırlık sürecinde SP'nin sağlıklı ve kontrollü bir şekilde yürütülmesi için hazırlık programı, takvim esasına göre planlanarak ilgili birimlere duyurulur.

2.10.2 Durum Analizi

SP sürecinin esasında en önemli ve ilk adımı durum analizi veya bazı kaynaklara göre mevcut durum analizidir. Durum analizinde, kurumun mevcut durumunun tespit edilmesi için örgütün işletme içi tüm birimleri, kaynakları ile örgüt dışında her türlü etkilemeyi yapana, diğer ekonomik, siyasal, demografik, sosyal vb. değişkenler ele alınır. Bu kısımda yaygın olarak iç ve dış paydaşların görüşü alınır ve kurumun GZFT analizi etkin bir şekilde yapılır. Genel anlamda kurumun bütün olarak mevcut durumunda hareketle üstün ve zayıf yönlerinin belirlenmesi ve bu hususların paydaşlar ile etkileşimin sağlanması sürecine GZFT analizi adı

verilir (Cebecioğlu, 2006: 81). Durum analizinde aşağıdaki hususlarla ilgili analiz ve değerlendirmeler yapılır (CBSBB, 2021: 23).

- ✓ Kurumsal tarihçe
- ✓ Uygulanmakta olan stratejik planın değerlendirilmesi
- ✓ Mevzuat analizi
- ✓ Üst politika belgeleri analizi
- ✓ Program – alt program analizi
- ✓ Faaliyet alanları ile ürün ve hizmetlerin belirlenmesi
- ✓ Paydaş analizi
- ✓ Kuruluş içi analiz
- ✓ Politik, ekonomik, sosyal, teknolojik, yasal ve çevresel (PESTLE) analiz
- ✓ Güçlü ve zayıf yönler ile fırsatlar ve tehditler (GZFT) analizi

CBSBB tarafından yayınlanan SP hazırlama kılavuzundaki durum analizine ilişkin maddeler incelendiğinde, özellikle durum analizinin kurumun misyonuyla uygun eylemler ortaya koyarak vizyona ulaşmak için gerekli ihtiyaçların tespitine ve bu doğrultuda amaç ve hedeflerin belirlenmesine yardımcı olduğu söylenebilir.

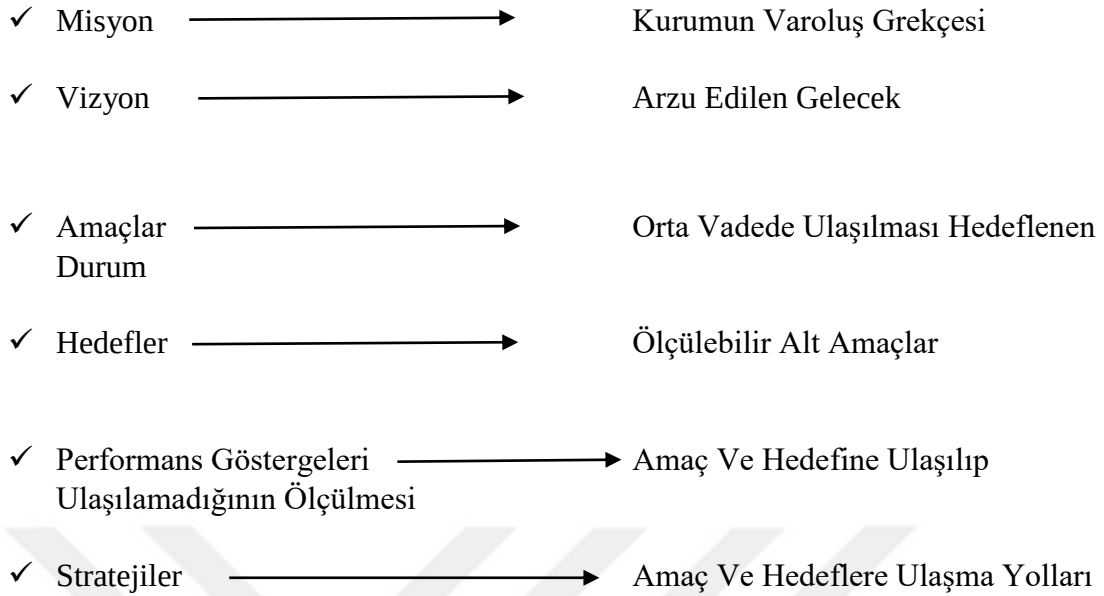
2.10.3 Geleceğe Bakış

Durum analizi çalışmaları sonucu ortaya konan veriler ışığında, geleceğe bakış sürecinde yer alan misyon, vizyon ve temel değerlere ilişkin çalışmalar yürütülür. Misyon, vizyon ve temel değerler bir idarenin uzun vadede idealleri doğrultusunda ilerleyebilmesi için yönlendiricilik işlevi görür. Stratejik planlamalarda en önemli bölümlerden biri olan geleceğe bakış örgütün içinde bulunduğu durumdan gelecekte olmak istediği duruma yönelik adımların belirlendiği süreci oluşturur. Geleceğe bakış, idarenin uzun vadede neyi, hangi temel değerler çerçevesinde başarmak istediğini ifade eder ve şu sorulara cevap verir (CBSBB, 2021: 26):

- ✓ Hangi misyonu (ana görev ve sorumlulukları) yerine getirmek için varız?
- ✓ Uzun vadede başarmak istediğimiz vizyonumuz (idealimiz) nedir?
- ✓ Misyonumuzu yerine getirip vizyonumuza ulaşmaya çalışırken ne tür bir çalışma felsefesini ve değerleri esas almalıyız?

Aşağıdaki şekilde SP sürecinde geleceğe bakış bölümünde yer alan kavram haritalarına yer verilmiştir. Geleceğe bakış bölümünde yer alan adımlar ve açıklamaları belirtilmiştir.

Geleceğe Bakış

Şekil 2.3 Stratejik Planlamada Geleceğe Bakış (Bozkurt, 2000: 300).

2.10.3.1 Misyon ve Vizyon

Misyon, kurumun ve örgütün varoluş sebebi ve devamlılığını sürdürebilmek için kurumu diğer kurumlardan ayıran en belirgin özelliktir (Akyüz, 2001). Bir diğer ifade ile bir kurumu diğer kurumlardan ayıran yegâne amaçtır (Henderson, 1998: 36; Akt. Kevser, 2019). Açıkçası misyon örgütün var oluş sebebi ve gelecekte var olmak için sebebi olarak ifade edilebilir. Misyon kurumların yaptığı iş ve işlemlerle ilgili eylemlerini, düşüncesini ve felsefesini ifade eder (Ülgen & Mirze, 2004: 68). Bu açıdan bakıldığında SP sürecinde misyonun kurumun temel faaliyetlerini içerdiği ve kapsayıcı bir şekilde plan içerisinde yer bulmalıdır. Bu çerçevede bakıldığında MEB SP sürecinde ise eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin kapsayıcı bir cümle ile ifade edilmelidir. Vizyon ise kurumun bütün unsurları ile bütünleşen ve kurumsal bir kimliğin sonucu şeklinde ortaya çıkan bir kavramdır (Bircan, 2002). Vizyon kurumun gelecekte nerede olması gerektiğine ilişkin genel amacdır. Vizyon ifadesi, SP belirlendiği sürecinde ötesinde yer alan bir sürece yönelik olarak belirlenmelidir (CBSBB, 2021). Vizyon açıkçası bir kurumun en güçlü idealidir ve misyonun toplum ve bireyde vücut bulmuş halidir. Çoğu kez birbiri yerine kullanılan misyon ve vizyon ifadeleri esasında farklı anlam taşırlar. Misyon ne ve niçin sorularının cevabı olurken vizyon ise bu oluşumun hangi düzeyde olacağına ilişkin cevapları içerir.

2.10.3.2 Amaç ve Hedefler

Amaçlar, kurumun sunmuş olduğu ve sunmayı planladığı ve yürüttüğü iş ve işlemlere ait politik uygulamaların sonuçlarına ilişkin kavramsal ifadeyi oluşturur. Amaçlar SP sürecinde vizyon ve misyonun toplum ve birey ekseninde net ifadeler ile vücut bulmuş halini oluştururlar. Nitekim amaçlar bütünsel bir şekilde kurumun stratejik tarafını açık ve net bir şekilde ifade eder (Kılıç & Erkan, 2006). SP’de iyi bir amaç belirlerken aşağıdaki hususları dikkate almak gerekir (CSBB, 2021). İyi bir amaç:

- ✓ Durum analizinde ulaşılan tespitler ve ihtiyaçlarla uyumludur.
- ✓ Vizyona ulaşmaya yönelik idarenin kurumsal dönüşümünü destekleyecek niteliktedir.
- ✓ Misyonunun gerçekleştirilmesine katkıda bulunur.
- ✓ Vizyon ve temel değerlerle uyumludur.
- ✓ İdarenin sorumlu olduğu alt program hedefleriyle ilişkilendirilir.
- ✓ İddialı ama gerçekçi ve ulaşılabilir.
- ✓ Ulaşılmak istenen nihai sonucu açık bir şekilde ifade eder, ancak buna nasıl ulaşılacağını ayrıntılı olarak açıklamaz.
- ✓ Orta ve uzun vadeli bir zaman dilimini kapsar.
- ✓ Hedefler için çerçeve çizer.
- ✓ Faaliyet ve hizmet alanındaki diğer kamu idarelerinin stratejik planlarında yer alan amaçlarla uyumlu ve tamamlayıcı niteliktedir.

Hedefler ise stratejik amaçlarını kurumun gelecekte olması düşünülen yeri için, daha somut bir hale getirilmesi durumudur. Bir başka ifade ile hedefler, açık ve net, ölçülebilir, sonuç odaklı ve zaman çerçevesinde olmalıdırlar (Küçüksüleymanoğlu, 2004: 62). Özellikle misyon, vizyon ve amaçların gerçekleştirilmesi sürecine yönelik, belirli bir zaman dilimi içerisinde nitelik ve nicelik olarak ifade edilen ve bu hususlara ait sonuçların ortaya çıkarılmasına yönelik belirlenen ifadelerdir. Hedeflerin amaçlardan farklı olarak miktar ve zaman olarak durum belirtmesi gerekir. İyi bir hedefin stratejik planlamada yer alması için aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir (CBSBB, 2021). İyi bir hedef:

- ✓ İdarenin misyon, vizyon, temel değerler ve amaçlarıyla tutarlı,
- ✓ Durum analizinde ulaşılan tespitler ve ihtiyaçlarla uyumlu,
- ✓ Açık ve anlaşılabilir,
- ✓ Somut- ölçülebilir- iddialı -gerçekçi -sonuç odaklı,
- ✓ Zaman çerçevesi belirli bir şekilde oluşturulması gerekir.

2.10.3.3 Performans Göstergeleri

Performans göstergeleri, belirlenen hedeflere ne ölçüde ulaşıldığının ortaya konulmasında kullanılır (CBSBB; 2021). Hedeflerin ölçülebilir bir şekilde belirli dönemlerdeki gerçekleşme durumlarını görmek ve izlemek için oluşturulan verilerdir. Performans göstergesinde her hedefin yıllara göre gerçekleşme oranları yer alır ve bu oranlar SP hazırlamada kullanılan kılavuzda belirtilen tablolar kullanılarak plana aktarılır. SP çalışmalarında ulaşılmak istenen hedeflerin yıllara göre performans göstergeleri ile takip edilmesi sağlanır.

2.10.3.4 İzleme ve Değerlendirme Süreci

Yapılan tüm planlamalar da olduğu gibi SP’de amaç ve hedeflerin istenilen sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığına ilişkin ve yapılan çalışmalara ilişkin yerinde tespitler yapılarak süreç içerisinde müdahalede bulunmak için, izleme ve değerlendirme süreci yürütülmesi gerekmektedir. SP belirtilen amaçlara ulaşıp ulaşılmadığının tespiti için bu süreç oldukça kıymetli ve önemlidir. Temel olarak izleme süreci SP belirtilen hedeflerin altışar aylık dönemde veya yıllık olarak takip edilerek raporlaştırılması, değerlendirme ise izleme sonucunda ortaya konan raporlama ışığında eksik ya da hatalı görülen hususların değiştirilerek yeniden belirlenmesidir (Demir & Yılmaz, 2010: 16). SP’de izleme ve değerlendirme süreci, plan içerisinde yer alan performans göstergeleri üzerinden ve yıllık olarak yapılan idari faaliyet raporları ve performans programları ile kurum içi değerlendirme raporları doğrultusunda yürütülür. SP raporların dönemsel süreçler dâhilinde oluşturulması ve bu raporların dönemlere ait değerlendirmeleri kapsamından dolayı SP süreci için etkili bir kazanım sağlayacağı değerlendirilmiştir (Saygılı, 2014: 65). SP’de kurumların hedef ve amaçlarına ulaşıp ulaşmadığı ve bu amaç ve hedeflerine yönelik ne kadar başarılı olunduğu, bazen belirlenen performans göstergelerine ilişkin ölçütler ile bazen de stratejik planlama içerisinde yer alan strateji ve faaliyetlerin yapılıp yapılmadığına bakılarak yapılıp bu izleme ve değerlendirme süreçleri nicel olarak ölçülebilen veya nitel olarak ölçülemeyen ölçütler çerçevesinde olabilir (Kılıç & Erkan, 2006). İzleme ve değerlendirme süreci, kurum yöneticilerinin performans göstergelerini dikkate alarak hedeflerin ve amaçların sonuçlarının belirlenen periyotlar ile takip edilmesi raporlaştırılarak değerlendirmesine fırsat tanır (CBSBB,2021). Milli Eğitim Bakanlığında ise izleme ve değerlendirme çalışmaları idari faaliyet raporları kapsamında yapılmakta olup bu

kapsamda MEB 2019-2023 SP çerçevesinde 2020 ve 2021 yıllarına ait olmak üzere iki adet idari faaliyet raporu yayınlanmıştır (SGB, 2023).

2.11 MEB Stratejik Planları ve Modeli

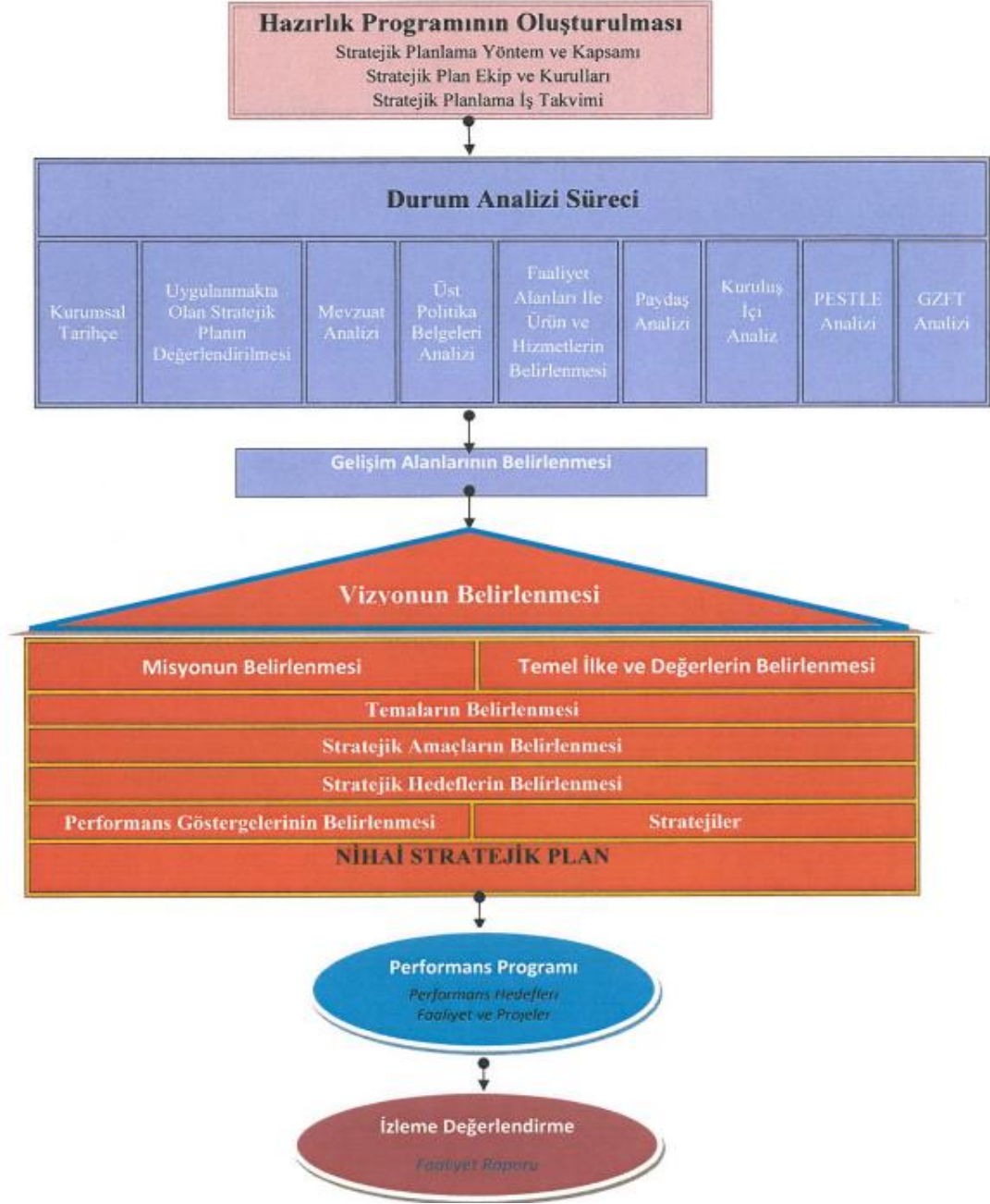
Kamu hizmetlerinin kalitesini artırmak kaynakların etkin ve verimli kullanımını sağlamak katılım, şeffaflık ve sorumluluk ilkeleri çerçevesinde performans esaslı ve sonuç yönetimine dayalı stratejik yönetim ve planlama süreci, son yıllarda güçlenmiştir (Taner, 2011). Bu çerçevede 5018 sayılı KMYKK 10 Aralık 2003 yılında TBMM’de yasalaşarak yürürlüğe girmiş ve 24 Aralık 25326 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanmıştır (Resmi Gazete, 2003). Kamu idarelerine, Cumhurbaşkanlığınca belirlenen politikalar, hükümetlerin kalkınma planları ve kurumların ilgili mevzuatları çerçevesinde, performans esaslı stratejik plan hazırlama zorunluluğu getirilmiştir. Bu kanun çerçevesinde hazırlanacak SP’lerin, ölçülebilir amaç ve hedeflere, performans esaslı göstergelere göre düzenlenmesi ve bu süreçlerin izlenmesi ve değerlendirilmesinin yapılmasının gerekliliği belirtilmiştir (Resmi Gazete, 2003).

MEB’de 5018 sayılı kanun doğrultusunda SP hazırlamak ile yükümlü kılınan kurumlardan biri olmuştur. MEB, SP hazırlarken DPT tarafından yayınlanan kamu idarelerinde SP hazırlama yönetmeliği ile buna yönelik hazırlanan kılavuzu dikkate alarak ilk SP’sini 2010-2014 yıllarına yönelik oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Daha sonra 2015-2019 ve son olarak da 2019-2023 SP’sini hazırlanmış ve uygulamaya geçmiştir.

MEB tarafından hazırlanan SP, sürecine ilişkin esaslar yürütülürken, kendi özelinde aşağıdaki şekilde belirtilen modelleme yöntemi esas kılınmıştır. Bu modellemede daha önce yapılan SP sürecinde ortaya konan bulgulara göre yeni bir kavramsal sistem getirilmiştir. Bu model 2019-2023 SP sürecinde kullanılmıştır.

MEB 2019 -2023 STRATEJİK PLAN HAZIRLIK PROGRAMI

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI STRATEJİK PLANLAMA MODELİ

Şekil 2.4 MEB SP Hazırlama Modeli (MEB, 2018a).

Şekil 2.4 incelendiğinde, MEB tarafından yürütülen SP süreci, genel kapsamda literatürde yer alan SP süreçlerine eş değer yürütüldüğü görülmektedir. Hazırlık programının oluşturulması, durum analizi süreci çalışmaları, gelişim alanlarının belirlenmesi ve nihai SP

ortaya konulması süreci nihai plan sonrası yer alan izleme ve değerlendirme sürecinden oluşmaktadır.

MEB SP modelinin birinci basamağı olan hazırlık programı süreci kurumun en üst düzey yöneticisi olan bakan tarafından yayınlanan genelge doğrultusunda başlatılır. Akabinde hem bakanlık düzeyinde hem de yerelde SP sürecini yürütecek ekip ve kurulların oluşturulma süreci yürütülür. MEB SP modelinde, SP çalışmalarını takip etmek ve onları yönlendirmek üzere strateji geliştirme kurulu ile stratejik planlama çalışmalarını doğrudan yürütmesi beklenen SP ekiplerinin oluşturulması sağlanır (MEB, 2018a). Strateji geliştirme kurulu bakan yardımcısı başkanlığında, tüm genel müdürler, ilgili daire başkanlıklarının katılımı ile kurulur. SP sürecini doğrudan yürütmesi ve sürecin her safasın da etkin olması beklenen ekibinde SP ekibi olduğu söylenebilir. Bu ekip Strateji Geliştirme Başkanlığı koordinasyonunda merkez birimlerden her birimden birer temsilcisi ile oluşturulur. Ekiplerin oluşturulmasının ardından merkez teşkilatı ve taşra teşkilatının uygulayacağı hazırlık programı oluşturulur. Aşağıdaki şekilde MEB SP hazırlık sürecine ilişkin model belirtilmiştir.

Şekil 2.5 MEB Stratejik Planlama Hazırlık Süreci Döngüsü (MEB, 2018a).

SP uygulamalarının başarısı, büyük ölçüde plan hazırlanmadan önce iyi planlanmış hazırlık çalışmalarına ve sürece yüksek düzeyde katılıma bağlı olup, MEB SP her bir bölümünün etkin bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir (MEB, 2018a). Hazırlık sürecinden sonra model olarak durum analiz çalışmaları yürütülür. Bu bölümde stratejik yönetim sisteminin dört temel sorusundan bir olan “neredeyiz?” sorusuna cevap aranır. Durum analizi

sürecinin tamamlanmasına müteakip, geleceğe yönelim veya gelişim alanlarının belirlenmesi sürecinde misyon, vizyon, temel ilkelerin belirlenmesi, stratejik amaçlar ile hedeflerin belirlenerek bunlara ait performans göstergeleri oluşturulur. MEB SP modelinde amaçlar, bu amaçların altında hedefler, hedeflerin geçekleşip geçekleşmediğini izlemek ve değerlendirmek için de performans göstergeleri yer almaktadır. Performans göstergeleri, stratejiler, maliyetler, riskler, ihtiyaçlar ve tespitlerin yer aldığı bir hedef karnesi de yer alır. SP değerkendirilmesi için her yıl bakanlığın strateji geliştirme başkanlığı tarafından, idari faaliyet raporları hazırlanır ve kamuoyu ile paylaşılır.

2.11.1 MEB Stratejik Planları

MEB tarafından 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim Kanunu çerçevesince toplamda üç SP hazırlanmış ve uygulanmıştır. Bu planlar 2010-2014 SP'nı 2015-2019 SP'nı, son olarak da 2019-2023 yıllarını kapsayan ve halen yürürlükte olan 2019-2023 SP'dir.

2.11.1.1 2010-2014 Stratejik Planı

MEB ilk SP olan 2010-2014 SP nitelikli ve yetkin insanlar yetiştirmek ve bu amaca yönelik reformlar yapmak, politikalar oluşturmak, eğitim programları hazırlamak ve öğretmen niteliklerini belirlemek, eğitim ve geliştirme yapmak, eğitim ortamı hazırlamak, eğitim ve öğretim sağlamak, mesleki eğitimin bütünlüğünü teşvik etmek ve istihdam misyonu doğrultusunda hazırlamıştır (MEB, 2014).

Bu çerçevede hazırlanan SP kapsamında okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim, yükseköğretim, hayat boyu öğrenme, kurumsal kapasite, denetim ve danışmanlık ile uluslararası ilişkiler ve AB' ne uyum olmak üzere 10 ana tema, 20 amaç ve 104 hedef üzerine kurulmuştur. Belirlenen bu temalar, amaçlar ve hedeflerin altında izlenecek stratejiler, faaliyetler ve performans göstergeleri yer almıştır (MEB, 2009).

2.11.1.2 2015-2019 Stratejik Planı

MEB tarafından 2015-2019 yıllarını kapsayacak şekilde hazırlanan SP bakanlığın ikinci planı niteliğindedir Bu planda, bir önceki planda yapılan değerkendirmeler sonucunda temalar, stratejik amaçlar ve hedeflerin azaltıldığı görülmüştür. Ayrıca bu SP bir önceki SP göre daha katılımcı bir yöntemle hazırlanmıştır (MEB, 2015). 2015-2019 SP daha katılımcı bir kitle ile hazırlanması için, iç ve dış paydaşların daha etkin görüşleri alınmış ve bu çerçevede sorunlar

ve gelişim alanları belirlenmiştir. Bu çalışmalarının sonucunda, SP temel mimarisi oluşturulmuştur. Bu doğrultuda bir önceki SP’de on olan tema sayısı üç tema altında birleştirilmiştir (MEB, 2015). Bu temalar;

- ✓ Eğitim ve Öğretime Erişim
- ✓ Eğitim ve Öğretimde Kalite
- ✓ Kurumsal Kapasite

Bu üç ana tema çerçevesinde üç amaç ve yedi hedef ile bu hedeflere ait stratejiler, performans göstergeleri doğrultusunda oluşturulmuştur. Aşağıdaki 2015-2019 SP’nin temalarına ait bilgilere yer verilmiştir.

2.11.1.2.1 Erişim Teması

2015-2019 SP mimarisinde birinci tema olan eğitime erişim konusunda özellikle, her bireyin eşit ve adil bir şekilde eğitim-öğretim faaliyetlerinden yararlanmasına yönelik amaç ve hedeflere yer verilmiştir (MEB, 2014).

2.11.1.2.2 Kalite Teması

2015-2019 SP mimarisinde ikinci tema olan kalite teması içinde eğitim-öğretim kurumlarının çağın gereksinimine uygun ve en iyi koşullarda nitel olarak artırılması ve bunun sonucunda yine çağın gereksinimlerine uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışı kazanmış öğrenciler yetiştirilmesine yönelik amaçlar belirlenmiştir (MEB, 2014).

2.11.1.2.3 Kurumsal Kapasite Teması

2015-2019 SP mimarisinde üçüncü temada yer alan, Kurumsal kapasiteyi geliştirmek kapsamında, eğitim kurumlarının fiziksel, ekonomik, teknolojik ve altyapıyı iyileştirmesi ile insan kaynaklarının kalitesini artırılması sürecine yönelik amaç ve hedefleri barındığı görülmektedir (MEB, 2014).

2.11.1.3 2019-2023 Stratejik Planı

MEB tarafından 2019-2023 yıllarına ilişkin uygulanması planlanarak hazırlanan SP 2010-2014, 2015-2019 planları çerçevesinde yapılan değerlendirme ve değişen ve gelişen dünya şartlarına yönelik eğitim sistemine yönelik, 21. yüzyıl perspektifinde ortaya konan

tespitler ile tüm dünyada yaşanan değişimlerin çok hızlı bir şekilde ilerlemesi çerçevesinde planlamıştır (MEB, 2019a).

MEB 2019-2023 SP hazırlanma aşamasında CBSBB tarafından hazırlanan, kamu idareleri için stratejik planlama kılavuzunun ikinci sürümü referans alınmıştır. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP çalışmalarında da bir önceki SP çalışmalarında olduğu gibi MEB 2019-2023 stratejik plan hazırlık programı oluşturularak merkez teşkilatı ve il milli eğitim müdürlükleri ile okul ve kurumlar için SP usul ve esasları belirlenmiştir. 2018/16 sayılı genelge ile 2019-2023 SP çalışmalarının başladığı kurum en üst yöneticisi olan bakan tarafından duyurulmuştur.

2019-2023 SP çalışmaları çerçevesinde 2018/16 sayılı genelge doğrultusunda başlatılan SP çalışmalarında, strateji geliştirme kurulu ve stratejik planlama ekiplerinin oluşturulmasına müteakip durum analizi çalışmaları süreci başlatılmıştır. Durum analizi çalışmalarında, iç ve dış paydaşların görüşleri alınmış, PESTLE, GZFT ve kurum içi analiz çalışmaları yürütülmüştür (MEB, 2019a). Aşağıdaki şekillerde 2019-2023 SP çerçevesinde yapılan GZFT analizlerine yer verilmiştir. GZFT analizleri diğer bir ismi ile SWOT analizleri planlama sürecinin en önemli basamağını oluşturur. İyi bir planlama için GZFT analizinin sürece dâhil olacak paydaşların yüksek katılım ile yapılması gerekir. Aşağıdaki tablolarda sırası ile bu analizlere yer verilmiştir.

Tablo 2.2 MEB,2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Güçlü Yönler

• On iki yıllık zorunlu ve kademeli eğitim• İlgili ve ihtiyaçlara cevap verebilecek çeşitlilikte okul ve program türünün varlığı• Hayat boyu öğrenme kapsamındaki kursların çeşitliliği ve yaygınlığı• Yatılılık ve bursluluk imkânları• Özel öğretimi destekleyici teşvik mekanizmaları• Ulusal ve uluslararası proje hazırlama ve yürütme yetkinliği gelişmiş insan kaynağı• Bilgi ve iletişim teknolojilerinin eğitim ve öğretim süreçlerinde etkin kullanımı• Eğitimde teknoloji kullanımının artırılmasına yönelik büyük ölçekli projelerin yürütülmesi• Güçlü bilişim altyapısı ve elektronik bilgi sistemlerinin etkin kullanımı• Öğretim programlarının geliştirilmesinde katılımcı bir yaklaşımın benimsenmesi• Sektörle iş birliği yapılmasına imkân veren mevzuat• Mesleki ve teknik eğitimde önceki öğrenmelerin tanınmasına imkân veren sisteminin varlığı• Öğretmen başına düşen öğrenci sayısının istenen seviyede olması• Eğitim politikalarının belirlenmesinde paydaşların görüş ve önerilerinin dikkate alınması• Yeniliğe, gelişime ve takım çalışmasına yatkın insan kaynağı• Çalışanlar arası bilgi paylaşımı ve iş birliği	• Okullarda okul aile birliklerinin mevcut olması• Yaygın teşkilat ağı• Köklü bir geçmişe dayanan kültür ve bilgi birikimi• Çalışanlara yönelik mesleki gelişim imkânları• Temel becerilerin ölçülebildiği bir programın (ABİDE) varlığı• Uluslararası değerlendirme programlarına katılım sağlanması• İşletmede beceri eğitimi ve staj uygulamaları için teşvik mekanizmaları• İletişim imkânlarının yaygın olması• Resmi okullardaki eğitim hizmetlerinin ücretsiz olması• Öğretim materyallerinin ücretsiz dağıtımı ve elektronik ortamdan erişime açık olması• Öğretim programlarının dinamik bir biçimde güncellenmesi• Öğrencilerin tercihleri doğrultusunda evlerine yakın okullara yerleştirilmeleri• Okul sağlığı ve güvenliği ile iş sağlığına ilişkin çalışmaların yapılması• Okul bazlı bütçeleme sistemine benzer bir yapının var olması• Öz değerlendirme ve kalite geliştirme çalışmaları• Ülkemizin yetişmiş insan kaynağı ihtiyacına yönelik yurt dışında lisansüstü çalışmaların yapılması• Dış çevrede meydana gelen değişimlere ayak uydurabilme kapasitesi• Yeni fikirlerin ve farklı görüşlerin desteklenmesi• Yöneticilerin bilgi paylaşımına ve iş birliğine açıklığı• Yöneticilerin katılımcılığı desteklemeleri

Kaynak: MEB 2019-2023 Stratejik Planı (MEB, 2019a).

MEB 2019-2023 SP için yapılan analizlere bakıldığında, bakanlığın eğitim politikalarını beş yıl boyunca şekillendirecek amaç ve hedefler belirlenmeden GZFT analizlerin yapıldığı görülmüştür. Yapılan analizlerde öğretim programlarına ilişkin güçlü yön olarak öğretim programlarının geliştirilmesinde katılımcı bir yaklaşımın olması yer almıştır.

Tablo 2.3 MEB,2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Zayıf Yönler

- Ortaöğretimde okul türü kontenjanlarının öğrenci ve veli talepleri ile uyumsuzluğu - Hayat boyu öğrenme kapsamındaki faaliyetlere ilişkin farkındalık düzeyinin düşük olması - Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin tespitine yönelik etkili bir tarama ve tanılama sisteminin yeterliliği - Zorunlu eğitimden ayrılma oranlarının önlenmesine ilişkin etkili bir izleme ve önleme mekanizmasının olmaması - Eğitim ve öğretim analizi sonucu bölgesel farklılıkların bulunması - Okul ve kurumlarda güvenlik, sağlık ve hijyen koşullarının yeterliliği - Bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere katılımın düşük olması - Haftalık ders saatlerinin ve zorunlu derslerin öğrencilerin gelişim düzeylerine uygunluğuna ilişkin sorunların olması - Yabancı dil eğitiminin tür ve ihtiyaca göre belirlenmemiş olması - Ücretli öğretmen uygulaması - Bakanlığın bazı birimleri arasındaki yetki ve sorumluluk çakışması - Kariyer ve liyakate dayalı atama ve görevde yükselme sisteminin istenilen düzeyde olmaması - İlköğretimde çocukların düşünsel, duygusal ve fiziksel becerilerini geliştirecek ortamların istenilen düzeyde olmaması - Seçmeli derslerin öğrencilerin ilgi ve yeteneklerinden çok öğretmen durumuna göre belirlenmesi - Açık liselerdeki zorunlu eğitim çağındaki öğrenci sayısının artması - Teftiş ve kurumsal rehberlik süreçlerinin yeterince ayrışmaması - Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesine yönelik bir sistemin yeterli olmaması	- Çalışanların motivasyon ve örgütsel bağlılık düzeylerinin düşük olması ve ödül - ceza sisteminin yetersizliği - İnsan kaynaklarının/entelektüel sermayenin niteliği ve yeterliliğinin istenilen düzeyde olmaması - Yönetim süreçlerinde iletişimin dikey yönlü olması - Örgütsel öğrenme, bilgi paylaşımı ve birimler arası koordinasyon düzeyinin düşük olması - Paydaş Yönetim Stratejisi bulunmaması ve uygulama düzeyinin yetersizliği - Veri, bilgi ve belge arşivleme ile bilgi yönetimi sisteminin yetersiz olması - Öğretmenlerin bazı bölgelerde daha uzun süreli çalışmasını sağlayacak teşvik edici mekanizmaların kurulmaması - Derslik başına düşen öğrenci sayısında bölgesel farklılıklar ve ikili eğitim uygulamalarının olması - Veriye dayalı politika geliştirme ve bütünlük bir veri sisteminin istenilen düzeyde olmaması - Mesleki ve teknik eğitimde ölçme değerlendirme sisteminin modüller eğitime (öğrenme çıktılarına) yönelik olmaması - Öğretmenler için motive edici bir kariyer sisteminin olmaması - Bireylerin özelliklerini ön plana çıkaran öğretim programlarının yeterlilik düzeyi - Sözleşmeli ve kadrolu öğretmen grupları arasındaki özlük farkları - Yetkilerin merkezde toplanmış olması ve taşra teşkilatının yetki sınırlılığı - Ölçme ve değerlendirme sisteminin yetersiz olması
--	--

Kaynak: MEB 2019-2023 Stratejik Planı (MEB, 2019a).

Tablo 2.3 incelendiğinde MEB 2019-2023 SP hazırlık süreci öncesinde zayıf yönlerin tespitine ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Özellikle öğretim programları açısından zayıf yönler bakıldığında, yabancı dil öğretiminin tür ve ihtiyaç doğrultusunda belirlenmemiş olması, haftalık ders saatlerinin etkin bir planlama ile yapılmamış olması, bazı okul türlerinde ölçme ve değerlendirme çıktılarının öğrenme çıktıları ile yönelik olmadığı hususları yer almıştır. Aşağıdaki tabloda ise sürece yönelik fırsatlar belirtilmiştir.

Tablo 2.4 MEB,2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Fırsatlar

- Hayat boyu öğrenmeyi destekleyen politikaların varlığı
- Eğitimin sürdürülebilir ekonomik kalkınmadaki işlevi konusunda toplumsal farkındalık
- Kamuoyunda eğitim sisteminde değişiklik yapılması gerektiğine ilişkin algı
- Öğretmen arzının yeterli olması
- Eğitim ve öğretime yönelik talebin giderek artması
- Ulaşım ağının gelişmesi
- Eğitim ve öğretime yönelik teşviklerin varlığı
- Eğitimin kalitesinin artırılması için AB programlarının varlığı
- Eğitimin niteliğinin artırılmasına yönelik hibe ve desteklerin olması
- Hayırseverlerin eğitim ve öğretime katkı sağlaması
- Geniş bir paydaş kitlesinin varlığı
- Ülkemizin uluslararası düzeydeki tanınırlığının artması
- Kaliteli eğitim ve öğretime ilişkin talebin artması
- Eğitim bilimleri alanında bilimsel araştırmaların yapılması
- Gelişen teknolojilerin eğitimde kullanılabilirliğinin artması
- Özel sektörün mesleki ve teknik eğitim konusunda iş birliğine açık olması
- Özel sektörün mesleki eğitimde planlama ve uygulanma süreçlerine katkısı
- Üst politika belgelerinde eğitimin öncelikli alan olarak yer alması
- Diğer ülkelerin ve uluslararası kuruluşların ülkemizle iş birliğine açık olması
- Merkezi yönetim bütçesinden eğitime ayrılan payın yüksek olması
- Bilişim teknolojilerinin gelişmesi, dijitalleşme ve endüstri 4.0 gibi değişikliklerin getirdiği yenilikler
- Mesleki ve teknik eğitimde eğitim ortamlarının teknolojik altyapılarının güçlendirilmesi için sektörün destek vermesi
- Nitelikli iş gücünün yetiştirilmesi için mesleki ve teknik eğitimin önemli olduğu algısı
- Sosyal medya okuryazarlık becerilerinin gelişmesinin portaller, web siteleri ve mobil uygulamalarla mezunların takibine imkân tanınması
- TYÇ ve meslek standartlarına ilişkin yeterli düzeylerinin tanınlanması
- Sertifika temelli kurs-eğitimlerin tüm dünyada kabul görmeye başlaması
- Belgeli çalışanların istihdam edilmesine yönelik olumlu yönde atılan adımlar
- Uluslararası kuruluşların mesleki eğitim ve bilgi transferi konusunda önemli fırsatlar sunması
- Ülkemizin genç ve dinamik bir nüfusa sahip olması

Kaynak: MEB 2019-2023 Stratejik Planı (MEB, 2019a).

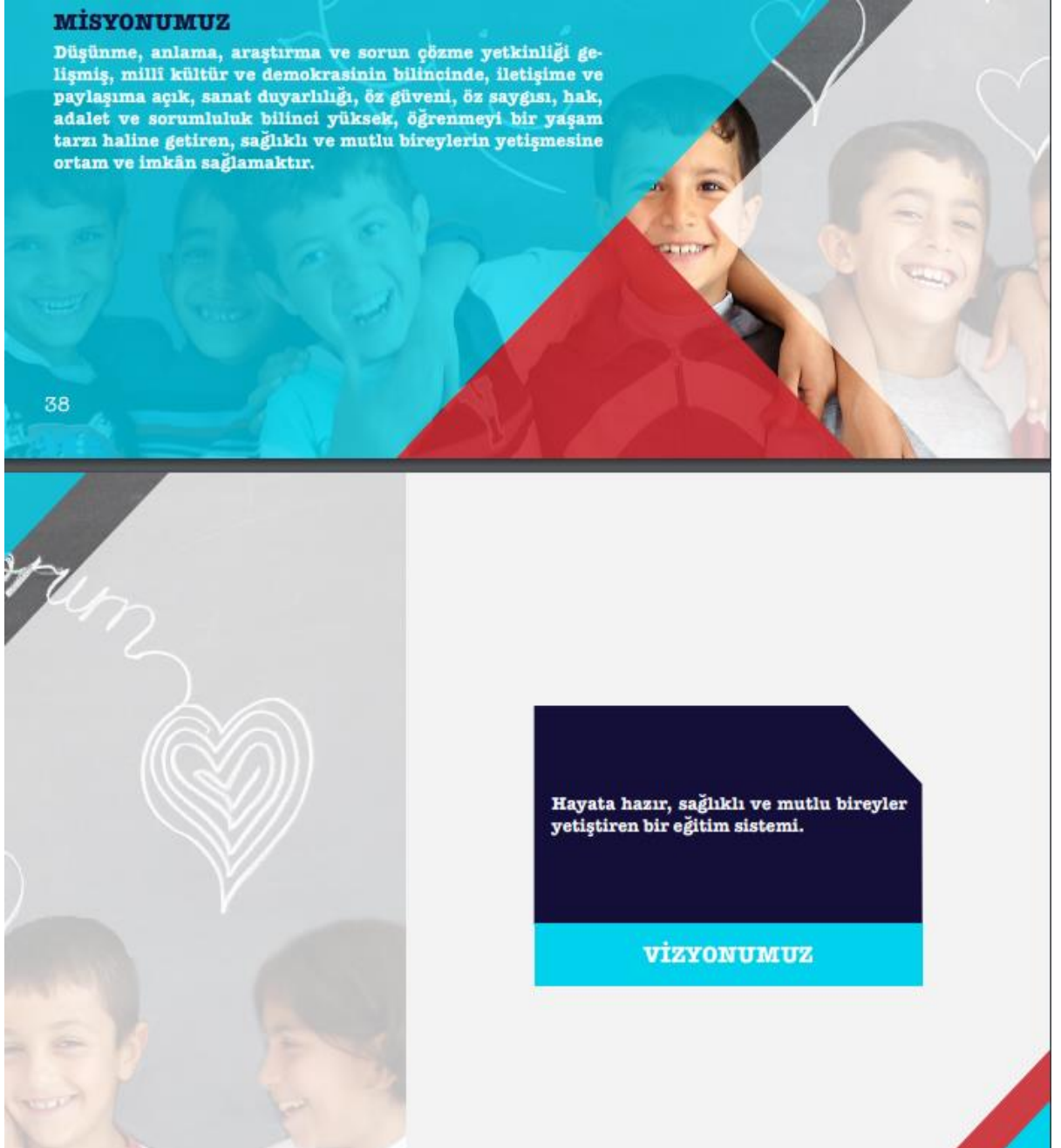
Tablo 2.4 incelendiğinde, eğitim-öğretim sistemine yönelik fırsatların oldukça geniş bir şekilde yer verilmiştir. Ülkenin genç ve dinamik bir nüfusuna sahip olması, üst politika belgelerinde eğitimin öncelikli alan olarak belirlenmesi öne çıkmaktadır. Aşağıdaki tabloda ise MEB 2019-2023 SP sürecinde ortaya konan tehditlere yer verilmiştir.

Tablo 2.5 MEB,2019-2023 SP GZFT Analiz Sonucu Tehditler

- Büyükşehir merkezlerinde ve kırsal kesimlerdeki ulaşım zorluğu
- Öğretmen, yönetici ve ailelerin özel eğitim konusunda yeterli bilgiye ve farkındalığa sahip olmaması
- Mevsimlik tarım işçisi olarak çalışan ailelerdeki öğrenci hareketliliği
- Bazı okul türlerine yönelik olumsuz toplumsal algı
- Nüfus hareketleri ve kentleşmede yaşanan hızlı değişim
- Özel sektörün eğitim yatırımlarının yeterli düzeyde olmaması
- Mesleki yönlendirmede öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirmede yetersizlik
- Bireylerde oluşan teknoloji bağımlılığı
- İnternet ortamında oluşan bilgi kirliliği, doğru ve güvenilir bilgiyi ayırt etme güçlüğü
- Toplumda kitap okuma, spor yapma, sanatsal ve kültürel faaliyetlerde bulunma alışkanlığının yetersiz olması
- İş gücü piyasasının yeterince şeffaf olmaması ve ucuz iş gücü talebi
- Öğrenci ve ailelerin meslekler ve iş hayatıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmaması
- Merkezi seçme ve yerleştirme sınavları nedeniyle sadece öğretimin ön plana çıkması
- Yükseköğretime geçiş sınavlarının temel becerileri değerlendirememesi
- Eğitime ilişkin süreçlerde birçok kurum ve kuruluşun rol oynaması
- Yükseköğretimin ve örgün eğitimin farklı yasal mevzuata tabi olması
- Mesleki ve teknik eğitime ilişkin olumsuz algı
- Teknolojinin hızlı değişimi ve dijitalleşen dünyada mesleki ve teknik eğitimin geleceğinin belirsiz olması
- Dış göç
- Eğitim ve öğretimin finansmanında yerel yönetimlerin katkısının yetersiz olması
- Gelişen ve değişen teknolojiye uygun donatım maliyetinin yüksek olması
- Bölgeler arası ekonomik gelişmişlik farkı
- Medyada eğitim ve öğretime ilişkin çoğunlukla olumsuz haberlerin ön plana çıkarılması
- Ülkemizin deprem kuşağında yer alması

Kaynak: MEB 2019-2023 Stratejik Planı (MEB, 2019a).

SP sürecindeki tehditler bölümünde ise plan hazırlandıktan sonra olası olumsuz durumlara yer verilerek bu hususların plan hazırlanırken dikkate alınması gerekmektedir. 2019-2023 SP hazırlama çalışmaları kapsamında durum analizi çalışmalarının tamamlanmasının ardından, geleceğe yönelik kısmında misyon, vizyon ve doğrultuda hazırlanan yedi amaç ile yirmi dört hedefe yer verilmiştir. Aşağıdaki şekilde MEB 2019-2023 SP ‘da yer alan misyon ve vizyon ifadesi yer almıştır.

Şekil 2.6 MEB 2019-2023 SP Misyon ve Vizyon ifadesi (MEB,2019a).

Misyon ve vizyon ifadesinin ilişkin belirlenen ifadeler ışığında MEB 2019-2023 SP ait amaç ve hedefleri oluşturulmuştur. Bu kapsamda aşağıdaki tabloda MEB 2019-2023 SP amaç hedef mimarisi çerçevesinde, yedi amaç ve her bir amacın altında yer alan hedeflere yer verilmiştir. Aşağıdaki tablolarda sırası ile MEB 2019-2023 SP yer alan amaç ve hedef mimarisine yer verilmiştir.

Tablo 2.6 MEB 2019-2023 SP Birinci Amaç ve Hedefleri

Amaç 1: Bütün öğrencilerimize, medeniyetimizin ve insanlığın ortak değerleri ile çağın gereklerine uygun bilgi, beceri, tutum ve davranışların kazandırılması sağlanacaktır.

- ✓ Hedef 1.1: Öğretim programları tüm kademelerde bütünsel, yetenek kümeleri ile ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapılar olarak yeniden yapılandırılacaktır.
 - ✓ Hedef 1.2: Tüm alanlarda ve eğitim kademelerinde, öğrencilerimizin her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi için etkin bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır.
 - ✓ Hedef 1.3: Öğrencilerin yaş, okul türü ve programlarına göre gereksinimlerini dikkate alan beceri temelli yabancı dil yeterlikleri sistemine geçilecektir.
 - ✓ Hedef 1.4: Öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerimizin eşit öğrenme ve öğretme fırsatlarını yakalamaları ve öğrenmenin sınıf duvarlarını aşması sağlanacaktır.
-

Tablo 2.7 MEB 2019-2023 SP İkinci Amaç ve Hedefleri

Amaç 2: Çağdaş normlara uygun, etkili, verimli yönetim ile organizasyon yapısı ve süreçleri hâkim kılınacaktır.

- ✓ Hedef 2.1: Yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla veriye dayalı yönetim yapısına geçilecektir.
 - ✓ Hedef 2.2: Öğretmen ve okul yöneticilerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistemi ve modeli oluşturulacaktır.
 - ✓ Hedef 2.3: Eğitimin niteliğinin artırılması ve okullarda planlı yönetim anlayışının yerleşmesi amacıyla bütçe ile plan bağına kuran verimli bir finansman modeline geçilecektir.
 - ✓ Hedef 2.4: Kurumsal rehberlik ile teftiş sistemi okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutunu öne çıkaracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve Bakanlığın hukuk hizmetlerine yönelik etkin çalışmalarına devam edilecektir.
-

Tablo 2.8 MEB 2019-2023 SP Üçüncü Amaç ve Hedefleri

Amaç 3: Okul öncesi eğitim ve temel eğitimde öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimleri sağlanacaktır.

- ✓ Hedef 3.1: Erken çocukluk eğitiminin niteliği ve yaygınlığı artırılacak, toplum temelli erken çocukluk çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.
- ✓ Hedef 3.2: Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılacaktır.
- ✓ Hedef 3.3: Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.

Tablo 2.9 MEB 2019-2023 SP Dördüncü Amaç ve Hedefleri

Amaç 4: Öğrencileri ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda hayata ve üst öğretime hazırlayan bir ortaöğretim sistemi ile toplumsal sorunlara çözüm getiren, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sunan öğrenciler yetiştirilecektir

- ✓ Hedef 4.1: Ortaöğretime katılım ve tamamlama oranları artırılacaktır.
- ✓ Hedef 4.2: Ortaöğretim, değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan ve değişimin aktörü olacak öğrenciler yetiştiren bir yapıya kavuşturulacaktır.
- ✓ Hedef 4.3: Ülkemizin entelektüel sermayesini artırmak, medeniyet ve kalkınmaya destek vermek amacıyla fen ve sosyal bilimler liselerinin niteliği güçlendirilecektir.
- ✓ Hedef 4.4: Örgün eğitim içinde imam hatip okullarının niteliği artırılacaktır

Tablo 2.10 MEB 2019-2023 SP Beşinci Amaç ve Hedefleri

Amaç 5: Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin etkinliği artırılarak bireylerin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimleri desteklenecektir.

- ✓ Hedef 5.1: Öğrencilerin mizaç, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitimi alabilmelerine imkân veren işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması kurulacaktır.
- ✓ Hedef 5.2: Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri akranlarından soyutlamayan ve birlikte yaşama kültürünü güçlendiren eğitimde adalet temelli yaklaşım modeli geliştirilecektir.
- ✓ Hedef 5.3: Ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz, akranlarından ayrıştırılmadan doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir.

Tablo 2.11 MEB 2019-2023 SP Altıncı Amaç ve Hedefleri

Amaç 6: Mesleki ve teknik eğitim ve hayat boyu öğrenme sistemleri toplumun ihtiyaçlarına ve iş gücü piyasası ile bilgi çağının gereklerine uygun biçimde düzenlenecektir.

- ✓ Hedef 6.1: Mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer ve erişim imkânları artırılacaktır.
- ✓ Hedef 6.2: Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir.
- ✓ Hedef 6.3: Mesleki ve teknik eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilecektir.
- ✓ Hedef 6.4: Bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme nitelik, katılım ve tamamlama oranları artırılacak ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik eğitim öğretimle ilgili faaliyetlere devam edilecektir.

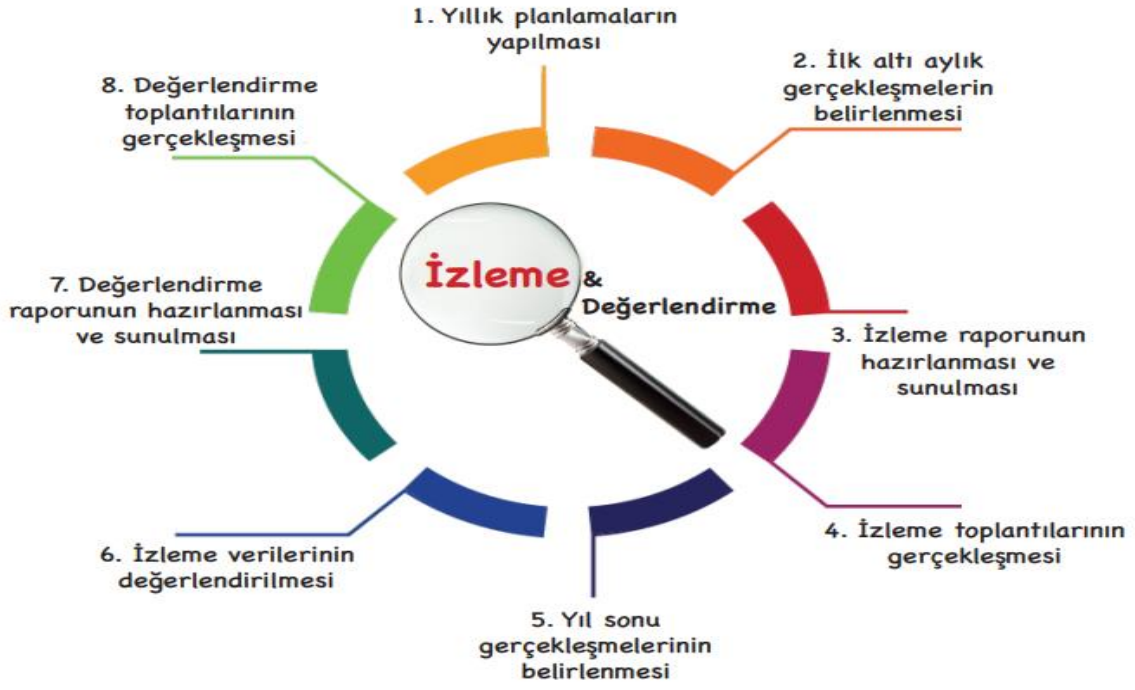
Tablo 2.12 MEB 2019-2023 SP Yedinci Amaç ve Hedefleri

Amaç 7: Uluslararası standartlar gözetilerek tüm okullarımız için destekleyici bir özel öğretim yapısına geçilecektir.

- ✓ Hedef 7.1: Özel öğretime devam eden öğrenci oranları artırılarak özel öğretim kurumlarının yönetim ve teftiş yapısı güçlendirilecektir.
- ✓ Hedef 7.2: Sertifika eğitimi veren kurumların niteliğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.

Kaynak: MEB 2019-2023 Stratejik Planı (MEB, 2019a).

MEB 2019-2023 SP amaç ve hedef ifadelerine ait Tablo 2.6 incelendiğinde SP genel mimarisinin yedi amaç ve bu amaçlara ait toplam yirmi dört hedeften oluştuğu görülmektedir. Her bir amacın altında farklı sayıda hedef ifadesi yer almıştır. Belirlenen bu amaç ve hedefler doğrultusunda, performans göstergeleri, stratejiler ve faaliyetler, eylemler yer alarak, 2019-2023 SP dönemince amaç ve hedeflere ulaşılması beklenmektedir. Bu amaç ve hedeflere ulaşmak içinde MEB SP modeli çerçevesinde yer alan izleme ve değerlendirme süreci de yürütülmektedir. Aşağıdaki şekilde MEB 2019-2023 SP izleme ve değerlendirme sürecine ilişkin detaylara yer verilmiştir (MEB, 2019a).

Şekil 2.7 MEB 2019-2023 SP İzleme ve Değerlendirme Süreci (MEB, 2019a).

MEB 2019-2023 SP izleme ve değerlendirme sürecine ayrı bir bölüm verilmiştir. İzleme ve değerlendirme süreci SP’de belirlenen hedeflere ilişkin çalışmaların hangi aşamada olduğu ve bu çalışmalara ne ölçüde varıldığına yönelik adımları oluşturmaktadır. 2019-2023 SP ise bu husus her bir hedef için oluşturulan performans göstergeleri ile altı aylık ve yıllık olarak MEB hedefe ilişkin ilgili birimi tarafından hazırlanan idari faaliyet raporunda ayrıntılı bir şekilde yer verilir. Bu durumda her bir hedefin etki alanı ve hangi ölçüde hedefe ulaşıldığı tespit edilir. Şekil 2.7 incelendiğinde bu hususlara ilişkin kavramsal döngüye yer verilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın modeline, veri toplama araçları ile verilerin analizine ilişkin kullanılan yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Nitel ve nicel yaklaşımlar, ortaya koydukları metot, yöntem ve araştırmacılara verilen görevler açısından ayrılıklar gösterir (Denzin & Lincoln, 2005: 10). Genel olarak nicel araştırma, ölçülebilir, nesnel ve genellenebilir bilgi elde etmek için yapılırken nitel araştırma eleştirel, yorumlayıcı ve bütünsel bir bakış açısıyla yürütülerek okuyucuya gerçekçi ve olağan bir araştırma sunar (Kuş, 2009). Nicel ve nitel araştırmaların genel özellikleri dikkate alındığında bu araştırmanın nitel bir çalışma modeli ile yürütülmesi kararlaştırılmıştır. Nitekim nitel araştırma doküman incelemesi, gözlem, görüşme gibi veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, araştırma konusunun doğal ve bütüncül şekilde ortaya çıkarılmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırmalar olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Nitel bir çalışmada hakikat, araştırmacı tarafından oluşturulan yorumlayıcı bir olgudur (Yazıcı & Altun, 2014: 373).

Bu çalışmada nitel bir çalışma modeli uygulanmasındaki diğer husus ise çalışmada nitel yöntemin tercih edilmesinin sebepleri içerisinde yer alan, ortaya konması planlanan bulguların nesnelleştirmeye, ölçülebilir bir duruma ve sayılabilir bir çerçeveye uygun olmaması olarak ifade edilebilir (Yılmaz, 2019).

Çalışma kapsamında nitel araştırtma yöntemi kullanılarak derinlemesine ve bütünsel bir araştırma yapılması sebebi ile araştırmanın nitel araştırma türlerinden biri olan doküman incelemesi ile yapılmasına karar verilmiştir. Eğitim araştırmaları bir bütün içinde açıklamak için doküman inceleme yöntemi kullanılır. Doküman inceleme yöntemi, eğitim ve sosyal alanlarda çalışanların kapsamlı ve gerçekçi verile elde etmesine yardımcı olabilir (Özkan, 2021). Doküman inceleme yöntemi, dokümanları incelemek veya değerlendirmek için kullanılan önemli bir sistematik araştırma yöntemidir. Doküman incelenmesi araştırmalarında basılı veya elektronik birincil veya ikincil kaynakların elde edilmesi ve sistematik bir şekilde değerlendirilerek analizin yapılması gerekir (Bowen, 2009). Nitel araştırmadaki diğer

yöntemler gibi doküman incelmesinde verilerin analiz edilerek, anlamlaştırılması ve belli bir sistematik ile yorumlanması beklenir. Araştırma kapsamında MEB 2019-2023 SP yer alan her bir hedef ifadesi ayrı ayrı olarak ele alınmış ve hedefin gerçekleşmesi için yapılan çalışmaların öğretim programları ve öğelerine yönelik etkileri araştırılmıştır. Ayrıca alan uzmanı görüşleri alınarak araştırmanın kapsam ve yapı geçerliliğine ilişkin uygunluğu sağlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinde alan uzmanı görüşü, kapsam geçerliği ile kullanılan kaynak ve materyallerin istenilen özelliği ölçmede içerik, nicelik ve nitelik olarak yeterliğini ve uygunluğunu belirlemek amacıyla da kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2007).

3.2 Veri Toplama Aracı

Nitel araştırma yaklaşımlarının her birinde olduğu gibi doküman analizi çalışmasında veri toplama sürecinde araştırmacının rolü oldukça önemlidir. Araştırmacı; kendi fikirlerine ve ideolojisine kapılmamalı, esnek olmalıdır (Subaşı & Okumuş, 2017). Veri toplamanın başlangıç noktası araştırmanın genel amaçları doğrultusunda ayrıntılı alt amaçların belirlenmesidir (Karasar, 2003). Araştırmanın odak noktası olan verilerin yer aldığı kaynakların aslına ulaşılması oldukça önemlidir. Yine ulaşılan kaynakların sebep sonuç ilişkilerinin doğru yorumlanması için verilerin çalışmanın kapsamı sınırları içerisinde yapılması gerekir. Aşağıda bu çalışma kapsamında incelenen dokümanlara yer verilmiştir.

- ✓ Alan yazın (çalışma konusu ile sınırlı)
- ✓ MEB 2010-2014 SP
- ✓ MEB 2015-2019 SP
- ✓ MEB 2019-2023 SP
- ✓ MEB 2019-2023 TTKK
- ✓ MEB 2019-2020-2021-2022 yıllarına ait genel ve birim idari faaliyet raporları
- ✓ MEB 2019-2023 yılları arasında değişen öğretim programları
- ✓ MEB PISA ve TIMSS sınav analiz raporları

Veri toplama aracı olarak yukarıdaki dokümanların tamamına MEB ile Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ilgili birimlerinden basılı veya dijital olarak ulaşılmıştır. 2019-2023 SP'nin kitapçık hali, Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden temin edilmiştir. 2019-2023 yılları

öğretim programlarına ise TTK web sayfası ile aşağıdaki şekilde MEB bağlı birimlerin teşkilat şemasında yer alan ilgili eğitim-öğretim birimine ait web sayfalarından dijital olarak elde edilmiştir. Yine SP’de yer alan hedeflerin gerçekleşmesine yönelik yapılan faaliyetlerin yer aldığı raporlara ise MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı ile ilgili genel müdürlüklerin dijital arşivlerinden ulaşılmıştır. Aşağıdaki şekilde MEB teşkilat şemasına yer verilmiştir.

Şekil 3.2 MEB Teşkilat Şeması (MEB, 2019a).

Araştırma kapsamında yer alan alt amaçlarda belirtilen hedefler doğrultusunda belirlenen 2019-2023 yıllarına ait öğretim programları ise MEB’e bağlı Talim Terbiye Kurulu kararları incelenerek bulunmuştur. Elde edilen tüm veriler araştırma kapsamında tercih edilen doküman incelemesi doğrultusunda kronolojik sıralama ile düzenlenmiştir. Bu çerçevede içerik analizi ile çalışmaya konu olan yazılı ve dijital materyallerin analiz edilmesi sağlanmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2006).

3.3 Verilerin Analizi

Nitel araştırmalarda verileri analiz etmek için genellikle içerik ve betimsel analizi olarak kategorize edilmiş yöntemler kullanılmaktadır. İçerik analizinde yapılan işlem temelde, birbirine benzeyen verileri guruplar ve temalar etrafında bir araya getirmek ve bunları anlaşılır bir biçimde sistematik şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2006). Araştırma kapsamında 2019-2023 SP’de yer alan amaçlar ve bu amaçlar altında yer alan hedeflerin analizi yapılarak, öğretim programı ve öğelerine yönelik etkileri aşağıda belirtilen sistematik düzen sırası ile tespit edilmiştir.

- ✓ MEB 2019-2023 SP’deki amaç ve hedef ifadeleri incelenmiştir.
- ✓ MEB 2019-2023 SP’deki amaç ve hedeflerin gerçekleşmesi için yapılan faaliyetlerin yer aldığı yıllık olarak yayımlanan idari faaliyet raporları incelenmiştir.
- ✓ MEB 2019-2023 SP’de yer alan hedeflerin gerçekleşmesinden sorumlu MEB teşkilat şemasındaki ilgili birime ait 2019-2023 yılları arasında yapılan birim faaliyet raporları incelenmiştir.
- ✓ MEB 2019-2023 ve diğeri SP’de yer alan hedef ifadelerin öğretim programları ve öğelerine etkilerine ilişkin literatür çalışması yapılarak alan yazın incelenmiştir
- ✓ MEB 2019-2023 SP hedeflerin, öğretim programları ve öğelerine etkileri, MEB idari faaliyet raporları, performans göstergeleri ve diğeri dokümanlar da belirtilen nitel veriler ve alan yazında yer alan bilimsel çalışmalar doğrultusunda araştırılmış ve bulgular oluşturulmuştur.
- ✓ İncelenen dokümanlar sonucu ortaya konan bulgular, MEB 2019-2023 SP hedefleri ile öğretim programları ve etkilerine ilişkin verilerin uygunluğui eğitim programları ve öğretimi alanı ile SP alan uzmanlarının görüşlerine sunulmuş ve teyit edilmiştir.
- ✓ Alan uzmanları görüşleri sonucunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır.
- ✓ Alan uzmanlarınca incelenen ve uygunluğui teyit edilen hedeflerin öğretim programları ve etkilerine yönelik, hedef-öğretim programı ve öğelerine etkileri tablosu/bulgusu oluşturulmuştur.

Araştırma kapsamında MEB 2019-2023 SP’de yer hedef ifadeleri sonucunda ortaya çıkan fiili durumun hedefler çerçevesinde yapılan çalışmaların öğretim programları ve öğelerine yönelik etkileri araştırılmıştır. Araştırmanın genel amacı çerçevesinde araştırma konusuna ilişkin veriler sistematik şekilde, analitik süreçlerle yapılandırılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın geerliliğui ve güvenilirliğui ilişkin çalışmalarda yürütölmüştür. Araştırma

sonuçların inandırıcılığı, bilimsel araştırmanın en önemli ölçütlerinden biri olarak kabul edilir. Yine Geçerlik ve güvenilirlik bu açıdan araştırmalarda en yaygın kullanılan iki ölçüt olarak değerlendirilir (Başkale, 2016). Araştırmanın kapsam geçerliğini sağlamak için önemli görölen uzman görüşü, aynı zamanda çalışma kapsamında kullanılan kaynak ve materyallerin istenilen özelliğı ölçmede içerik, nicelik ve nitelik olarak yeterliğini ve uygunluğunu belirlemek amacıyla da kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2007). Bu çerçevede araştırmanın genel amacı için birincil kaynaklara ulaşıldıktan sonra kaynakların uygunluğu, araştırmanın yürütölme süreci ile ilgili stratejik plan alan uzmanları ile öğretim programı alan uzmanlarının görüşüne başvurulmuş ve uzlaşma sağlanmıştır. Nitel araştırmalarda güvenilirlikten söz edebilmek için araştırmacının veri toplama sürecinde, kaynağına bağılı olarak yaklaşımına ve sistematığıne titizlikle yaklaşması gerekmektedir (Arslan, 2022). Araştırma kapsamında veriler MEB'na bağılı resmi sayfalardan elde edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu kısmında, araştırma kapsamında elde edilen verilerinin analiz edilmesi sonucu ortaya çıkan sonuçlar ele alınmıştır. MEB 2019-2023 SP hedeflerinin gerçekleştirilmesi için yapılan faaliyetlerin, belirlenen stratejilerin, performans göstergelerinin öğretim programları ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğuna ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Bulgularda her bir amaç ve bu amacın altında yer alan her bir hedefe göre araştırmanın amacı doğrultusunda cevap aranan alt sorular yer almıştır. MEB 2019-2023 SP temel yapı olarak yedi amaç ve bu amaçları destekleyen yirmi dört hedef ile hedeflerin gerçekleşmesi için oluşturulan stratejiler ve faaliyetlerden oluşmaktadır. Ayrıca bu hedeflerin gerçekleşmesini izlemek içinde her bir hedefe yönelik oluşturulan performans göstergeleri yer almıştır. MEB 2019-2023 SP’de yer alan hedeflerin öğretim programı ve programın ögelerine etkilerine ilişkin veriler alt amaçlar halinde incelenmiş, bu amaçlar doğrultusunda SP yer alan hedeflerinin ortaya koymuş oldukları değişikliklerin öğretim programına etkileri ele alınmıştır.

4.1 Birinci Alt Amaca ilişkin Bulgular

Bu bölümde MEB 2019-2023 SP’de bulunan birinci amacın altındaki her bir hedef ifadesinin “öğretim programı ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuş?” sorusuna ilişkin alt sorular incelenmiştir. Bu kapsamda birinci amaç altında yer alan her bir hedef ifadesi için yapılan çalışmalara aşağıdaki sıralama doğrultusunda yer verilmiştir.

4.1.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programı ve Ögelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB tarafından hazırlanan 2019-2023 SP’de belirtilen birinci amaç ve bu amaç altındaki birinci hedef ifadesi incelendiğinde hedefin gerçekleşmesi halinde, 2019-2023 yılları arasında, MEB’e bağlı tüm öğretim programlarının tüm kademelerde yetenek kümeleri ile ilişkilendirilerek esnek, modüler olacak şekilde değiştirileceği belirtilmiştir. Belirtilen hedef ifadesinden anlaşılabacağı üzere Hedef 1.1’in bakanlığın tüm öğretim programlarında kapsamlı, yetenek kümeleri doğrultusunda bir değişikliği öngördüğü görülmektedir.

Bu çerçevede Hedef 1.1'in öğretim programlarında kapsamlı bir değişikliği ve öğretim programları ile öğelerine yönelik değişikliği içerdiği söylenebilir. Aşağıdaki tabloda hedefe ilişkin öğretim programları ve öğelerine yönelik etki alanları gösterilmiştir.

Tablo 4.1 Hedef 1.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.1	X	X	X	X	

Tablo 4.1 incelendiğinde Hedef 1.1'in belirttiği ifadenin ve hedefin gerçekleşmesi için yapılması planlanan faaliyetlerin öğretim programlarının yeniden yapılanmasını sağlayacak ve öğretim programlarına ait tüm öğelerin değişmesine sebep olacak şekilde hazırlandığı görülmektedir. Nitekim bakanlığın tüm öğretim programların değişikliğine yönelik hazırladığı Hedef 1.1'in program geliştirme sürecini de içerdiği ve bu çerçevede bir hedefin öğretim programının temel öğelerinin tamamını etkilediğinden söz edilebilir. Yapılan literatür taramalarında SP'de bir hedefin gerçekleşmesine yönelik tespitin ortaya konulmasında, hedefe ait performans göstergelerinin önemli olduğu belirlenmişti. Hedefin sonuçlarına ait etkilerin nasıl oluştuğuna ve hangi faaliyetler ve stratejiler ile hedefe varıldığının tespiti ise MEB tarafından yayınlanan idari faaliyet raporu veya birim faaliyet raporları içeriklerinde yer verildiği söylenebilir.

Aşağıdaki tabloda birinci amaç ve altındaki Hedef 1.1'e ait performans göstergeleri sırası ile verilmiştir. Hedefe ait performans göstergelerinde, 2019-2023 yıllarında öğretim programlarının yetenek kümeleri çerçevesinde değişime ilişkin yıllar içerisindeki hedeflenen değişim oranları verilmiştir.

Tablo 4.2 *Hedef 1.1'e Ait Performans Göstergeleri*

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2022	2023
PG 1.1.1 Yetenek kümelerinin oluşturulması (%)	25	0	40	100	100
PG 1.1.2 Temel yeterlikler ve standartların oluşturulması (%)	25	0	10	100	100
PG 1.1.3 Geliştirilen öğretim programlarının temel yeterlik ve standartlara uygunluğu oranı (%)	25	-	-	80	100
PG 1.1.4 Eğitim ve öğretim materyalleri incelemedeğerlendirme kriterlerinin ve uygulama süreçlerinin geliştirilmesi (%)	25	0	10	80	100

Kaynak: MEB 2019-2023 Stratejik Planı (MEB, 2019a).

Tablo 4.2 incelendiğinde Hedef 1.1 için öngörülen performans göstergelerinin öğretim programlarının değiştirilmesi kapsamında, geliştirilen öğretim programlarının temel yeterliliklerin belirlenmesi, yetenek kümelerinin oluşturulması yer almıştır. Hedef 1.1'in gerçekleşmesi için belirlenen tüm performans göstergelerinin başlangıç değerleri sıfır olarak alınmış ve 2023 yılı sonu hedefi de %100 olarak belirtilmiştir. Bu oranlar birinci hedef için belirlenen çalışmalarının 2019 yılında henüz başlamadığını 2023 yılında ise tamamına ulaşılacağını göstermektedir. Bu husus ise hedef doğrultusunda MEB ait tüm öğretim programların bu süre zarfında sıfırdan alınarak değiştirilmesini ifade etmektedir. Yine performans göstergeleri incelendiğinde her bir göstergenin hedefe etkisi %25 olarak yer almıştır. Bu durum her göstergenin hedef üzerinde eşit bir etki oluşturduğunu gösterir. Aşağıdaki tabloda ise hedefin gerçekleşmesi öncesinde yapılan mevcut durum analizleri sonucu ortaya çıkan tespitler ile hedefin gerçekleşmesi için benimsenen stratejilere yer verilmiştir.

Tablo 4.3 Hedef 1.1'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	• Öğretim programlarının inceleme sürecinde programın içeriğine yönelik alan uzmanı eksikliği, • Mevcut bilgi sistemleri altyapısının yetersiz olması, • Mevzuat düzenlenmelerinde bürokratik süreçlerin zaman alması, • Yayıncı birliklerinin yapılacak değişikliklere uyum sağlama hususundaki kaygıları, • Yeterli niteliklere haiz inceleyci sayısına ulaşamaması.
Stratejiler	S 1.1.1 • Öğretim programlarının yetenek kümeleri ve yeterlik tanımları doğrultusunda oluşturulacak standartlara uygunluğu sağlanacaktır. S 1.1.2 • Yetenek kümeleri ve yeterlik tanımlarına göre eğitim ve öğretim materyalleri üretilmesi ve geliştirilmesine yönelik ilke ve esaslar geliştirilecek, süreç yapılandırılacaktır.
Maliyet Tahmini	6.500.000.000 TL
Tespitler	• Öğretim programlarının hazırlanmasına yönelik standart bir çerçevenin bulunmaması, • Ders sayısı ve süresinin fazlalığı, • Eğitim ve öğretim materyalleri inceleycileri ile ilgili sorunlar, • Eğitim ve öğretim materyallerinde intihal tespitinin yapılmasına yönelik teknik yetersizlik, • Eğitim ve öğretim materyalleri inceleme modülünün ihtiyaca cevap vermemesi.
İhtiyaçlar	• Alan uzmanı eksikliğinin giderilmesi, • İlgili mevzuatın yeniden düzenlenerek inceleme aşamalarının revize edilmesi, • İnceleme modülünün geliştirilmesi veya temini, • Eğitim ve öğretim materyallerinde intihali tespit eden yazılımın geliştirilmesi/temini, • İnceleme sistemine yeni inceleycilerin katılımının sağlanması ve bu inceleycilere ders kitaplarının standartlarına yönelik eğitimlerin verilmesi.

Kaynak: MEB 2019-2023 Stratejik Planı (MEB, 2019a).

Bir hedefin sağlam bir zemin üzerine inşa edilebilmesi için öncelikli olarak mevcut durum analizinin iyi bir şekilde yapılması gerekir. Yapılan bu mevcut durum analizlerinde hedefe ilişkin ihtiyaçlar, riskler, tespitler ve maliyet de göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca hedefin gerçekleşmesi için ortaya konan stratejilere de yer verilmelidir. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1'e ait analiz çalışmalarının tabloda görüldüğü gibi kapsamlı bir şekilde yapıldığı gözlemlenmiştir. 2019-2023 SP hedeflerin belirlenmesi için yeterli bir mevcut durum çalışması yapıldığı söylenebilir. İncelenen tabloda hedefin gerçekleştirilmesi için ihtiyaçlardan, tespitlere, riskler ve stratejilere kadar analizlerin yapıldığı gözükmemektedir. Ancak MEB'e ait tüm öğretim programların hedef ifadesinde belirtilen şekli ile SP ön gördüğü beş yıllık bir süre zarfında değiştirmenin ciddi riskleri ve ihtiyaçları beraberinde getireceği açıktır. Hedefe ait mevcut durum analizi çalışması çerçevesinde yapılan analizlere bakıldığında, özellikle öğretim programların incelenmesi ve değişimine yönelik alan uzmanı eksikliğinin, ders sayısı ve

süresinin fazlalığının, materyal oluşturma sürecinin yetersizliğinin ön plana çıktığı söylenebilir. Yine öğretim programlarının değişikliğine ilişkin standart bir oluşumun olmadığı ve mevzuat sorunlar ile yasal alt yapı çerçevesindeki eksiklerinde bu hedefin etki alanı için sorunlar ve ihtiyaçlar arasında yer aldığı söylenebilir.

Bütün bu mevcut durum çalışması neticesinde ortaya konan stratejiler doğrultusunda SP belirlenen Hedef 1.1'in belirttiği öğretim programlarının değiştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Yürütülen çalışmaların etkilerine bakmak için öncelikli olarak hedef birde belirtilen tüm öğretim programları değişikliğinden birinci derecede sorumlu olan ve MEB teşkilat şemasında doğrudan bakanlık makamına bağlı olan TTK çalışmaları ile bu kurulun öğretim programlarına yönelik almış olduğu kararlara bakılmıştır. Bu kapsamda öğretim programlarına yönelik alınan 2019 yılından itibaren TTKK aşağıda belirtilmiştir. TTKK incelendiğinde en son kararın 29.12.2022 tarihinde alındığı görülmüştür.

Tablo 4.4 MEB 2019-2022 Yılları Arası Alınan Talim Terbiye Kurulu Kararları ve Değişen Öğretim Programları

Tarihi	Öğretim Programı
24.01.2019	ODTÜ Geliştirme Vakfı Okulları Özel Lisesi İngilizce Dersi (Hazırlık, 9, 10, 11 ve 12. Sınıflar)
24.01.2019	Özel Ege Okulları (Okul Öncesi, İlkokul ve Ortaokul) İngilizce Dersi Öğretim Programı
22.02.2019	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu Seçmeli Görsel Sanatlar (Resim, Grafik Tasarım, Seramik, Ebru, Tezhip, Minyatür Modülü) Dersi (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı
04.03.2019	Satranç (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu) Öğretim Programı
18.04.2019	Özel Maya İlkokulu (1, 2, 3 ve 4. Sınıflar) İngilizce Dersi Öğretim Programı
06.05.2019	İlkokul (1-4. Sınıflar), Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu (5-8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda Değişiklik Yapılma 1
06.05.2019	TED Okulları Bilim İnsanı Yetiştirme Programı Matematik, Fizik, Kimya ve Biyoloji Dersi Öğretim Programları
24.06.2019	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Geleneksel Türk Sanatları Alanı Çerçeve Öğretim Programı ve Haftalık Ders Çizelgesi
05.08.2019	Özel Anka Okulları Okul Öncesi İngilizce Öğretim Programı
04.11.2019	Ortaöğretim Advanced Placement (AP) Öğretim Programları (AP Matematik Kalkülüs AB, AP Matematik Kalkülüs BC, AP Fizik 1, AP Fizik 2, AP Kimya, AP Biyoloji, AP Avrupa Tarihi, AP Dünya Tarihi, AP Psikoloji, AP Makroekonomi, AP Mikroekonomi, AP İngiliz Dili ve Kompozisyon, AP İngiliz Edebiyatı ve Kompozisyon, AP Sanat Stüdyosu İki Boyutlu Tasarım ve Çizim Dersi Öğretim Programları)
08.11.2019	Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Okul Öncesi Eğitim Programı
08.11.2019	Özel Yetenekli Öğrenciler İçin İlkokul Öğretim Programları
08.11.2019	Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Ortaokul Öğretim Programları
08.11.2019	Özel Yetenekli Öğrenciler İçin Ortaöğretim Öğretim Programları
25.11.2019	Spor Lisesi Antrenörlük Eğitimi Dersi Öğretim Programı
09.07.2020	Sınıf Rehberlik Programı (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim)
09.07.2020	Elektrotla Ark Kaynakçısı ve Gaz Altı Ark/TIG Kaynakçısı Kurs Programları
14.07.2020	Özel Maya Ortaokulu (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) İngilizce Dersi Öğretim Programı
19.08.2020	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Çerçeve Öğretim Programları
19.08.2020	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Mesleki Gelişim Atölyesi Dersi Öğretim Programı
19.08.2020	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Teknik Programı 12. Sınıf Akademik Destek Dersleri
19.08.2020	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Yiyecek İçecek Hizmetleri, Muhasebe ve Finansman Alanları Çerçeve Öğretim Programları (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin)

03.09.2020	Özel BİLFEN Okulları (İlkokul ve Ortaokul) İngilizce Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı
28.09.2020	Gümrük Müşavirliği Sınavına Hazırlık Kurs Programı
08/10/2020	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Protokol Kapsamındaki Okullar İçin Anadolu Meslek Programı Rusça Dersi Öğretim Programı (10, 11 ve 12. Sınıflar)
21/10/2020	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Nükleer Enerjiye Giriş Dersi (11. Sınıf) Öğretim Programı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin)
21/10/2020	Aşçı Kurs Programı ve Pastacı Kurs Programı
22/10/2020	Açık Öğretim Lisesi Genel Lise (Dönemlere Göre) Haftalık Ders Çizelgesi, Açık Öğretim İmam Hatip Lisesi (Dönemlere Göre) Haftalık Ders Çizelgesi ve Mesleki Açık Öğretim Lisesi Anadolu Meslek Programı Haftalık Ders Çizelgesi
11/11/2020	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Programı
30/11/2020	Yat Mutfağı Personeli Yetiştirme Kurs Programı
30/11/2020	Temel Pastacılık, Asya Mutfağı ve Klasik Türk Mutfağı Kurs Programları
22/12/2020	İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesinde Değişiklik Yapılması
22/12/2020	Satranç (Okul Öncesi, İlkokul, Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu) Öğretim Programı'nda Değişiklik Yapılması
29/12/2020	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları ile Ekli Çizelgede Değişiklik Yapılması
29/12/2020	2021-2022 Eğitim ve Öğretim Yılında Okutulmak Üzere Okutulma Süreleri 1 (Bir) Yıl Uzatılan Ders Kitapları
12/01/2021	Mesleki ve Teknik Ortaöğretim BTEC Uluslararası Seviye 3 Seyahat ve Turizm Programı, Bilgi Teknolojileri Programı ve Mühendislik Programı ile EDEXCEL Uluslararası GCSE İngilizce Programı
12/01/2021	Grafik ve Web Tasarımcısı Yetiştirme ile Yazılım Geliştirici Yetiştirme Kurs Programları
12/01/2021	Finişer (Serici) Operatörü ve Silindir Operatörü Kurs Programları
17/02/2021	Özel Kurslar Çerçeve Programı
22/02/2021	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları ile Eki Çizelgede Değişiklik Yapılması
29/03/2021	Gümrük Müşavir Yardımcılığı Sınavına Hazırlık Kurs Programı
29/03/2021	Ortaokul ve İmam Hatip Ortaokulu "Şehrimiz..." Dersi Öğretim Programı'nda Değişiklik Yapılması
31/03/2021	Resim Kursu Programı
21/04/2021	Destek Eğitim Programları
22/04/2021	İlkokul Matematik 4 (Kod No. 8805) Adlı Ders Kitabının Kabulüne Dair Kurul Kararının İptali
24/05/2021	Mesleki Eğitim Merkezi Hayvan Yetiştiriciliği ve Sağlığı Alanı Çerçeve Öğretim Programı ve Haftalık Ders Çizelgeleri
25/06/2021	Anlayarak Hızlı Okuma Kurs Programı
25/06/2021	Dünya Dansları Kurs Programı
02/07/2021	İlkokul Hayat Bilgisi 2 Adlı Ders Kitabının Kabulüne Dair Kurul Kararının İptali
05/07/2021	3D Studio MaX Programı ile Bilgisayar Destekli Tasarım Kurs Programı
05/07/2021	Autocad Programı ile Bilgisayar Destekli Tasarım Kurs Programı
09/07/2021	Aile Eğitimi Kurs Programı
09/07/2021	Bilgisayar Destekli Armür Desinatörü Yetiştirme Kurs Programı
28/07/2021	Bilgisayar Programlama ve Robotik Kodlama Eğitimi Kurs Programları
27/08/2021	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları ile Eki Çizelgede Değişiklik Yapılması
01/09/2021	Özel ENKA Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi
01/09/2021	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Ayakkabı ve Saraciye Teknolojisi (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim Programı ile Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Seramik ve Cam Teknolojisi (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim Programı
01/09/2021	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Grafik ve Fotoğraf Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim Programı
01/09/2021	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek Programı Denizcilik Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim Programı
02/09/2021	Mesleki Eğitim Merkezi Çerçeve Öğretim Programları
02/09/2021	Mesleki Eğitim Merkezi Telafi Çerçeve Öğretim Programları
14/09/2021	Motorlu Kara Taşıtı Ticareti Kurs Programı
14/09/2021	Özel Bahçeşehir Koleji'ne (İlkokul ve Ortaokul) Ait Haftalık Ders Çizelgesi ile Model Hava Araçları, Robotik Sistemler ve Uygulamalar Dersi Öğretim Programları
17/09/2021	Yaygın Eğitim Kurumları Yabancı Diller (A1 Seviyesi) Çerçeve Kurs Programında Değişiklik Yapılması
17/09/2021	20. Millî Eğitim Şurasının Toplanması ve Şûra Gündem Konuları
17/09/2021	20. Millî Eğitim Şurasının Şûra Genel Sekreterinin Görevlendirilmesi
27/09/2021	A1 Düzeyi Bulgarca Kurs Programı
13/10/2021	İngilizce Kurs Programı
12/11/2021	Temel Düzey Kurguculuk Kurs Programı, Televizyon ve Radyo Sunuculuğu Kurs Programı, Temel Düzey Televizyon Programı Yapımcılığı Kurs Programı, Temel Düzey Televizyon Programı Yönetmenliği Kurs Programı
23/12/2021	7-10 Yaş, 11-14 Yaş ve 15-18 Yaş Grubu Yaratıcı Drama Kurs Programları

31/12/2021	2022-2023 Eğitim ve Öğretim Yılında Okutulmak Üzere Okutulma Süreleri 1 (Bir) Yıl Uzatılan Ders Kitapları
07/01/2022	Anadolu İmam Hatip Lisesi Kur'an-ı Kerim Dersi (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı
07/01/2022	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları ile Eki Çizelgede Değişiklik Yapılması
07/01/2022	Çinicilik, Çömlekçilik ve Seramik Kurs Programları
07/01/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Çerçeve Öğretim Programları'na Ait 02/09/2021 Tarihli ve 33 Sayılı Kurul Kararında Değişiklik Yapılması
10/01/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Bilişim Teknolojileri Alanı Yazılım Geliştirme Dalı Çerçeve Öğretim Programı
10/01/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Denizcilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı
10/01/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Bilişim Teknolojileri Alanı Yazılım Geliştirme Dalı Telif Çerçeve Öğretim Programı
18/01/2022	Güneş Enerjisi Sistemleri Kurulum, Bakım ve Onarım Elemanı Yetiştirme Kursu Programı
24/01/2022	Yazılımcı Yetiştirme Kurs Programı
14/02/2022	Çevre Eğitimi ve İklim Değişikliği Dersi (6, 7 veya 8. Sınıflar) Öğretim Programı
14/02/2022	Özel Öğretim Kurumlarında Uygulanan Destek Eğitim Programları ve Modüllerine Yönelik Destek Eğitimi Verecek Personele İlişkin Çizelgede Değişiklik Yapılması
22/02/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Haftalık Ders Çizelgesi
22/02/2022	Görme Engelliler İlkokulları ve Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi
22/02/2022	Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar İlkokulları ve Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi
22/02/2022	İşitme Engelliler İlkokulları ve Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi
22/02/2022	Ortopedik Engelliler İlkokulları ve Ortaokulları Haftalık Ders Çizelgesi
25/02/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim Programı
25/02/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Yiyecek İçecek Hizmetleri Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim Programı
25/02/2022	Anadolu İmam Hatip Lisesi Arapça Dersi (9 ve 10. Sınıflar) Öğretim Programı
14/03/2022	Ağaç Sökme Makinesi Operatörü Yetiştirme Kurs Programı
14/03/2022	Beton Elemanları Presleme Makinesi Operatörü Yetiştirme Kurs Programı
14/03/2022	Hareketli Tekne Vinci Operatörü Yetiştirme Kurs Programı
14/03/2022	Tersane Havuz Vinci Operatörü Yetiştirme Kurs Programı
14/03/2022	Yük Asansörü Operatörü Yetiştirme Kurs Programı
23/03/2022	Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu Trafik ve Çevre Dersi Program
23/03/2022	Farsça Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı'na (YDS) Hazırlık Kurs Programı
08/04/2022	Bilgisayar Destekli Baskı Desinatörlüğü Kurs Programı
08/04/2022	Bilgisayar Destekli Brode Desinatörlüğü Kurs Programı
08/04/2022	Bilgisayar Destekli Jakar Desinatörlüğü Kurs Programı
08/04/2022	Bilgisayar Destekli Nakış Desinatörlüğü Kurs Programı
26/04/2022	Gaziantep Mutfağı Kurs Programı
26/04/2022	İleri Seviye Bale Eğitimi Kurs Programında Değişiklik Yapılması
26/04/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Çerçeve Öğretim Programlarında Değişiklik Yapılması
26/04/2022	Güzel Sanatlar Lisesi Görsel Sanatlar ile Tiyatro Bölümleri Haftalık Ders Çizelgeleri
28/04/2022	Güzel Sanatlar Lisesi Müzik, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği Bölümleri Haftalık Ders Çizelgeleri
09/05/2022	Ekli Listedeki Taslak Ders Kitaplarının Ders Kitabı Olarak Kabulü
27/05/2022	Özel Eğitim Meslek Okulu (Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği/Otizmi Olan Öğrenciler İçin) Türkçe Dersi Öğretim Programı
27/05/2022	Özel Eğitim Meslek Okulu (Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği/Otizmi Olan Öğrenciler İçin) Matematik Dersi Öğretim Programı,
27/05/2022	Özel Eğitim Meslek Okulu (Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği/Otizmi Olan Öğrenciler İçin) Sosyal Hayat Dersi Öğretim Programı
27/05/2022	Özel Eğitim Meslek Okulu (Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği/Otizmi Olan Öğrenciler İçin) Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı
27/05/2022	Özel Eğitim Meslek Okulu (Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği/Otizmi Olan Öğrenciler İçin) Müzik Dersi Öğretim Programı
27/05/2022	Özel Eğitim Meslek Okulu (Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği/Otizmi Olan Öğrenciler İçin) Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı
27/05/2022	Özel Eğitim Meslek Okulu (Hafif Düzeyde Zihinsel Yetersizliği/Otizmi Olan Öğrenciler İçin) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programı
21/06/2022	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları ile Eki Çizelgede Değişiklik Yapılması
24/06/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Telif Çerçeve Öğretim Programlarına Yeni Alanların Eklenmesi
24/06/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Telif Çerçeve Öğretim Programlarında Değişiklik Yapılması
24/06/2022	Dünya Dansları Kurs Programında Değişiklik Yapılmas
28/06/2022	Hazırlık Sınıfı Bulunan Fen Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi

04/07/2022	Özel Çiğli Fen Bilimleri Anadolu Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi
08/07/2022	Uluslararası Yolcu Taşımacılığı (SRC1) Sürücü Mesleki Yeterlilik Kurs Programı
08/07/2022	Yurt İçi Yolcu Taşımacılığı (SRC2) Sürücü Mesleki Yeterlilik Kurs Programı
08/07/2022	Ulusal ve Uluslararası Eşya-Kargo Taşımacılığı (SRC3) Sürücü Mesleki Yeterlilik Kurs Programı
08/07/2022	Yurt İçi Eşya-Kargo Taşımacılığı (SRC4) Sürücü Mesleki Yeterlilik Kurs Programı
22/07/2022	Güzel Sanatlar Lisesi Müzik, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği Bölümü Öğretim Programları
22/07/2022	Güzel Sanatlar Lisesi Görsel Sanatlar Bölümü Öğretim Programları
22/07/2022	Güzel Sanatlar Lisesi Tiyatro Bölümü Dramaturji, Hareket, Oyunculuk, Oyun Çalışması, Ses ve Konuşma, Tiyatro Tarihi Öğretim Programları
01/08/2022	Ekli Listedeki Taslak Ders Kitaplarının Ders Kitabı Olarak Kabulü
05/08/2022	Özel Sınav Anadolu Lisesi ve Fen Lisesi Haftalık Ders Çizelgeleri
05/08/2022	Özel Güzel Sanatlar Lisesi Bale ve Dans Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi
05/08/2022	Özel Güzel Sanatlar Lisesi Sinema ve Televizyon Bölümü Haftalık Ders Çizelgesi
05/08/2022	Heliport İşletme Hizmetleri Temel ve Tazeleme Eğitimi Kurs Programı
05/08/2022	Özel Tarsus Amerikan Koleji Haftalık Ders Çizelgesi
05/08/2022	Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi
23/08/2022	Uluslararası Öğrenci Alınan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Türkçe Hazırlık Sınıfı Haftalık Ders Çizelgesi
23/08/2022	Modelistlik Uygulamaları Kurs Programı
23/08/2022	Bilgisayar Destekli Modelistlik Uygulamaları Kurs Programı
23/08/2022	Bilgisayar Destekli Stilistlik Uygulamaları Kurs Programı
23/08/2022	Özel SANKO Okulları Temel Eğitim Düzeyi İngilizce (1-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programı
23/08/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Denizcilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı
08/09/2022	Özel İstanbul Puşkin Milletlerarası Okulu Okul Öncesi ve Lise Haftalık Ders Çizelgeleri ile Çerçeve Öğretim Programları
08/09/2022	TED Ankara Koleji Vakfı Okulları İngilizce Dersi (Okul Öncesi ve 1-12. Sınıflar) Öğretim Programı
08/09/2022	TED Ankara Koleji Vakfı Okulları Matematik Dersi (Okul Öncesi ve 1-12. Sınıflar) Öğretim Programı
15/09/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Makine ve Tasarım Teknolojisi Alanı Çerçeve Öğretim Programı
15/09/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Mikromekanik Alanı Çerçeve Öğretim Programı
15/09/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Tekstil Teknolojisi Alanı Çerçeve Öğretim Programı
15/09/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Elektrik-Elektronik Teknolojisi Alanı Çerçeve Öğretim Programı
15/09/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Kuyumculuk Teknolojisi Alanı Çerçeve Öğretim Programı
15/09/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Bilişim Teknolojileri Alanı Çerçeve Öğretim Programı
15/09/2022	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Anadolu Meslek ve Anadolu Teknik Programı Siber Güvenlik Alanı Çerçeve Öğretim Programı
26/09/2022	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları ile Eki Çizelgede Değişiklik Yapılması
29/09/2022	Çocuklar İçin Arapça Kurs Programı
29/09/2022	Elektronik Tamir Elemanı Yetiştirme Kurs Programı
29/09/2022	Mesleki ve Teknik Eğitim (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çince Dersi (10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı
29/09/2022	Mesleki ve Teknik Eğitim (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) İspanyolca Dersi (10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı
29/09/2022	Mesleki ve Teknik Eğitim (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Japonca Dersi (10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı
29/09/2022	Mesleki ve Teknik Eğitim (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Rusça Dersi (10, 11 ve 12. Sınıflar) Öğretim Programı
07/10/2022	Öğretmenlik Alanları, Atama ve Ders Okutma Esasları ile Eki Çizelgede Değişiklik Yapılması
12/10/2022	Apron Yönetimi ve Apron Emniyeti Eğitimi Kurs Programı
26/10/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Ulaştırma Hizmetleri Alanı Çerçeve Öğretim Programı
26/10/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Radyo-Televizyon Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim Programı
26/10/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Gazetecilik Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Çerçeve Öğretim P
04/11/2022	Ortak Türk Edebiyatı Dersi Öğretim Programı
04/11/2022	Ortak Türk Tarihi Dersi Öğretim Programı
04/11/2022	Türk Dünyası Coğrafyası Dersi Öğretim Programı
28/11/2022	Ekli Listedeki Taslak Ders Kitaplarının Ders Kitabı Olarak Kabul
14/12/2022	Ortaöğretim Tarih Dersi (9, 10 ve 11. Sınıflar) Öğretim Programı'nda Değişiklik Yapılması

14/12/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Ulaştırma Hizmetleri Alanı Telif Çerçeve Öğretim Programı
14/12/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Gazetecilik Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Telif Çerçeve Öğretim Programı
14/12/2022	Mesleki Eğitim Merkezi Radyo-Televizyon Alanı (Protokol Kapsamındaki Okullar İçin) Telif Çerçeve Öğretim Programı
23/12/2022	Özel Arel Anadolu Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi
29/12/2022	Öğretim Programlarında Değişiklik Yapılması

Kaynak:2019-2023 Yılları Arasındaki Talim Terbiye Kurulu Kararları (MEB, 2023).

2019 yılından itibaren TTKK yönelik değişen öğretim programları tablosu incelendiğinde; 2019-2023 SP’de birinci amaç hedef birde yer alan öğretim programlarına ilişkin yetenek kümeleri ve modüler temel de tüm öğretim kademelerine yönelik yapılması planlanan değişikliklerin çok büyük ölçüde mesleki ve teknik eğitim alanında yer alan öğretim programları çerçevesinde ve yetenek kümeleri oluşturulmadan gerçekleştirildiği görülmektedir. TTKK incelendiğinde 2021 yılından itibaren mesleki ve teknik eğitimdeki tüm öğretim programlarının yeniden ele alındığı ve değiştirildiği gözlemlenmiştir.

Yine Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün Programlar ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı web adresinde yer alan çerçeve öğretim programları incelendiğinde 61 alan ve dalda öğretim programlarının SP’de belirtilen hedeflere uygun şekilde değiştiği görülmüştür (MEB, 2021a). Mesleki ve teknik eğitime ait öğretim programlarının 2021-2022 eğitim-öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlandığı görülmektedir.

Değişen öğretim programlarına paralel bir şekilde 61 alan ve dala ait öğretim materyali olan kitaplarda yine bu hedef doğrultusunda yenilendiği belirtilmiştir (MEB,2021a). Mesleki ve Teknik Eğitimde geliştirilen öğretim programlarında; eğitsel etkinliklerin hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesini içeren detaylı bir plana yer verilmiş olup yine 2019-2023 SP’de belirlenen ve bu kapsamda değişiklik yapılması öngörülen, mesleki ve teknik eğitimde sektörün ve iş dünyasının beklentilerine yönelik, nitelikli eleman ihtiyacını karşılayabilecek elemanların yetiştirilmesini sağlamak amacı ile öğretim programlarının yeniden ele alındığı belirtilmiştir (MEB, 2021a).Yapılan doküman incelemelerinde 2019-2023 SP Hedef 1.1’de belirtilen tüm öğretim kademelerindeki öğretim programlarında yetenek kümeleri çerçevesinde değişiklik yapılmasına ilişkin ifadeye rağmen okul öncesi ilköğretim, ortaokul, özel eğitim, özel öğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki öğretim programlarına ilişkin çalışmaların taslak aşamasında kaldığı görülmüştür. Bu kapsamda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB)

tarafından yayınlan birim idari faaliyet raporunda birinci hedefe ait çalışmaların tamamen gerçekleştirilmemesinin nedenlerinden birinin literatürde yetenek kümeleri tanımına ilişkin farklı yaklaşımlar olduğu ve akademisyenler ile yapılan çalışmalarda bu çerçevede bir öğretim programının değişikliğinin süre bazında yeterli olmadığı belirtilmiştir (TTKB, 2009). Aşağıdaki tabloda Hedef 1.1'in yapılan çalışmalar sonucunda gelmiş olduğu düzeye ait TTKB birim faaliyet raporundan alınan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.5 TTKB 2019-2023 SP Hedef 1.1'e Ait Performans Gösterge Sonuç Değerler

Performans Göstergesi	Açıklama	Hedeflenen Gösterge Düzeyi	Yıl Sonu Gerçekleşme Düzeyi	Gerçekleşme Durumu	
				Başarılı	İyileştirilmeli
P.G 1.1.1	Yetenek kümelerinin oluşturulması	%100	%40		X
P.G 1.1.2	Temel yeterlilikler ve standartların oluşturulması	%80	%40		X
P.G. 1.1.3	Geliştirilen öğretim programlarının temel yeterlilik ve standartlara uygunluğu oranı (%)	%40	%10		X
P.G 1.1.4	Eğitim ve öğretim materyalleri inceleme değerlendirme kriterlerinin ve uygulama süreçlerinin geliştirilmesi	%50	%50	X	

Kaynak: *Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Birim İdari Faaliyet Raporu (TTKB,2021).*

Tablo 4.5 incelendiğinde hedefin gerçekleşmesi için kritik öneme sahip performans göstergelerinin ilk üçünde beklenen değerlere ulaşılmadığı ve bu durumda iyileştirmenin yapılmasının gerekliliğinin belirtildiği gözükümüştür. Bu durumda birinci hedef ifadesinde belirlenen ifadeye etkin ve tam manasında ulaşamadığı ancak bu konuda çalışmaların devam ettiği söylenebilir.

SP yıllık olarak izlendiği ve MEB strateji geliştirme başkanlığı tarafından tüm birimler bazında yıllık olarak değerlendirildiği idari faaliyet raporu incelendiğinde ise birinci hedefe yönelik çalışmalara şu şekilde yer verilmiştir: Belirlenen hedef çerçevesinde 9.sınıflar bazında 25, 10.sınıflar bazında ise 36 dersin ortaöğretim bazında taslak öğretim programlarının %50 tamamlanmış olduğu belirtilmiştir (MEB, 2022: 86).Yine öğretim programlarında genel kazanımların ortak bir havuzdan alınabilmesi için genel beceri k12 seti oluşturulmuştur. Toplamda ise 98 derse ait beceri temelli öğretim programının 66 adedine ait taslak öğretim programı geliştirilmiş olup geri kalanın ise 2022 Haziran ayı itibari ile bitirileceği ifade edilmiştir.

4.1.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 1. 2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Program geliştirme, literatürdeki en sık tanımı ile öğretim programlarının hedef, içerik, öğretme-öğrenme süreci ve sınama durumları arasındaki dinamik ilişkiler bütünü olarak ifade edilmektedir. Programın dört temel ögesi arasındaki ilişkileri düzenleyen, yaşayan bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Demirel, 2007). Bu kapsamda bakıldığında; programı oluşturan temel öğeler; hedefler, İçerik, öğretme-öğrenme süreci ve sınama durumları (Ölçme ve değerlendirme) boyutları olarak isimlendirilir. MEB 2019-2023 SP yer alan hedeflerin programın tümüne yönelik değil de, sadece bir ögesine yönelik hazırlandığı da söylenebilir. MEB 2019-2023 SP yer alan; birinci amacın altındaki, Hedef 1.2’nin öğretim programları içerisinde yer alan dört temel öge arasındaki sınama durumlarına yönelik bir değişimi (ölçme ve değerlendirmeye) işaret ettiği söylenebilir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programı ve öğelerinde ilişkiye yönelik etki alanı belirtilmiştir.

Tablo 4.6 Hedef 1.2 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.2				X	

Sınama durumları, bir diğer ismi ile ölçme ve değerlendirme hem öğrenme hem de öğretme etkinliğini izleyip değerlendirmek için eğitim verilerinin toplanmasını ve analiz edilmesini içeren çok adımlı kapsamlı ve sistematik bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu açıdan bakıldığında ölçme ve değerlendirme çalışmalarının önemi oldukça fazla olduğu söylenebilir. MEB SP yer alan hedeflerin yıllar içerisinde gerçekleşmesine yönelik tespitler performans göstergeleri aracılığı ile yapılmaktadır. Aşağıdaki tabloda Hedef 1.2’nin gerçekleşmesini takip etmek için oluşturulan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.7 Hedef 1.2'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 1.2.1 Bir eğitim ve öğretim döneminde bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif alanlarda en az bir faaliyete katılan öğrenci oranı (%)	20	İlkokul 71,10 Ortaokul 78,29 Lise 65,00	82,58 84,78 69,66	100 100 100
PG 1.2.2 Öğrenci başına okunan kitap sayısı	20	İlkokul 23,05 Ortaokul 8,84 Lise 4,32	24 9 6	27 13 10
PG 1.2.3. Ortaöğretime merkezi Sınavla yerleşen öğrenci oranı (%)	20	12	11	7
PG 1.2.4 ABİDE sınavlarındaki temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Türkçe Matematik Fen Bilimleri	28 40 (2018)*	18 30 (2022)*
		Türkçe Matematik Fen Bilimleri	38 (2018)* 25 (2016)*	28 (2022)* 15 (2022)*
		Okuma Becerileri	20 (2016)*	20 (2022)*
		Matematik Yaz.	35 (2016)*	35 (2022)*
		Fen ok. Yaz.	25 (2016)*	25 (2022)*
PG 1.2.4.3 ABİDE 10 temel altı ve temel yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)			44 (2015)	30 (2018)*
PG 1.2.5 PISA ve TIMSS araştırmalarında temel ve temel altı yeterlik düzeylerindeki toplam öğrenci oranı (%)	20	Okuma Becerileri	51 (2015)	40 (2018)*
		4. Sınıf Matematik	40 (2015)	30 (2018)*
		4. Sınıf Fen Bilimleri	43 (2015)	
		8. Sınıf Matematik	42 (2015)	
		8. Sınıf Fen Bilimleri	58 (2015)	
		8. Sınıf Fen Bilimleri	41 (2015)	

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Amaç birin altında yer alan Hedef 1.2'ye ilişkin performans göstergelerine ait Tablo 4.7 incelendiğinde; MEB'inin 2019-2023 SP hazırlanırken, mevcut durum analizinde ortaya çıkan veriler ışığında özellikle PISA ve TIMSS sınavlarına ilişkin planlamaları dikkate aldığı

söylenbilir. Tablo incelendiğinde hedefin gerçekleşmesinin tespitine yönelik kullanılan performans göstergelerinden iki tanesi hariç diğer tüm göstergelerin, uluslararası sınavlardaki ölçme ve değerlendirme sınavlarından olan, ABİDE PISA ve TIMSS sınavındaki oluşturulduğu görülmektedir. Özellikle PISA ve TIMSS sınavlarının uluslararası bazda kabul gören ölçme ve değerlendirme süreci içerdiği düşünülürse bakanlığın da öğretim programlarındaki sınav durumlarını hedef doğrultusunda bu çerçevede değerlendireceği ifade edilmiştir. Ayrıca 2018 yılından beri OECD ülkeleri arasında yapılan PISA-TIMSS gibi sınavlardan alınan olumlu sonuçlarında bu planlama da etkili olduğu da söylenbilir (MEB, 2019b).

Yine PISA sınavına ilişkin açıklamalara bakıldığında on beş yaş grubu öğrencilerin eğitim-öğretim süreci içerisinde, eğitim kurumunda edindikleri bilgi ve becerileri, analiz etme problem çözme ve günlük hayatta kullanabilme kabiliyetlerini ölçmeye yönelik bir tarama araştırması olarak tanımlanmaktadır. PISA ve TIMSS sınavının en önemli özelliklerinden biri öğrencilerin problem çözme kabiliyetlerini ölçmek, akıl yürüterek öğrendikleri bilgileri kullanarak iletişim becerilerine ölçmeyi yönelik oluşturulan sistemli göstergeler üretilmesini sağlamaktır (OECD, 2019).

Bütün bu açıklamalara bakıldığında MEB'in en önemli yol haritası niteliğinde olan SP'de öğretim programlarında yer alan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının PISA ve TIMSS sınavındaki başarıyı etkilemeye yönelik ele alındığı, Hedef 1.2'e ait performans göstergelerinden de açıkça anlaşılmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilgili hedefin öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme çalışmalarında PISA ve TIMSS sınavlarındaki anlayış doğrultusunda değişikliği benimsediği söylenbilir. Nitekim 2019-2023 SP belirlenen bu hedef doğrultusunda ölçme ve değerlendirme esaslarında kalıcı bir değişiklik yapıp, tüm kademelerdeki öğretim programlarında 2019 yılından itibaren, beceri temelli bir anlayışı içeren çalışmalar planlanmıştır. Beceri temelli sorular aracılığıyla esasında öğrencilerin okuduklarını analiz ederek sentezleme, eleştirel bakış açısını oluşturma ve problem çözme ile bilimsel kabiliyetleri gibi üst düzey becerileri ölçmeyi amaçlandığı bakanlık yetkililerince ifade edilmiştir (MEB, 2018a). Amaçlanan bu hedefin özellikle PISA ve TIMSS sınavlarındaki ölçme esasları ile paralel olması da dikkate alındığı yine ifade edilmiştir. Son yıllarda ortaya konan çalışmalar ile 2015 yılında yapılan PISA sınavı sonuçlarına göre 2018 yılındaki sonuçlar incelendiğinde matematik, fen ve Türkçe okuryazarlığı alanlarında da performansını gözlenebilir bir ölçüde artıran üç ülkeden birinin Türkiye olduğu belirtilmiştir (MEB, 2019b).

Daha önceki dönemlerde öğretim programlarında yer alan sınama durumlarının (ölçme ve değerlendirme çalışmalarının) daha çok bilgi ve kavrama düzeyinde yer aldığı yine bakanlığın ortaya koymuş olduğu tespitlerde belirtilmiştir. Özellikle formüle dayalı ezberci bir anlayış ile sınama durumları yürütüldüğü ifade edilmiştir. 2018 yılında değişen K12 diye tabir edilen matematik, fen bilimleri, Türkçe gibi derslerden başlamak üzere 2019 yılı ve sonrasında değişen öğretim programları ve ünite içeriklerinde, sınama durumlarının (ölçme ve değerlendirme) okuduğunu anlama, analiz ve sentez basamağı gibi düzeylerde yer alan sorulara hususlara yer verilmiş ve beceri temelli sorular olarak öğretim programlarındaki yerini almıştır. Bu durum MEB 2019-2023 SP öncesi ile sonrası dönemlerdeki sınama durumlarındaki değişimi özetleyebilir. Aşağıdaki tabloda SP Hedef 1.2 ait çalışmalara ilişkin yapılan mevcut durum analizi çerçevesindeki riskler, stratejiler ile maliyet ve ihtiyaçlara yer verilmiştir.

Tablo 4.8 Hedef 1.2’ e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	• Öğrencilerin ve velilerin bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere ilişkin farkındalık düzeyinin bölgeler arasında farklılık göstermesi, • Ailelerin, çocuklarının sınavla öğrenci alan okullara devam etmelerine yönelik isteği, • Sınavla öğrenci alan okul sayısının artırılmasına ilişkin çeşitli baskılar, • Ulusal ve uluslararası sınavların yapısı ve içeriği, • Öğrencilerin ve öğretmenlerin mevcut durumda yeterlik temelli ölçme uygulamalarına alışkın olmaması.
S 1.2.1	• Eğitim kalitesinin artırılması için ölçme ve değerlendirme yöntemleri etkinleştirilecek ve yeterlik temelli ölçme değerlendirme yapılacaktır.
Stratejiler	S 1.2.2
	• Öğrencilerin bilimsel, kültürel, sanatsal, sportif ve toplum hizmeti alanlarında etkinliklere katılımı artırılacak ve izlenecektir.
	S 1.2.3
	• Kademeler arası geçiş sınavlarının eğitim sistemi üzerindeki baskısını azaltacak çalışmalar yapılacaktır.
Maliyet Tahmini	50.500.000.000 TL
Tespitler	• Toplumda akademik başarıya yüksek değer atfedilmesi, • Öğrenciler ve öğretmenlerin yeterlik temelli ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmaması. • Öğretmenlerin alternatif eğitim yöntem ve teknikleri ile alternatif ölçme değerlendirme konusunda eğitime alınmaları, • Ölçme ve değerlendirme merkezlerinin tüm illere yaygınlaştırılması, • Sınav kaygısına yönelik olarak aile hekimliği başta olmak üzere çeşitli kurumlarla iş birliği yapılması • <u>Öğretim programlarının konu alanları bazında yeterlik temelli olarak tanımlanması.</u>
İhtiyaçlar	

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Tablo 4.8 incelendiğinde Hedef 2.2’ye ilişkin mevcut durum analizinin diğer hedeflerde olduğu gibi kapsamlı yapıldığı söylenebilir. Özellikle hedefin belirlenmesi ve hayata geçirilmesi sürecinde karşılaşılan riskler dikkate alındığında öğretmenlerin beceri temelli yani yeterlilik temelli ölçme ve değerlendirme konularında eğitilmiş olmalarının altı çizilmiştir. Yine veliler

tarafından öğrenciler üzerindeki akademik baskının da riskler ve tespitler üzerinde yer aldığı gözlenmiştir. Öğretim programlarının konu bazında yeterlilik temelli olması da yine sürece ilişkin belirlenen ihtiyaçlar tablosunda yer almıştır.

2019-2023 SP hedeflere ilişkin eğitim-öğretime yönelik tüm bölümlerde ve eğitim sürecindeki tüm kademelerde her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi ölçme ve değerlendirme sistemi kurulmasına yönelik ifadeye ilişkin değerlendirmelerin yer aldığı idari faaliyet raporu incelendiğinde beceri temelli sorulara yönelik ortaöğretime ait tüm sınıf seviyelerine uygun etkinlik kitaplarının hazırlanarak, öğrenci ile öğretmenlere EBA üzerinden ulaştırıldığı belirtilmiştir. Bu kapsamda beceri temelli etkinlikler oluşturulurken, öğrencilerin problem çözme, yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, bilgi okuryazarlığı gibi içeriklerin yanı sıra, PISA sınavına özgü matematik becerileri ile fen okuryazarlığı yeterliklerinin de dikkate alındığı belirtilmiştir (MEB, 2022).

Yine öğretim programlarının ölçme ve değerlendirme alanında yapılacak olan çalışmaları kapsamında OECD uzmanları eşliğinde Ekim 2021 tarihleri arasında OECD uzman ekibi tarafından saha ziyareti gerçekleştirmiş olup, yapılan ziyaretler sonucunda ortaya konan tespitler ışığında ölçme ve değerlendirme alanlarında, Milli Eğitim Bakanlığının Genel Müdürleri, Daire Başkanları ve Millî Eğitim Uzman/Uzman Yardımcılarının katılımı ile çalıştay yapılmış ve genel değerlendirmeler alındığı belirtilmiştir (MEB, 2022). Ayrıca bakanlık tarafından her ile ölçme ve değerlendirme merkezi kurulmuş ve bu merkez aracılığı ile öğretim programlarındaki kazanımlara yönelik değişikliklerin yürütülmesi sağlanmış ve öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi sağlanmıştır.

Bütün bu çalışmalar neticesinde MEB SP belirtilen Hedef 1.2'nin öğretim programlarındaki sınama durumlarını (ölçme ve değerlendirmeyi) PISA, TIMSS sınavlarında yer alan beceri temelli sorular ışığında yeniden ele aldığı söylenebilir.

4.1.3 MEB 2019-2023 SP Hedef 1.3'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Ülkemizde uzun süredir İngilizce ve diğer yabancı dil öğretimi konusunda etkin bir mücadele verildiğini söylemek yanlış olmaz. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren yabancı dil öğretimine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Yabancı dil öğretim programlarında Zaman zaman farklı öğretim yolları izlenmiştir. Ancak 12 yıl zorunlu eğitim alan ve temel eğitimden yükseköğretimin sonuna kadar yabancı dil eğitimi alan öğrencilerimizin birçoğu, bütün bu çabalara rağmen yeterli düzeyde yabancı dil bilmedikleri esasında toplumca da kabul gören bir

gerçektir (Çelebi, 2006).Bu açıdan bakıldığında yabancı dil öğretimine ilişkin etkin bir stratejinin belirlenmesi, SP’de yer alması kaçınılmaz olmuştur. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP’de yabancı dil öğretimine yönelik hedefler belirlenmiştir. Yabancı dil öğretiminde okul türünün yaş ve programlarının gereksinimlerine göre beceri temelli bir yabancı dil eğitimi Hedef 1.3 ile planlanmıştır. Aşağıdaki tabloda bu hedefe ilişkin hedefin öğretim programı ve öğelerine etkilerine yönelik tabloya yer verilmiştir.

Tablo 4.9 Hedef 1.3 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.3		X	X		

Tablo 4.9 incelendiğinde belirlenen hedefin öğretim programlarında hem içerik hem de eğitim durumlarında bir etki alanının olduğu söylenebilir. Nitekim belirlenen hedef içeriğinde yabancı dil eğitime yönelik geliştirilen kaynaklar ile yabancı dil öğretimde planlanan öğretme-öğrenme süreçlerindeki değişikliklere yer verilmiştir.

MEB 2019-2023 SP genel mimarisinde yer alan hedeflere ait performans göstergeleri, hedefin etki alanlarına yönelik belirlenen ifadelerden oluşturulmuştur. Aşağıdaki tabloda ilgili hedefe ilişkin, performans göstergeleri ve açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 4.10 Hedef 1.3’e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 1.3.1 Yabancı dil dersi yılsonu puan ortalaması	35	69	70	80
PG 1.3.2 Yabancı dil eğitime yönelik geliştirilen dijital içerik sayısı	30	277	500	1.800
PG 1.3.3 Yabancı Dil Mesleki Gelişim Programlarına katılan yabancı dil öğretmeni sayısı	35	89	620	50.000

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Tablo 4.10 incelendiğinde yabancı dil öğretiminde dijital içerik geliştirmeye yönelik ve yabancı dil öğreniminde mesleki gelişimlere katılan öğretmen sayısına yönelik performans göstergelerine yer verildiği görülmektedir. Performans göstergeleri incelendiğinde, özellikle

hızla gelişen ve değişen ve dijitalleşen dünyada yabancı dil eğitiminde gerçekleştirilen dijital içerik sayısı, yabancı dil dersine ait yılsonu puan ortalaması ve yabancı dil öğretmenlerinin mesleki gelişim programlarına alınma sayısı yer almıştır. Yabancı dil öğretimindeki etkinin artırılması için öğretim programlarında içerikte dijital öğrenmenin ağırlığının artırılması ile öğretmenlerin mesleki yeterliliklerine ilişkin çalışmalara ağırlık verildiği görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda ise yabancı dil eğitiminin geliştirilmesi süreci açısından belirlenen hedef öncesinde ortaya konan mevcut durum analizi çalışmalarına yer verilmiştir.

Tablo 4.11 Hedef 1.3'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	• Yabancı dil eğitimine ilişkin farkındalığın yeterli olmaması, • Uluslararası hareketlilik programlarının kontenjan ve kapsamının yetersiz olması, • Yurt dışında yabancı dil eğitimi destekleyici programların maliyetlerinin fazla olması, • Yabancı dil eğitimine ilişkin dijital içeriklerin teminine yönelik maliyetlerin yüksek olması.
S 1.3.1	• Ülke genelinde yabancı dil eğitimi, seviye ve okul türlerine göre uyarlanacaktır.
Stratejiler	S 1.3.2 • Yeni kaynaklar ile öğrencilerin İngilizce konuşulan dünyayı deneyimlemesi sağlanacak ve dijital içerikler geliştirilecektir. S 1.3.3 • Yabancı dil eğitiminde öğretmen nitelik ve yeterlikleri yükseltilecektir.
Maliyet Tahmini	14.900.000.000 TL
Tespitler	• Öğrencilerin yabancı dil becerilerini farklı alanlarda kullanmasını sağlayan disiplinler arası bir yaklaşımın olmaması, • Yabancı dil eğitiminin öğrencilerin bireysel farklılıkları ile öğretim kademeleri ve okul türlerini dikkate almayan tek tip bir yaklaşımla yapılması, • Öğrencilerin yabancı dil eğitimine destek olacak dijital içeriklerin ve platformların yetersiz olması, • Öğretmenlerin yabancı dil becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimlerin ve paydaşlarla iş birliğinin yetersiz olması, • Yabancı dil öğretmenlerinin seçiminde öğretmenlerin çok yönlü dil becerilerinin ölçülememesi ve bunların dikkate alınamaması.
İhtiyaçlar	• Yabancı dil eğitiminde ortaya konacak yeni yöntemler konusunda öğretmen eğitimlerinin yapılması, • Yabancı dil eğitime yönelik dijital içeriklerin ve platformların geliştirilmesi, • Uluslararası hareketlilik programlarına yönelik farkındalığın artırılması, • Öğretmenlere yurt dışı deneyim fırsatlarının sağlanması.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Tablo incelendiğinde yabancı dil öğretiminin geliştirilmesi amacı ile belirlenen stratejiye ilişkin yapılan çalışmada yabancı dil eğitime yönelik riskler maliyetler, tespitler ihtiyaçlar ile stratejilere yer verilmiştir. Yabancı dil öğretime yönelik içeriklerin eksik olması,

bu konuda dijital içeriklerin yetersiz kalması, İngilizce ve diğer yabancı dil öğretiminin öğrencilerin bireysel farklılıklarını, öğretim kademelerini ve okul türlerini dikkate almayan, herkese uyan tek bir yaklaşımla yürütülmesine ilişkin tespitler ön plana çıkarmaktadır. Yine bu tespitler ışığında, yabancı dil eğitiminin seviye, bireysel farklılıklar ve okul türlerine göre belirleneceği stratejiler benimsenmiştir. Bu stratejiler ışığında belirlenen hedefler doğrultusunda yabancı dil eğitime yönelik öğretim programlarında özellikle içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerinde değişimler gözlemlenmiştir.

MEB 2019-2023 SP’de yer alan hedeflere ulaşmak için yapılan çalışmaların yer aldığı idari faaliyet raporu ve birim faaliyet raporu incelendiğinde aşağıdaki hususların yer aldığı gözlemlenmiştir. Yabancı dil eğitime yönelik dijital olarak etkileşimi artırmak amacı ile Din öğretimi Genel Müdürlüğü tarafından, <http://dogmyabancidil.meb.gov.tr> adresi oluşturulmuştur (MEB, 2022). Yine okullarda İngilizce A1-A2 ve B1-B1+ seviyesine uygun etkinlik kitapları hazırlanmış ve dağıtımı yapılmıştır.

YADEG kısa ismi ile Yabancı Dil Eğitiminin Geliştirilmesi Projesi (YADEG) hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda; Türkiye’deki yabancı dil eğitim kalitesinin uluslararası standartlara uygun bir şekilde getirilmesine yönelik faaliyetler hayata geçirilmiştir (MEB, 2022). Yabancı dil öğretimine yönelik DİYALEKT mobil öğrenme platformu hazırlanarak uygulamaya konulmuştur. Bu uygulamalar özellikle öğretme-öğrenme süreçlerine etkileyecek uygulamalar olarak yer almıştır. Yine “Birlikte İngilizce projesi hayata geçirilmiş olup, Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okul türlerine devam eden öğrencilerin 2020-2021 eğitim öğretim yılı yabancı dil dersi yılsonu başarı puan ortalaması 81,24 olup gösterge hedefinin aşıldığı da idari faaliyet raporunda yer almıştır. “ Yabancı dildeki öğretme-öğrenme süreçlerini doğrudan etkileyecek olan öğrencilerin yabancı dil yeterliliklerinin geliştirilmesi amacı ile uluslararası geçerliği olan EDEXCEL programı TTK tarafından onaylanmıştır. Öğretmen eğitimlerinde yapılan çalışmalara bakıldığında, mesleki gelişim programlarına katılan yabancı dil öğretmeni sayısının 2018 ile 2021 yılları arasındaki değişiminin 89 dan 67.932’ye ulaştığı belirtilmiştir (MEB, 2022). Bütün bu çalışmalar doğrultusunda bakıldığında SP’ de yer alan yabancı dil eğitime yönelik hedefin gerçekleşmesi için yapılan faaliyetlerin öğretim programlarında içerik ve eğitim durumlarına yönelik kapsamlı çalışmalar yürütüldüğü ve değişikliği barındırdığı söylenebilir.

4.1.4 MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Nasıl Etkilerine İlişkin Bulgular

Hızla değişen ve gelişen dünya sürecinde, dijitalleşen dünya düzleminde dijital içeriklere fazlası ile ihtiyaç duyulmuştur, özellikle artan mobil cihazların yaygınlaştırılması ile dijital öğrenmenin öğretim programları üzerindeki öğretme-öğrenme süreçlerini doğrudan etkilediği söylenebilir. Öğretim programlarının önemli bir ögesi olan içerik ve öğretme öğrenme süreçlerinde dijital içerik ve dijital destekli materyallerin öğrenci üzerindeki ağırlığının da arttığı görülmektedir. Bu çerçeveden bakıldığında, değişen ve gelişen dünya şartlarında öğrenmenin ve öğretmenin de önemli bir ayağı dijital dönüşüm olma yönünde ilerlemektedir. Özellikle öğrenme süreçlerini destekleyen dijital dönüşümünde 21.yüzyıl dünyasında kaçınılmaz olduğunu belirtmek gerekir. Mekan ve zaman kavramlarının eğitim için yeniden tanımlanması, informal öğrenme ile yaşam boyu eğitim anlayışını da ortaya çıkarmıştır(Parlar, 2012).

Dijital öğrenme ve informal öğrenmenin gitgide ağırlığının artması sonucu MEB 2019-2023 SP dijital öğrenme süreçlerine yönelik hedefler belirlendiği görülmüştür. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4 ile öğretim programlarının içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerini desteklemek için dijital dönüşümüne yönelik hedef belirlenmiştir. Öğrenme süreçlerinin dijital dönüşümle desteklenmesi amaçlanmıştır (MEB,2019a). Aşağıdaki tabloda Hedef 1.4'e ait hedef ile öğretim programları ve öğelerinin etki alanlarına yönelik tabloya yer verilmiştir.

Tablo 4.12 Hedef 1.4-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.4		X	X		

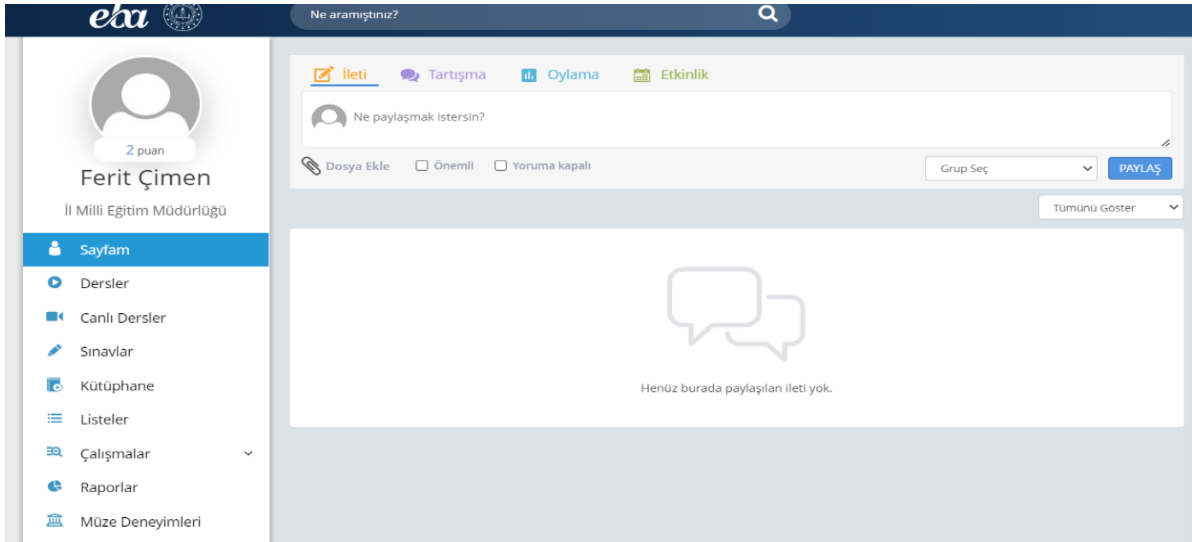
Tablo incelendiğinde ilgili Hedef 1.4'ün öğretim programlarındaki hem içerik hem de öğrenme öğretme süreçlerine ilişkin etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Aşağıdaki tabloda ise hedefe ait performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.13 Hedef 1.4'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 1.4.1 EBA Ders Portalı aylık ortalama tekil ziyaretçi sayısı	20	1.386.838	1.705.000	3.500.000
PG 1.4.2 EBA Ders Portalı kullanıcı başına aylık ortalama sistemde kalma süresi (dk)	20	65	81	150
PG 1.4.3 Eğitim ulusal dijital içerik arşivi kurulması (%)	20	0	40	100
PG 1.4.4 Dijital içeriklere ilişkin sertifika eğitimlerine katılan öğretmen sayısı	20	0	500	2.500
PG 1.4.5. Tasarım ve beceri atölyesi sayısı	20	7	10.000	165.000

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Hedefe ilişkin performans göstergeleri incelendiğinde öğretim programlarını ciddi manada etkileyecek kritik iki yeni adımdan söz edilebilir. Bunlardan birincisi artık 21.yüzyıl dünyasının kaçınılmazlarından olan özellikle mobil uygulamalar ile artan dijital kullanımda öğretiminde yer almasına ciddi katkı sağlayacak olan dijital içeriklerin üretilmesi. Bu çerçevede MEB tarafından geliştirilen Eğitim Bilişim Ağı platformu ile öğretim programlarındaki içeriklerin akıllı tahtalar eşliğinde EBA (Eğitim Bilişim Ağı) üzerinden işlenmesine yönelik uygulamalar geliştirildiği ve bu uygulamaların ulusal dijital içerik arşivi ile saklanmasına yönelik çalışmaların olduğu görülmektedir. Özellikle COVID-19 pandemisinin eğitim-öğretim süreci üzerinde ortaya koyduğu etkiler incelendiğinde dijital içeriklerin oldukça önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Ancak mevcut durum analizin pandemi öncesi yapılması açıkçası yapılan çalışmaların oldukça yerinde ve geleceği öngörececek bir şekilde olduğu da söylenebilir. Aşağıdaki şekilde MEB EBA platformu ait ara yüzüne yer verilmiştir. MEB EBA üzerinden özellikle öğretim programlarının içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerine ilişkin kapsamlı bir dijital sistem oluşturmuştur.

Şekil 4.1 MEB Eğitim Bilişim Ağı Ana Yüzü (EBA,2023).

Hedef 1.4'e yönelik hazırlanan performans göstergelerinden yer alan diğer husus ise tasarım beceri atölyelerinin okullardaki fiziki mekan olarak öğrenme süreçlerinde yer almasının belirlenmiş olmasıdır. Tasarım beceri atölyeleri yapılandırmacılık yaklaşımının eğitim durumlarındaki eksik olan fiziki koşulların giderilmesi ayağını oluşturacak denilebilir. Tasarım beceri atölyelerinin öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenme süreçlerine ciddi katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu durumun da 2005 yılında beri öğretim programlarında yer alan yaparak ve yaşayarak öğretim programlarına ilişkin öğretmenlerden getirilen fiziki mekânların uygunsuzluğuna ilişkin eleştirilerin giderilmesine yönelik ciddi bir iyileştirme olduğu söylenebilir. Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefin gerçekleşmesine yönelik risklerin, stratejilerin, maliyet tahmini, ihtiyaçlar ve tespitlere yer verilmiştir.

Tablo 4.14 Hedef 1.4'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	• Dijital ortamda çocukları ve gençleri olumsuz etkileyen içeriklere ilişkin önlemlerin yetersizliği, • Dijital araç ve gereçlerin genellikle ithalata bağımlı olması, • İnternet altyapısının bölgeler arası gösterebileceği farklılıktan dolayı internet erişiminde yaşanabilecek aksaklıklar, • Dijital içerik geliştirme eğitimlerine katılması gereken öğretmen sayısının çok olması, • Dijital içerik gelişimi alanında yeniliklerin çok hızlı olmasından dolayı verilecek eğitimin içeriğinin güncel tutulmasının zorluğu.
Stratejiler	S 1.4.1 • Dijital içerik ve becerilerin gelişmesi için ekosistem kurulacaktır. S 1.4.2 • Dijital becerilerin gelişmesi için içerik geliştirilecek ve bu kapsamda öğretmen eğitimi yapılacaktır.
Maliyet Tahmini	34.600.000.000 TL
Tespitler	• Öğrencilerin ve araştırmacıların kullanacağı dijital içerik arşivinin bulunmaması, • Dijital ortamlarda eğitime ilişkin içeriklerin belirli bir yapıya kavuşturulamaması, • Güvenli internet, siber zorbalık ve veri güvenliği kavramlarına ilişkin toplumsal farkındalık düzeyinin düşük olması, • Dijital beceriler konusunda öğretmenler arasında farkın yüksek olması.
İhtiyaçlar	• Eğitim dijital arşivinin oluşturulması için gerekli altyapının sağlanması ve eğitim dijital içeriklerinin geliştirilmesi için ilgili personelin eğitimi, • Çocukların düşünsel, duygusal ve fiziksel ihtiyaçlarını destekleyen tasarım-beceri atölyelerinin kurulması, • Öğretmenlerin dijital beceriler konusunda hizmet içi eğitimden geçirilmesi, • Güvenli internet, siber zorbalık ve veri güvenliği konularında diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla tam iş birliği, • EBA eğitim portalinin kapsam ve içeriğinin geliştirilmesi.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Mevcut durum analizi çerçevesinde hazırlanan tablo incelendiğinde dijital ortamlarda yer alan eğitici içeriklerin yetersizliği, gerekli alt yapının eksik olması ve öğretmenlerin dijital içerik süreci ile ders anlatımına yönelik eğitimlerin eksikliği ön plana çıkmaktadır. Bütün bu hususlar doğrultusunda belirlenen hedefe ulaşmak için dijital içeriklerin geliştirilmesi süreci ve bu konudaki öğretmen eğitimlerine yönelik stratejiler belirlenmiştir. Bu durumda genel olarak öğretim programlarında içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik etkileri beraberinde getirmiştir. Ayrıca bu hususların eğitimde fırsat eşitliliği ilkesini artıracak doğrultuda önemli bir adım olduğu da görülmektedir. Bütün bu açıklamalar doğrultusunda ilgili hedefin hangi ölçüde gerçekleştirildiği, içerik ve öğrenme öğretme süreçlerine yönelik etkileri ise yine MEB idari faaliyet raporlarına yansımıştır. Bu konuda yapılan değerlendirmeler incelendiğinde MEB Eğitim Bilişim Ağı olan kısa adı EBA olan platformu üzerinden dijital içerik çalışmalarının

yürütüldüğü belirtilmiş olup ilk etapta Türkçe ve Matematik alanlarında dijital içeriklere yer verildiği ve bu çalışmaların 2022 yılında tamamlandığı görülmektedir (MEB, 2022).

Yine 2021 yılı idari faaliyet raporu incelendiğinde (MEB, 2022): özellikle COVID-19 pandemisinin eğitim üzerine etkilerinin en aza indirilmesi amacı ile canlı derslerin daha sağlıklı bir şekilde uygulamasına yönelik adımlar hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda çevrimiçi eğitimler ile öğretmenlerin dijital becerilerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların da hayata geçirildiği belirtilmiştir. Hayata geçirilen bu adımlar ile EBA sistemine aylık ortalama 5.929.007,33 ziyaretçi girişi yapıldığı ve kullanıcı başına ortalamanın aylık 671,82 dakika olduğu belirtilmiştir. Dijital içerik ve becerilerle desteklenen değişim, eşit öğrenme ve öğretme fırsatları ile sınıf dışında öğrenmenin, informal öğrenmenin ağırlığının da artmış olduğu görülmektedir. Temel Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesinde dijital içeriğin geliştirilmesine yönelik çalışma grupları oluşturulmuştur (MEB, 2022). Temel Eğitim bünyesinde öğrenim gören öğrencilerin öğretme-öğrenme süreçlerini desteklemek amacı ile dijital içerik geliştirme komisyonları tarafından 523 öğretmene ve 13.348 öğrenciye Arılar Varsa Yarınlar Var Projesi kapsamında, 30 ilde, 142 öğretmene ve 3.503 öğrenciye Evimiz Dünya Projesi ve İklimi Korum Projesi kapsamında ise 31 ilde, 250 öğretmene ve 6.257 öğrenciye ulaşacak çalışmaları oluşturulmuştur. Ortaya konan tüm bu dijital içerik çalışmaları Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca, şeffaflık, bilimsellik ve objektiflik ve esasına dayalı olarak incelenmiş ve uygulamaya geçirildiği belirtilmiştir (MEB, 2022).

4.2 İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP yer alan ikinci amacın altında yer alan dört hedefin “Öğretim programı ve Öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturmuştur?” sorusuna ilişkin alt sorular incelenmiştir. Programın hedef ve içerik öğelerinden sonra program geliştirmenin üçüncü kısmında eğitim durumları yer alır. Öğretme-öğrenme olarak da adlandırılır. Eğitim durumları, program hedeflerine ulaşılmasını sağlayan tüm faaliyetler olarak ifade edilebilir (Demirel, 2007). Bu kapsamda ne kadar, neyi, nasıl, ne kadar sürede; öğretmenin, öğrencilerin, hangi kapsamda, ne ile düzenleyip yaptıklarına ilişkin içeriklerin tümüne eğitim durumları denilebilir. Bu nedenle, öğretmen ve öğrenciler, etkinlikler sırasında kullanılan öğretim yöntem, teknik ve stratejiler, etkinliklerde kullanılan materyaller, etkinliklerin süresi gibi faktörler, eğitim durumlarının kapsamındadır. 2019-2023 SP’ de ikinci amaç içerisinde dört hedef yer almış olup bu dört hedef içerisinde sadece birinci hedefin öğretim programlarının eğitim durumları üzerine

etkilerinin olduğu, diğer üç hedefin öğretim programı ve öğelerine bir etkisinin olmadığı iki alan uzmanı tarafından belirtilen görüş sonucunda belirlenmiştir. Bu başlık altında yer alan hedeflerin daha çok öğretme-öğrenme süreçlerine (eğitim durumlarına) yönelik olduğu gözlemlenmiştir.

4.2.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.1'de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Öğretme-öğrenme süreçlerinin önemli bir parçası da öğrenme etkinlikleridir. Bu etkinliklerin içerisine öğretmen anlatımı, etkinlikler, alıştırmalar, gösteriler, öğretme-öğrenme araçlarının kullanımı, grup çalışması, bireysel çalışmalar da yer alabilir. MEB 2019-2023 SP yer alan bu hedefin temel gayesi, öğrenme etkinliklerinin yapılması süreci ve bu sürecin sonucunda oluşabilecek geri bildirimlerin nasıl olacağına ilişkin stratejilerdir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programı ve öğeleri arasındaki etkileşim türüne yer verilmiştir.

Tablo 4.15 Hedef 2.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 2.1			X		

MEB 2019-2023 SP temel mimarisinde olduğu gibi her hedef ifadesinde hedefin gerçekleşmesine takip etmek üzere performans göstergeleri yer almıştır. Aşağıdaki tabloda hedefe ilişkin performans göstergeleri yer almıştır.

Tablo 4.16 Hedef 2.1'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 2.1.1. Eğitsel veri ambarının kurulması (%)	40	0	40	100
PG 2.1.2. Coğrafi bilgi sisteminin kurulması (%)	40	40	80	100
PG 2.1.3. Bakanlık bilgi edinme sistemlerinden yararlanıcıların memnuniyet oranı (%)	20	89,02	90	90

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB, 2019a).

Hedef 2.1'e ait Performans göstergelerine ilişkin tablo incelendiğinde öğrenme etkinliklerin değerlendirmesine ilişkin bir performans göstergesine rastlanmamıştır. Nitekim bu amaca ait diğer üç hedefin de öğretim programları ve öğelerine yönelik herhangi bir etkileşimi bulunmadığı yapılan incelemelerde belirtilmiştir. Ancak birinci hedef ifadesinde yer alan öğrenme etkinliklerinin öğretme öğrenme süreçlerinde yer edindiği düşünöldüğünde bu hedef ifadesinin kısmen de olsa öğretim programlarına yönelik bir etkisinin olacağı belirtilmiştir. Ayrıca hedef içeriğinde yer alan öğretme etkinliklerinin izlenmesi oldukça önemli bir husustur. Öğretmenin hangi öğrenme etkinliğini hangi yeterlilikte kullandığının tespit edilmesi ve bu kapsamda yapılacak geri bildirimlerin oluşturulmasını sağlayabilir. Öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve sonucun da öğretim programının revize edilmesinin bir yansıması olacağı da açıktır.

Aşağıdaki tabloda ilgili hedefin gerçekleşmesi için ortaya konan riskler, stratejiler ve maliyet tahmini ile tespitler yer almıştır. MEB 2019-2023 SP genel yapısı düşünöldüğünde hedeflerin gerçekleşmesi öncesinde yapılan mevcut durum analizi çalışmalarının yeterli bir şekilde yapıldığı bu hedef ifadesi içinde geçerlidir. Ancak bu hedefin tam olarak net bir şekilde bakanlığın hangi alanlarına yönelik hazırlandığına ilişkin netlik olmadığı da söylenebilir.

Tablo 4.17 Hedef 2.1'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler		• Karar alma süreçleri ve uygulama aşamasına yönelik bürokratik unsurlar, • Yeni kurulacak birimler ile mevcut birimler arasında olası yetki çakışması, • Bakanlık bilgi edinme sistemlerinden memnuniyeti ölçülen yararlanıcıların arama yaptığı konu ile ilgili memnuniyetinin ölçüldüğünü düşünerek anket sorularını cevaplaması, • Bakanlık bilgi edinme sistemlerinden hizmet alan yararlanıcı sayısının her geçen gün artması
	S 2.1.1	• Bakanlığın bilgi işlem ve otomasyon ihtiyaçları karşılanacak, bürokratik süreç azaltılacak ve okul bazında veriye dayalı yönetim sistemine geçilecektir.
Stratejiler	S 2.1.2	• Basın ve halkla ilişkilerle ilgili faaliyetler iyileştirilecek ve yararlanıcıların bilgi edinme memnuniyet oranları artırılabilecektir.
	S.2.1.3	• Bakanlık Bilgi Yönetim Sistemine (MEB BYS) altlık oluşturmak üzere coğrafi bilgi sistemi kurulacaktır.
Maliyet Tahmini		14.700.000.000 TL
Tespitler		• Veriye dayalı yönetim için etkin veri üretimi mekanizmaları oluşturulamamış olması, • İletişim merkezinden merkez ve taşra teşkilatı birimlerine inceleme, araştırma veya soruşturma gerektiren konularda yönlendirilen başvurulara verilen cevap süresinin uzaması, • MEB Mobil Bilgi Servisi (8383) ücretli olmasından dolayı çok fazla veli tarafından kullanılamaması.
İhtiyaçlar		• Veri birimi kurulması için mevzuat değişikliği, • Bakanlık bilgi edinme sistemlerinde hizmet sunan personel sayısının artırılması, • İletişim merkezi sistemini kullanan merkez ve taşra teşkilatında görevli temsilci ve kullanıcılara yönelik sistemi tanıtıcı hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi.

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo 4.17 incelendiğinde; hedefin gerçekleştirilmesi için veriye dayalı yönetim sistemine geçileceği strateji 2.1.1 de belirtilmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalara ait doküman incelenmesi incelendiğinde veri yönetim yapısına geçişin en önemli unsurlarından olan öğretme-öğrenme faaliyetlerinin izleme ve değerlendirme faaliyetlerinin yapılarak sonucunda geliştirilmesi için coğrafi bilgi sistemi hayata geçirilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı coğrafi bilgi sisteminin uygulaması ile eğitim kurumlarının, hizmet binalarının, ortak taşınmazların mekânsal verilerinin görüntülenmesi, yönetilmesi ve kontrolü için veri altyapısı oluşturulmuş ve kullanıma sunulduğu belirtilmiştir. Ön çalışmaları tamamlanan eğitim veri ambarı kurulması ile veri yönetim kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. İleriki yıllarda veriye dayalı bir politika oluşturma kültürünün geliştirilmesi gerektiği söylenmektedir (MEB, 2022).

4.2.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP yer alan bu hedef ifadesi öğretim programları ve öğelerine yönelik herhangi etki içermediği yapılan incelemeler sonucunda ortaya konulmuştur. Aşağıdaki tabloda ilgili hedefin öğretim programları ile ilişkisine yönelik tablo verilmiştir.

Tablo 4.18 Hedef 2.2 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 2.2					X

Yapılan incelemeler hedefe ilişkin performans göstergeleri ile idari faaliyet raporlarının incelenmesi doğrultusunda hedefin öğretim programlarına yönelik bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 SP’deki amaç ikinin altında yer alan Hedef 2.2 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedefte öğretmen ve okul yöneticilerinin mesleki gelişimlerini desteklemek üzere stratejilere yer verilmiştir. MEB SP bakanlığın teşkilat yapısındaki tüm birimleri ilgilendiren hedef ve stratejileri barındırmak durumundadırlar.

4.2.3 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.3’te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’de ki amaç ikinin altında yer alan Hedef 2.3 ifadesinin bütçe ve plan bağlantısı üzerine hedeflere ve stratejilere yer verildiği gözlemlenmiştir. Yapılan değerlendirme ve alan uzmanı görüşleri sonrasında bu hedef ifadelerinin öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda bu hedef için herhangi bir çalışma yürütülmemiştir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programları arasındaki etkileşime yönelik tespate yer verilmiştir.

Tablo 4.19 Hedef 2.3 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 2.3					X

4.2.4 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.4'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ele alınan 2019-2023 SP'deki amaç ikinin altında yer alan Hedef 2.4 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde ayrıca da alan uzmanı görüşleri doğrultusunda rastlanmamıştır. İlgili hedefin içeriğinde rehberlik ve teftiş sistemi üzerine hedef ve stratejilere yer verildiği hedefe ilişkin doküman analizinde ortaya görülmüştür. Bu kapsamda ilgili hedefin aşağıdaki tabloda da belirtildiği gibi öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olmadığı belirtilmiştir.

Tablo 4.20 Hedef 2.4-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 2.4					X

4.3 Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

2019-2023 SP' de yer alan üçüncü amaç ve bu amaç altında bulunan üç hedef incelendiğinde bu üç hedef içerisinde ikinci ve üçüncü hedefin özellikle öğretim programları üzerindeki öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik etkileri barındırabileceği, Hedef 3.1'in öğretim programı ve öğelerine yönelik bir etkisinin olmadığı hem yapılan araştırmalarda hem de alan uzmanı görüşlerinde değerlendirilmektedir.

4.3.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 3.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB tüm birimleri ve yapılan tüm faaliyetleri kapsayan stratejik planlarındaki tüm hedef ifadelerinin doğrudan veya dolaylı olarak öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olması beklenemez. Bu kapsamda MEB 2019-2023 SP’deki amaç için altında yer alan Hedef 3.1 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle okullaşma oranlarının artırılması ve özellikle okul öncesi ve temel eğitim kapsamındaki okullaşma oranlarını artırılması ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda ise bu tespiti yönelik içeriğe yer verilmiştir.

Tablo 4.21 Hedef 3.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 3.1					X

4.3.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 3.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB’in 2019-2023 SP yer alan üçüncü amaç altındaki Hedef 3.2 incelendiğinde özellikle öğrencilerin devamsızlıkları ile şubelerdeki öğrenci sayılarının azaltılmasına ilişkin stratejiler doğrultusunda faaliyetlere yer verilmiştir. Öğrenme ve öğretme süreçlerinde sınıf mevcutlarının kalabalık olması da önemli bir rol olabilmektedir. Özellikle öğretme stratejilerinde öğretim yöntem ve tekniklerinde sınıfların kalabalık olmasının etkileri olduğu söylenebilir. Hedefe ilişkin öğretim programlarındaki eğitim durumlarını ciddi olarak etkilemesi düşünülen bir diğer husus ise tasarım beceri atölyeleridir. Tasarım beceri atölyeleri yaparak ve yaşayarak öğrenme için oldukça önemli bir sınıf sistemi oluşturmakta olup, açıkçası öğretme ve öğrenme sürecindeki önemli bir sorunu da kaldırmaya yönelik olduğunu söylemek gerekir. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilgili hedefin öğretme-öğrenme süreçlerine etkisinden söz edilebilir. Aşağıdaki tabloda ilgili hedefin ile öğretim programları arasındaki ilişkiye yönelik etkilerin olduğu tabloya yer verilmiştir.

Tablo 4.22 Hedef 3.2 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 3.2			X		

Sınıf mevcutlarının yeterince az olması öğretme-öğrenme süreçlerinden tüm öğrencilerin yarar sağlamasında oldukça önemlidir (Güçlü, 2002). Yine 2002 yılında yapılan bir çalışmaya bakıldığında öğrencilerin yaklaşık 3 te 1'i sınıfların kalabalığından şikâyet etmiş ve bu durumun öğrenme sürecini etkileyen ciddi bir sorun olduğunu ifade etmiştir (Özdayı, 2002). Ebetteki öğrenme sürecinin sağlıklı bir ortamda gerçekleşmesi ve öğrenenin de daha etkin bir öğrenme sürecine girmesinde sınıfların mevcutları oldukça önemlidir.

Öğretim programlarının önemli bir ayağı olan öğretim yöntem ve teknikleri de doğrudan sınıf mevcutlarının durumunda önemli bir role sahiptir. Ülkemizdeki öğretim programlarının uygulanması sırasında yaşanan en büyük sorunlardan biri de sınıf mevcutlarıdır. Bu çerçevede MEB 2019-2023 SP yer alan hedef ifadesinde sınıf mevcutlarının azaltılmasına ilişkin aşağıdaki tabloda belirtildiği gibi performans göstergeleri konulmuştur. Yine özellikle temel eğitimde okullaşma oranlarının artırılması ile devamsızlık oranlarının azaltılmasına yönelik göstergelerin yer aldığı söylenebilir. Aşağıdaki tabloda belirtilen performans göstergelerine oranları ile birlikte yer verilmiştir.

Tablo 4.23 Hedef 3.2'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 3.2.1 Temel eğitimde ikili eğitim kapsamındaki okullara devam eden öğrenci oranı (%)	30	33,83	29	0
PG 3.2.2 Temel Eğitimde 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (%)		6,2	6	4
PG 3.2.2.1 İlkokulda 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (%)	20	13	11	5
PG 3.2.2.2 Ortaokulda 20 gün ve üzeri devamsız öğrenci oranı (%)				
PG 3.2.3 Temel eğitimde okullaşma oranı (%)	30	98,35	98,7	100
PG 3.2.3.1 6-9 yaş grubu okullaşma oranı (%)		98,62	98,8	100
PG 3.2.3.2 10-13 yaş grubu okullaşma oranı (%)				
PG 3.2.4 Temel eğitimde öğrenci sayısı 30'dan fazla olan şube oranı (%)	20	22,45	22	10
PG 3.2.4.1 İlkokulda öğrenci sayısı 30'dan fazla olan şube oranı (%)		30,28	30	15
PG 3.2.4.2 Ortaokulda öğrenci sayısı 30'dan fazla olan şube oranı (%)				

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo 4.23 incelendiğinde özellikle öğretme-öğrenme strateji ve metotlarında öğretim programlarının uygulanması için önemli bir rolü olan sınıf kalabalıklarının azaltılması ve öğrenci başına düşen öğretmen sayısı ile derslik sayılarının kabul edilir bir seviyeye taşınmasına ilişkin göstergelerin yer aldığı görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefe ait stratejiler, riskler ve maliyet ve tespitlere yer verilmiştir. MEB 2019-2023 SP genel mimarisi her hedef ifadesinde olduğu gibi bu hedef ifadesi öncesinde de mevcut durum analizi çalışmalarının kapsamlı olarak yapıldığı söylenebilir. Nitekim hedefin gerçekleşmesi öncesinde yapılan çalışmalarda, öğretim programlarının çocukların gelişim özelliklerine göre yeniden ele alınması ve öğlencilerin ders dışındaki etkinlikleri yeniden ele alacak kapsamlı ve sistemli bir çalışmanın olması üzerinde durulmuştur. Ayrıca ikili eğitimin sonlandırması içinde oluşacak finansman kaynağının bulunmasına dikkat çekilmiştir.

Tablo 4.24 Hedef 3.2'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu

Koordinator Birim		Temel Eğitim Genel Müdürlüğü
İş Birliği Yapılacak Birimler		DÖGM, DHGM, SGB, TTKB, OGM, MTEGM, ÖERHGM, ÖÖKGM, HBÖGM, İEDB.
Riskler		• Kademeler arası geçişlerde uygulanan sınav yöntemlerinin aileleri gelişim temelli değerlendirme anlayışından uzaklaştırması, • Yurt içi ve yurt dışı göç hareketlerin yaşanması ve nüfusun ülke genelinde homojen bir şekilde dağılmaması, • İkili eğitimin çocuğun bütüncül gelişimi ihtiyaçlarına cevap vermeyi güçleştirilmesi, • Öğrenci ve öğretmenlerin klasik ölçme ve değerlendirme anlayışıyla yetişmiş olması ve gelişim temelli değerlendirme konusunda deneyim eksikliği.
Stratejiler	S 3.2.1	• İlkokul ve ortaokullarda okullaşma oranları artırılacak, devamsızlık oranları azaltılacaktır.
	S 3.2.2	• İlkokul ve ortaokullar gelişimsel açıdan yeniden yapılandırılacak ve tasarım beceri atölyeleri kurulacaktır.
	S 3.2.3	• Tüm öğrencilerimize fırsat eşitliği içinde eğitimlerine devam edebilmeleri için uygulanan ücretsiz ders kitabı ve öğrenci taşıma hizmetleri gibi uygulamalar iyileştirilerek bunlara devam edilecektir.
Maliyet Tahmini		130.500.000.000 TL
Tespitler		• Yurt içi nüfus hareketleri sonucunda bazı bölgelerde sürekli olarak derslik ihtiyacının oluşması ve ikili eğitim yapılması, • İlkokul ve ortaokullarda öğretim programları eğitim etkinlikleri ve ders sürelerinin öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olarak güncelleme ihtiyacı, • Öğrencilerin ders dışında öğrenme etkinliklerini destekleyecek yenilikçi ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek fırsatların yetersiz olması.
İhtiyaçlar		• Ders, teneffüs ve serbest etkinlik sürelerinin yeniden düzenlenmesi, • Öğretim programlarının çocuğun gelişimsel özelliklerine göre güncellenmesi, • İkili eğitimin sonlandırılması ve öğle yemeği hizmeti verilmesi için finansman sağlanması.

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo 4.24 incelendiğinde hedefin öğrenme öğretme süreçlerine etkisinin gerçekleşmesi için ortaya konan stratejiler arasında yer alan tasarım ve beceri atölyelerinin oluşturulması, öğretme-öğrenme süreçlerinde önemli bir değişikliğe işaret etmiştir. Özellikle tasarım ve beceri atölyeleri ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde MEB'in 2023 vizyon belgesinde de önemli bir yeri olan (TBA), üretim ve yapılandırmacı öğrenme kuramına ilişkin önemli bir vurguyla, bilim, sanat, spor, kültür, yaşam gibi öğeleri içinde barındıran, yaparak-yaşayarak öğrenmeyi temel felsefe edinen, bütüncül bir gelişimin ürünü olarak ortaya konulmuştur (Gülhan,2021). Tüm okullarda kurulması planlanan TBA ile “çocukların ilgi, yetenek ve mizaçlarına yönelik gelişimlerinin sağlanması” düşünülmektedir. Öğrencilere kendilerini yaratıcı bir şekilde ifade etmeleri için fırsatlar ve araçlar sunulan öğrenme ortamları olarak tanımlanmaktadır. Sanat, spor, bilim, yaşam ve kültür alanlarında tasarım ve beceri atölyeleri oluşturulmuştur. Bu atölye

alışmalarının amacı kişisel nitelikleri geliştirmek ve yetkinliklerini arttırmaktır. Bu bakış açıları ile bakıldığında ilgili hedef içerisinde yer alan tasarım ve beceri atölyelerinin öğretim programlarının temel öğesi olan eğitim durumu etkileri açıkça görölmektedir. Nitekim yaparak yaşayarak öğretme stratejisinde planlama ve beceri atölyelerinin yerinin çok önemli olduğu söylenebilir (MEB, 2022).Aşağıda örnek tasarım ve beceri atölyelerine yer verilmiştir.

şekil 4.2 MEB Örnek Bir Tasarım Beceri Atölyesi, (TBA,2023).

şekil 4.3 MEB Örnek Tasarım ve Beceri Atölyeleri (TBA,2023).

Yine SP izleme ve değerlendirme çalışmaları kapsamında yer alan idari faaliyet raporları incelendiğinde; TBA öğretmen yetiştirme içerik geliştirme, tanıtım ve örnek etkinliklerin yer aldığı bir el kitabı, atölyeleri kullanan öğretmenleri daha etkili kılmak ve atölyeleri daha etkin kullanmaları için yol göstermek amacıyla tasarlanmış olup 81 ildeki

okullara gönderildiği belirtilmiştir (MEB,2022). Ancak öğretme-öğrenme süreçlerine farklı bir bakış açısı ile yaparak ve yaşayarak öğrenmenin çok daha fazla hissedileceği alanlar olan TBA ilişkin öğretmen eğitimlerine yönelik yeterli açıklamalara ve bilgilere ulaşılamamıştır. Ayrıca TBA yönelik başlangıçta konulan 2023 yılı sonundaki %100 hedefinde çok gerisinde kalındığı izlenmiştir. 2021 yılından itibaren ise TBA okullarda yapılmasının durulduğuna yönelik açıklamalar yapılmıştır.

4.3.3 MEB 2019-2023 SP Hedef 3.3'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Örgün eğitimde okulların niteliğinin artırılarak yenilikçi programlara yer verilmesi eğitim-öğretim süreci için önemli bir husustur. Son yıllarda artan informal öğrenme için yenilikçi uygulamaların öğretim programları ile birlikte hareket etmesi oldukça önemli bir hususa sahiptir. Belirlenen hedef içeriğinde öğretim programlarının sadeleştirilerek ders dışı etkinlikler ve diğer kurumlar ile işbirliğine gidilerek öğrenmenin informal ortamlarda ağırlığını artıracak düzenlemelerin hayata geçirilmesinin planlandığı görülmektedir. Yine aynı hedef doğrultusunda okulların niteliğinin artırılması ve okullar arası başarı farkının azaltılmasının belirtilmesi de önemli bir husustur. Aşağıdaki tablo da hedef ile öğretim programları arasındaki etkileşime ait içeriğe yer verilmiştir.

Tablo 4.25 Hedef 3.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 3.3		X	X		

Hedefe ilişkin performans göstergelerinde özellikle okul dışında öğrenme süreçlerini destekleyecek ifadelerle yer verilmiştir. Aşağıdaki tabloda hedefin gerçekleşmesine yönelik belirlenen performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.26 Hedef 3.3'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 3.3.1 Eğitim kayıt bölgelerinde kurulan okul ve mahalle spor kulüplerinden yararlanan öğrenci oranı (%)	30	0	2	4
PG 3.3.2 Birleştirilmiş sınıfların öğretmenlerinden eğitim faaliyetlerine katılan öğretmenlerin oranı (%)	30	0	5	10
PG 3.3.3 Destek programına katılan öğrencilerden hedeflenen başarıya ulaşan öğrencilerin oranı (%)	40	0	70	80
Koordinatör Birim	Temel Eğitim Genel Müdürlüğü			
İş Birliği Yapılacak Birimler	SGB, İEDB, DHGM, DÖGM, ÖERHGM, ÖYGGM.			

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo incelediğinde özellikle hedefte belirtilen temel eğitim düzeyindeki okullarının nitel olarak iyileştirilmesi ve bu çerçevede oluşturulan yenilikçi uygulamalara yer verilmesine ilişkin göstergelere yer verilmiştir. Hedefe ait üç göstereninde başlangıç değerlerinin sıfır olarak belirtilmesi hedefe ilişkin çalışmaların henüz hiçbir şekilde başlamadığını gösterdiği söylenebilir. Bu durumda hedefin gerçekleşmesi için ciddi bir çalışma yapılmasını söylemek yanlış olmaz. En temelde hedefin gerçekleşmesi ve okul mahalle bölgelerinde kurulan kulüplerden öğrencilerin yararlanması için özellikle ders programlarının özelinde ise öğretim programlarının daha sade bir hale getirilmesi gerekmektedir.

Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefin gerçekleşmesi öncesinde ortaya konan mevcut durum analizi çalışmalarına ait tespit, strateji maliyet ve tespitlerine yer verilmiştir. MEB 2019-2023 SP genel mimarisinde her hedefin altında yer alan bu çalışmanın diğer hedeflerde olduğu gibi kapsamlı yapıldığı görülmektedir.

Tablo 4.27 Hedef 3.3'e Ait Riskler-strateji-Tahmini Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	- Okul dışı imkânların oluşturulmasında ilgili kurum ve kuruluşların yeterli desteği göstermemesi, - Yaz dönemlerinde bölgesel değişim programlarına yeterli talep olmaması, - Öğrencilerin sosyal girişimcilik konusundaki isteksizliği, - Okullara kaynak aktarılmasında kullanılacak <u>kriterlerin</u> belirsiz olması, - Dezavantajlı bölgelerdeki öğretmenlerin ortalama görev süresinin düşük olması.
S 3.3.1	Temel eğitimde yenilikçi uygulamalara imkân sağlanacaktır.
Stratejiler S 3.3.2	Temel eğitimde okullar arası başarı farkı azaltılarak okulların niteliği artırılacaktır.
Maliyet Tahmini	51.790.000.000 TL
Tespitler	- Okulların çevresinde bulunan ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlayacak kurum ve kuruluşlarla yeterince etkileşim içinde olmaması, - Öğrenme etkinliklerinde öğrencilerin toplumsal kültürümüze yönelik kazanımları yeterince edinmemesi ve hedeflenen başarıyı gösteremeyen öğrencilerin yeterince desteklenememesi, - Okul bahçelerinin öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimini desteklemede yetersiz kalması, - Temel eğitim kurumlarına kaynak aktarımında okullar arası farklılıkların takip edileceği bir sistemin bulunmaması, - Şartları elverişsiz okul ve öğretmenlerin eğitim hizmetlerini yerine getirmekte zorlanması.
İhtiyaçlar	- İlgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği çalışmaları, - Okul bahçelerinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek şekilde tasarlanması ve dersler ile ders dışı etkinliklerin kültürel kazanımlarla desteklenmesi, - Okul ve mahalle spor kulüpleri ile bölgesel değişim programları ve şartları elverişsiz okulların öğrenci ve öğretmenlerinin desteklenmesi için finansman sağlanması, - Okullar arası farklılıkları tespit etmek ve kaynakları adaletli bir şekilde paylaşmak için sistem kurulması, - Hedeflenen başarıyı gösteremeyen öğrencilerin <u>desteklenmesine yönelik mekanizmaların</u> oluşturulması.

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo incelendiğinde Okulların öğrencilerin ve eğitim kurumlarının gelişimini teşvik eden okul çevresindeki kurum ve kuruluşlarla iletişim kurarak öğrencilerin sosyal ve kültürel etkinliklerinin gelişimini desteklemek doğrultusunda stratejilerin olduğu görülmektedir. Özellikle okul bahçelerinin yeniden tasarlanması ile okullar arası farklılıkların azaltılması tespitleri yapılmıştır. Tüm eğitim kademelerinde okulların niteliği ve imkânları artırılarak okullar arası başarı farkı azaltılacaktır ifadesi de yer almaktadır (MEB, 2022).

Hedefin gerçekleşmesi doğrultusunda yapılan çalışmaların yer aldığı MEB 2020 yılı idari faaliyet raporu incelendiğinde; temel eğitim seviyesindeki öğrencilerin informal öğrenmelerini güçlendirmek amacıyla kamu kurumları ile eğitim kurumlarının yenilikçi uygulamaları hayata geçirmek için iş birliğini destekleyen kaynaklar ve ortak projeler

çerçevesinde yapay zekâ eğitimlerinin gerçekleştirildiği görülmektedir. Özel ve devlet okullarının dayanışması ve entegrasyonun artırılması da yine bu hedef kapsamında değerlendirilmektedir (MEB, 2021b). İlgili hedef kapsamında TTKK doğrultusunda her ilin tanıtım ve etkinlik haritasını çıkarmak üzere “Şehrimiz” isimli kitap çıkartılmıştır (MEB, 2021b, s.162). Bu ders içeriğinin okullarda seçmeli ders olarak okutulması da yine talim terbiye kurulu kararlarına yansımıştır.

4.4 Dördüncü Alt Amaca ilişkin Bulgular

2019-2023 SP dördüncü amaç ifadesi ve bu amaca ait hedefler değerlendirildiğinde hedef iki, üç ve dördün öğretim programları üzerinde özellikle öğrenme ve öğretme süreçlerine yönelik etkileri olduğu görülmüştür. Hedef doğrultusunda özellikle fen liseleri ile imam hatip okullarının öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerinin olduğu değerlendirilmiştir.

4.4.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Stratejik planların çok geniş bir etki alanı olduğu düşünülürse MEB stratejik planlarının da teşkilat yapısındaki tüm birimleri ilgilendiren, hedef ve stratejileri barındırmak durumunda olduğu açıktır. Dolayısıyla tüm hedef ifadelerinin doğrudan öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olması beklenemez. Bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 SP’deki amaç dördün altında yer alan Hedef 4.1 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle ortaöğretime katılım ve okullaşma oranlarının artırılması ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu hususa ilişkin bilgiye yer verilmiştir.

Tablo 4.28 Hedef 4.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları Etkisiz
Hedef 4.1				X

4.4.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’ de yer alan ilgili hedef incelendiğinde; orta öğretimde, örgün eğitim kapsamında öğrenim gören öğrencilerin hızla değişen dünyanın birer parçası olacak imkân ve kabiliyetler çerçevesinde yetiştirilmesinin altı çizilmektedir. Özellikle ortaöğretimden yükseköğretime geçerken, değişen dünyanın ve toplumsal dinamiklerin kültürel, ekonomik sorunlarına yönelik farkındalıklarının artırılmasının hedeflendiği söylenebilir. Değişimin aktörü olacak öğrencilerin yetiştirilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir. Bu hedefin gerçekleşmesi için ise ortaöğretimde modüler ve esnek bir program ve ders çizelgesi yapısına geçilmesi stratejisi ilgili hedefin içeriğinde yer almıştır. Bu hususunda öğretim programlarının hedef, öğretme-öğrenme süreci hem de içerik geliştirme bölümlerinde önemli bir yer teşkil ettiği söylenebilir. Aşağıdaki tabloda bu doğrultuda oluşturulan öğretim programlarının öğeleri ile hedefe ilişkin etkileşime ait içerik verilmiştir.

Tablo 4.29 Hedef 4.2 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları Etkisiz
Hedef 4.2	X	X	X	

Hedefe ilişkin genel betimlemelere bakıldığında hedefin özellikle ortaöğretim düzeyinde ders içerikleri ve ders programları doğrultusunda kapsamlı bir değişikliğin ön görüldüğü gözlemlenmiştir. Özellikle ortaöğretim düzeyinde zorunlu ders saatlerinin azaltılarak daha çok öğrencilerin beceri eğitimine yönelik içeriklerle desteklenmesinin altı çizilmiştir. Aşağıdaki tabloda hedefin yıllar içinde gerçekleşme durumu performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.30 Hedef 4.2'ye Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 4.2.1. Yükseköğretime hazırlık ve uyum programı uygulayan okul oranı (%)	40	-	-	100
PG 4.2.2. Ulusal ve uluslararası projelere katılan öğrenci oranı (%)	30	-	-	10
PG 4.2.3. Toplumsal sorumluluk ve gönüllülük programlarına katılan öğrenci oranı (%)	30	-	-	40
Koordinatör Birim	Ortaöğretim Genel Müdürlüğü			
İş Birliği Yapılacak Birimler	DÖGM, MTEGM, ÖERHGM, ÖÖKGM, TTKB, DHGM, İEDB, ÖDSHGM, SGB.			

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo 4.30 incelendiğinde ortaöğretimdeki öğrencilerin özellikle yükseköğretime hazırlık ve uyum sürecinin izlenmesi bunun yanı sıra ulusal ve uluslararası projelere katılım oranı ile toplumsal olarak sorumluluk ve gönüllük programlarına katılımın izlenmesi amacı ile performans göstergelerine yer verilmiştir. Bu durum da hedefin içeriğinde yer alan ders sayılarının azaltılarak öğrencilerin daha çok becerilerini geliştirecek atölye ve ders dışı etkinliklerinin artırılması amacına yönelik olduğu belirtilmiştir.

Aşağıdaki tabloda ise ortaöğretimin kurumsal yapısının değişen ve gelişen dünya düzleminde, değişimin aktörü olması planlanan öğrenciler için yeni bir yapıya kavuşturulmasına yönelik mevcut durum analizi doğrultusunda yapılan ihtiyaçlar, riskler, tespitler, strateji ve eylemlere yer verilmiştir.

Tablo 4.31 Hedef 4.2'ye Ait Riskler- Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	• Esnek ve modüler programların uygulanmasını mümkün kılacak derslik imkânlarının sağlanamaması, • Planlanan çalışmalar neticesinde bazı öğretmenlerin istihdam fazlası duruma gelmesi.
S 4.2.1	• Ortaöğretimde öğrencilerin ilgi, yetenek ve mizaçlarına uygun esnek modüler bir program ve ders çizelgesi yapısına geçilecektir.
Stratejiler	• Ortaöğretimde akademik bilginin beceriye dönüşmesi sağlanacaktır.
S 4.2.2	
S 4.2.3	• Ortaöğretimde okullar arası başarı farkının azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.
Maliyet Tahmini	23.130.000.000 TL
Tespitler	• Ortaöğretim kurumlarında ders çeşidinin, haftalık zorunlu ders saatlerinin fazla olması ve derslerin proje uygulamalarıyla desteklenememesi, • Öğrencilerin ders dışındaki alanlarda yeteneklerini geliştirmelerini sağlayacak imkânların kısıtlı olması, • İmkân ve koşulları bakımından bazı okulların dezavantajlı konumda olması.
İhtiyaçlar	• Ortaöğretimde ders çeşitliliği ve zorunlu ders saatleri azaltılarak beceri eğitime yönelik imkânların oluşturulması, • Öğrencilerin yükseköğretime okul bünyesinde hazırlanma imkânlarının sağlanması, • Ortaöğretimde öğretmenlere yönelik beceri eğitimi konusunda hizmet içi eğitim sağlanması.

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo 4.31 incelendiğinde ortaöğretimde belirlenen hedef doğrultusunda haftalık ders programlarının yenilenmesi ve ders çeşidinin azaltılmasına yönelik tespitler ve stratejiler belirlenmiştir. Ders çeşidi ve ders alanlarının azaltılarak öğrencilerin ders dışı becerilerin artırılması amaçlanmıştır. Özellikle öğrencilerin ders dışı aktiviteler yolu ile öğrenmelerin yolunun açılmasına ilişkin stratejiler benimsenmiştir. Bu durumda hedefin hem öğretim programlarında hem de ortaöğretimin genel yapısı itibari ile kapsamlı bir değişikliği barındırdığı söylenebilir. Ancak 2019-2022 yılları arasında TTKK incelendiğinde hedefte belirtilen hususların oldukça uzağında kalındığı söylenebilir. Nitekim SP yürürlüğe girdiğinden beri ortaöğretim düzeyinde ders programı yoğunluğunda süre ve zaman olarak bir değişikliğe gidilmemiştir. Öğretim programlarında mevcut haftalık 40-45 saat olan ders sayısının azaltılması ve ders içeriği ile ders sürelerinde herhangi bir değişiklik olmadığı gözlemlenmiştir. Zorunlu ders sayılarında ve öğretim programı bazında ders içeriklerinin sadeleştirilmesi konusunda kapsamlı bir çalışma yapılmadığı gözlemlenmiştir.

4.4.3 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.3'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Öğretme öğrenme süreçlerinde özellikle öğretim programının niteliğine göre hazırlanması da oldukça önemlidir. Fen ve sosyal bilimler liselerinde öğretimin niteliğini artıracak girişimle öğretim programlarının da uygulanabilirliği ve bu programların öğrenme süreçlerindeki başarıyı da artıracığı söylenebilir. Hedef 4.3 belirtilen içeriğinde bu kapsamla hazırlandığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda hedef ile öğretim programları ve öğelerinin etki alanlarına yönelik görsele yer verilmiştir.

Tablo 4.32 Hedef 4.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 4.3		X	X		

Tabloda da belirtildiği gibi hedefin özellikle öğretim programlarındaki öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik bir etki alanı oluşturduğu söylenebilir. Aşağıdaki tabloda hedefin gerçekleşmesine yönelik oluşturulan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.33 Hedef 4.3 'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedef Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 4.3.1 Fen ve sosyal bilimler liselerinde yürütülen proje sayısı	25	200	250	450
PG 4.3.2 Fen ve sosyal bilimler liseleri ile üniversiteler arasında imzalanan protokol sayısı	25	100	150	450
PG 4.3.3 Fen ve sosyal bilimler liselerinde ders ve proje etkinliklerine katılan öğretim üyesi sayısı	25	50	80	250
PG 4.3.4 Yükseköğretim kurumlarınca düzenlenen bilimsel etkinliklere katılan fen ve sosyal bilimler lisesi öğrenci oranı (%)	25	0	0	40

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Performans göstergelerine ait tablo 4.33 incelendiğinde özellikle fen lisesi ve sosyal bilimler liselerinde yürütülen öğretme-öğrenme etkinliklerinin proje odaklı ve akademik destek alınarak yürütülmesi üzerine çalışmaların yürütülmesinin SP'de belirlendiği anlaşılmaktadır.

Bir diğer husus ise bu okul türlerinin üniversiteler ile bağlarının güçlendirilmesine yöneliktir. Fen ve sosyal bilimler liselerinin öğretim programlarının diğer Anadolu liselerinden farklı olması ve kendi alanlarına daha özgün bir içerikle desteklendiği düşünülürse bu okul türlerine yönelik hazırlanan hedefin durumu daha net okunabilir. Aşağıdaki tabloda ise ilgili hedefin gerçekleşmesi için, maliyet, risk, tespit ihtiyaçlar ile belirlenecek stratejilere yer verilmiştir.

Tablo 4.34 Hedef 4.3'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler		- Fen ve sosyal bilimler liselerinin sayı ve kontenjanlarının artması, - Fen ve sosyal bilimler liselerinde öğretim gören öğrencilerin ailelerinin yükseköğretime çok fazla değer atfetmesi, - Fen liselerinin temel bilimlere yönelik kuruluş amacından uzaklaşması, - Her üniversitenin eşit düzeyde araştırma olanaklarına sahip olmaması, - Fen ve sosyal bilimler liselerindeki öğrencilerin üniversite yerleşkelerine ulaşım imkânlarının sınırlılığı.
S 4.3.1		Fen ve sosyal bilimler liselerindeki öğretimin niteliği iyileştirilecektir.
Stratejiler	S 4.3.2	Fen ve sosyal bilimler liselerinin yükseköğretim kurumlarıyla iş birlikleri artırılacaktır.
Maliyet Tahmini		7.900.000.000 TL
Tespitler		- Fen ve sosyal bilimler liselerinin haftalık ders dağılımlarının, bu okullardaki öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek projelerle ilgilenmesine imkân vermemesi, - Fen ve sosyal bilimler liseleri öğretmen ve yöneticilerinin bu okulların amaçlarına uygun kıstaslar çerçevesinde seçilmemesi, - Üniversitelerce düzenlenen bilimsel etkinliklere fen ve sosyal bilimler liseleri öğrencilerinin yeterince katılım sağlamaması, - Fen ve sosyal bilimler liselerinin yükseköğretim kuruluşlarıyla iş birliğinin istenen seviyede olmaması.
İhtiyaçlar		- Fen liseleri ve teknoloji firmaları arasında iş birliklerinin artırılması, - Fen ve sosyal bilimler liselerine öğretmen ve yönetici seçiminde kıstasların geliştirilmesi, - Fen ve sosyal bilimler liselerinin haftalık ders saatlerinin öğrencilerin çok yönlü gelişimini destekleyecek projelerle ilgilenmesine imkân verecek şekilde düzenlenmesi, - Fen ve sosyal bilimler liseleri ile üniversiteler arasında iş birliklerinin artırılması.

Kaynak: MEB 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo 4.34 incelendiğinde sosyal bilimler ve Fen liselerinde öğrenim gören öğrencilerin haftalık ders programlarının yeniden güncellenmesi ve üniversiteler ile aralarında daha etkin işbirliğinin kurulması, öğretme-öğrenme süreçlerinin proje odaklı yürütülmesi planlanmıştır. Yine ders içeriklerin bu okuldaki öğrencilerin çok yönlü bir şekilde yeniden ele alınmasının üzerinde durulmuştur. İlgili hedefe ait MEB idari faaliyet raporu incelendiğinde, yapılan çalışmalar kapsamında, öncelikli olarak, özel program ve proje uygulayan eğitim kurumları yönetmeliği oluşturularak, bu okullarda yöneticilik yapacak olan müdür ve müdür

yardımcılarında aranan özellikler içerisinde matematik, fizik, kimya veya biyoloji alan öğretmenlerinin fen liselerinde; Türk dili ve edebiyatı, tarih, coğrafya, felsefe, psikoloji veya yabancı dil öğretmenleri arasından ise sosyal bilimler liselerinin yöneticilerinin seçilmesine ilişkin kriterlerin getirildiği görülmüştür. Yine aynı yönetmelikle proje okullarında müdür kadrolarında üniversitelerin akademik kadrolarının da görev yapan akademisyenlerinde görev alabileceklerine yönelik mevzuat değişikliklerinin de yapıldığı görülmüştür.

9 ve 10. sınıf düzeylerinde hedef çerçevesinde belirlenen yeni ortaöğretim tasarımı doğrultusunda 9.sınıflara ait 25, 10. sınıflara ait 36 dersin taslak öğretim programlarının yarısı tamamlandığı belirtilmiştir (OGM, 2022: 27). İlgili hedef doğrultusunda 98 adet derse ait taslak öğretim programının geliştirme süreci devam ettiği ifade edilmiştir. Aynı süreçte 76 ders kitap içeriği yenilendiği belirtilmiştir. Yine aynı çalışmalar içerisinde TTKB'nin 13/02/2021 tarihli ve 26 sayılı kararı ile TÜBİTAK Fen Lisesi açılmış ve öğretim programları uygulanmak üzere kabul edilmiştir (MEB, 2021). Ancak diğer fen liseleri için TTKK incelendiğinde herhangi bir öğretim programı değişikliğine gidilmediği görülmüştür. Hedef çerçevesinde fen liselerinde patent ve faydalı model başvurularını artırmak, fikrî ve sınai mülkiyet çalışmalarını önemsetmek amacı ile Ortaöğretim Genel Müdürlüğü ile Türk Patent ve Marka Kurumu arasında 20/01/2021 tarihinde “Eğitim İş Birliği Protokolü” imzalandığı belirtilmiştir. Belirlenen performans göstergeleri doğrultusunda proje odaklı bir öğretme-öğrenme süreçleri oluşturulmuş ve bu okul türelerinin yaptığı proje sayılarında artış olduğu görülmüştür.

4.4.4 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.4'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Öğretim programları tarafından belirtilen kazanımlara ulaşmak amacı ile öğretme-öğrenme yaşantılarını içerisinde barındıran ve öğretim programlarının esasında yaşayan ve süreçten en çok etkilenen yönü olan öğretim programının üçüncü sıradaki ögesi ise eğitim durumlarıdır (Sönmez, 2008). Bu açıdan bakıldığında Bakanlığın 2019-2023 SP' de yer alan “Öğrencileri ilgi, yetenek ve kapasiteleri doğrultusunda hayata ve üst öğretime hazırlayan bir ortaöğretim sistemi ile toplumsal sorunlara çözüm getiren, ülkenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına katkı sunan öğrenciler yetiştirilecektir” ifadesini bu kapsamda daha iyi anlamlandırabiliriz. Bu amaç altında din öğretimi genel müdürlüğüne bağlı imam hatip okullarının niteliğinin artırılması hedeflenmiştir. Aşağıdaki tabloda ilgili hedef ile öğretim programları arasındaki ilişki türüne yer verilmiştir.

Tablo 4.35 Hedef 4.4-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 4.4		X	X		

MEB 2019-2023 SP amaç dördün altında yer alan Hedef 4.4 içeriği incelendiğinde, hedefe ulaşmak için oluşturulan temel stratejiler arasında imam hatip okullarının öğretim programlarının ve ders yapılarının güncellenerek içeriklerin yeniden ele alınması olduğu belirtilmiştir (MEB,2019). Bu ifade doğrultusunda yukarıdaki tabloyu daha iyi yorumlayabiliriz. Aynı amaç altındaki dört hedef değerlendirildiğinde Hedef 4.4'ün öğretim programlarına ilişkisinin daha etkin olduğu söylenebilir. Aşağıdaki tabloda hedefin gerçekleşmesi sürecinin takip edilmesi amacı ile oluşturulan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.36 Hedef 4.4'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 4.4.1. İmam hatip okullarında yaz okullarına katılan öğrenci sayısı	20	250	500	4.000
PG 4.4.2. Yabancı dil PG 4.4.2.1 Ortaokul dersi yılsonu puanı	20	69,94	70	73
PG 4.4.2.2 Ortaöğretim ortalaması		64,98	65	68
PG 4.4.3. Yükseköğretim kurumları tarafından düzenlenen etkinliklere katılan öğrenci sayısı	20	10.000	25.000	125.000
PG 4.4.4. Mesleki gelişime yönelik akademik koçluk sisteminin oluşturulması (%)	20	0	10	100
PG 4.4.5. Yükseköğretim kurumlarınca imam hatip okullarıyla ilgili yapılan bilimsel çalışma sayısı	20	90	100	140

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Performans göstergelerine ait tablo 4.36 incelendiğinde, özellikle imam hatip okullarının yükseköğretim kurumları ile işbirliği ve bu okul türlerinin belirlenen hedef içeriği doğrultusunda yeniden yapılandırılmasına yönelik tespitlere yer verilmiştir. Aşağıdaki tabloda ise hedefin oluşturulma süreci öncesinde ortaya konan mevcut durum analizi çalışmalarına yer verilmiştir.

Tablo 4.37 Hedef 4.4'e Ait Riskler-Strateji- Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	• Esnek ve modüler programların uygulanmasını mümkün kılacak derslik imkânlarının sağlanamaması, • Yaz okulu faaliyetlerinin yürütülmesi için finansman ihtiyacının yüksek olması, • Bilimsel etkinliklere katılım için maliyetlerin yüksek olması, • Yükseköğretim kurumlarının düzenlediği etkinliklerin ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde olmaması.
Stratejiler	- S 4.4.1 • İmam hatip okullarının öğretim programı ve ders yapısı güncellenecek, bu okullarda verilen yabancı dil eğitimi iyileştirilecektir. - S 4.4.2 • İmam hatip okullarının yönetim ve eğitim-öğretim süreçleri geliştirilecek, bu okullarla yükseköğretim kurumları arasında iş birlikleri artırılabilecektir.
Maliyet Tahmini	2.700.000.000 TL
Tespitler	• Öğrencilerin Arapça yazma, okuma, dinleme ve konuşma alanlarında dil becerilerinin yetersiz olması, • Ders sayısı ve saatlerinin fazla olması, • Mevcut yapının modüler ve esnek olmaması, • Yükseköğretim kurumları ile imam hatip okulları arasındaki iş birliğinin istenen düzeyde olmaması. • Arapça ders kitaplarının yazma, okuma, dinleme ve konuşma alanlarında tüm dil becerilerini geliştirecek biçimde hazırlanması ve diğer materyal ihtiyaçlarının karşılanması
İhtiyaçlar	• Arapça başta olmak üzere yabancı dil öğretmenlerinin dil becerilerinin geliştirilmesi, • Yaz okulu faaliyetleri için finansman ihtiyacı, • Yükseköğretim düzeyinde yapılacak etkinliklere katılım için gerekli mali desteğin sağlanması, • Akademik koçluk sisteminin geliştirilmesi.

Kaynak: MEB 2019-2023, SP (MEB,2019).

Tablo 4.26 incelendiğinde özellikle imam hatip okullarının genel müdürlüğünü yürüten Din Öğretimi Genel Müdürlüğünün SP’de yer alan hedeflerine ulaşmak için yapmış olduğu mevcut durum analizine yer verilmiştir. İmam hatip okullarındaki öğretim programı ve ders yapısı güncellenerek, bu okullarda verilen yabancı dil eğitimi iyileştirilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir. Ayrıca yine aynı tabloda eğitim-öğretim süreçleri geliştirilerek, bu okulların yükseköğretim kurumları ile işbirliğinin artırılmasının hedeflendiği ortaya konan stratejilerde görülmektedir.

Hedefe yönelik yapılan doküman incelemesinde din öğretimine bağlı tüm okullarda 2019 yılından itibaren yoğunlaştırılmış ve TTK 07/06/2021 tarihli ve 13 kararıyla “Hazırlık Sınıfı Bulunan Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesi Haftalık Ders Çizelgesi” güncellendiği belirtilmiştir (DÖGM,2022). Yabancı dil öğretim programının uygulandığı Kalite Takip Sistemi (KTS) yazılımı geliştirilmiştir. Bu sistem sayesinde "eğitim ortamları ve fiziki imkânlar, öğretmenler ve eğitim liderleri, mesleki gelişim, öğrencilerin akademik gelişimi, öğrencilerin mesleki gelişimi, değerli eğitim, bilim, sanat, spor, sosyal ve

kültürel faaliyetler, örnek ve özgün uygulamalar ile okulların yürüttüğü projeler" izlenmeye ve değerlendirilmeye çalışılmıştır (MEB, 2021b). Yapılan tüm bu çalışmalar hedefin yürütülmesinde belirlenen strateji kapsamında kapsamlı bir öğretim programı değişikliğine rastlanmamıştır. Yapılan çalışmaların daha çok içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerini etkileyecek boyutta kaldığı görülmüştür.

4.5 Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Bireylerin ruhsal, bedensel ve zihinsel gelişimleri desteklemek için özel eğitim ve rehberlik hizmetlerinin etkinliğinin artırılması planlanmış ve bu amaca yönelik belirlenen üç hedeften sadece ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz, akranlarından ayrıştırılmadan doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir” ifadesinin öğretme-öğrenme süreci çerçevesinde değerlendirilmesinin uygun olacağı görülmüştür.

4.5.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 5.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP yer alan Hedef 5.1 için yapılan incelemeler çerçevesinde, hedefin strateji ve faaliyetlerinde öğretim programı ve öğelerine yönelik bir etkiye rastlanmamıştır.İlgili hedefin özellikle işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu duruma ilişkin tespite yer verilmiştir.

Tablo 4.38 Hedef 5.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 5.1					X

4.5.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 5.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular.

Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 SP’deki amaç beşin altında yer alan Hedef 5.2 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde

rastlanmamıştır. İlgili hedefin özellikle özel eğitim alanında ihtiyacı olan bireylerin yaşam kültürünü güçlendiren modeli geliştirilmek amacı ile ilgili hedef ve stratejileri barındırdığı görülmüştür. Aşağıdaki tabloda bu duruma ilişkin içeriğe yer verilmiştir.

Tablo 4.39 Hedef 5.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları Etkisiz
Hedef 5.2				X

4.5.3 MEB 2019-2023 SP Hedef 5.3'de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Özellikle üstün yetenekli öğrencilerin kendi var olan potansiyellerinin en üst seviyede ortaya çıkarılması için eğitim süreçleri oldukça önemli bir olgudur. Özellikle eğitim ortamları ve materyal açısından akranlarından farklılık gösteren üstün yetenekli öğrencilerin kendi potansiyellerini ortaya çıkaracak öğretim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Feldhusen, 1997). Nitekim MEB 2019-2023 stratejik planının da bu husus dikkate alınarak hedef belirlenmiştir. Eğitim materyallerinin öğretme-öğrenme sürecinin içinde yer alan bir husus olduğu dikkate alındığında bu hedefin özellikle bu türdeki öğretim programlarının eğitim durumlarına yönelik bir etkiyi barındırdığı belirtilmelidir. Aşağıdaki tabloda bu duruma yer verilmiştir.

Tablo 4.40 Hedef 5.3-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları Etkisiz
Hedef 5.3			X	

Aşağıdaki tablo da ise ilgili hedefin izleme ve değerlendirilmesinde yer alacak performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.41 Hedef 5.3'e Ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedefe Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 5.3.1 Bilim ve sanat merkezlerinde grup tarama uygulaması yapılan öğrenci oranı (%)	20	7	10	20
PG 5.3.2 Bilim ve sanat merkezi öğrencilerinin programlara devam oranı (%)	20	95	95	98
PG 5.3.3 Tarama ve eğitsel tanı amaçlı standart yerli ölçme araçlarının hazırlanması (%)	30	-	10	100
PG 5.3.4 Öğretim kademelerinde özel yeteneklilere yönelik açılan destek eğitim odalarında derslere katılan öğrenci sayısı	15	4.555	9.500	40.000
PG 5.3.5 İleri öğrenme ortamları için örnek model geliştirilmesi (%)	15	0	10	100

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Performans göstergelerine ait tablo 4.41 incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin okuduğu Bilim Sanat Merkezlerindeki öğrencilerin ders araç gereç, içerik ve öğrenme öğretme süreçlerini etkileyecek bir hedef ve bu hedefi izleyecek performans göstergelerine yer verildiği görülmektedir. Yine ileri öğrenme ortamları için oluşturulacak süreçler ile ölçme araçlarının hazırlanması hedefe ait eğitim durumlarını destekleyici boyutta yer almaktadır. Aşağıdaki tabloda ise MEB 2019-2023 SP genel mimari yapısında yer alan hedef öncesi oluşturulan mevcut durum analizi çalışmalarına aittir. Bu çerçevede oluşturulan mevcut durum analizinin diğer hedeflerde olduğu gibi kapsamlı yapıldığı gözlemlenmiştir.

Tablo 4.42 Hedef 5.3'e Ait Riskler-Strateji- Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler		• Tüm öğrencilerin tarama sistemine dâhil edilmesinin zorluğu, • Özgün zekâ testlerinin maliyetli olması ve üretilmesinde sıkıntılar yaşanması, • Özel sektörün tarama, tanılama ve eğitim konusunda yatırım yapmaması, • Özel yeteneklilerin eğitime ilişkin toplumsal duyarlılığın az olması.
	S 5.3.1	• Özel yeteneklilere yönelik kurumsal yapı ve süreçler iyileştirilecektir.
	S 5.3.2	• Özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme çalışmaları daha ileri seviyelere taşınacaktır.
Stratejiler	S 5.3.3	• Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders içerikleri ve materyalleri geliştirilecektir.
Maliyet Tahmini		13.000.000.000 TL
Tespitler		• Tarama hizmetlerinin yaygın olmaması, • Bilim ve sanat merkezlerinin kurumsal yapısının ve sayısının yetersiz olması, • Özel yeteneklilere yönelik tanılama ve değerlendirme araçlarının yetersiz olması, • Okullarda tasarım ve beceri atölyelerinin sayısının yetersiz olması, • Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyallerinin geliştirme çalışmalarının yetersiz olması. • Bilim ve sanat merkezleri kurulması ve kurumsal yapısının yeniden kurgulanması, • Tarama hizmetlerinin yaygınlaştırılması,
İhtiyaçlar		• Özgün zekâ ve yetenek testleri geliştirilmesi ve yurt dışında geliştirilmiş ölçeklerin kültürel uyum çalışmaları yapılması için kaynak ihtiyacı, • Ölçek geliştirme çalışmaları için nitelikli hizmet içi ve sertifika eğitimlerinin düzenlenmesi, • Özel yeteneklilere yönelik öğrenme ortamları, ders yapıları ve materyallerinin geliştirilmesinde özel teşebbüsün katkılarının artırılması için iş birliği yapılması.

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP, (MEB,2019).

Tablo 4.42 incelendiğinde, hedefin yürütülmesine ait stratejilerin özellikle eğitim durumlarını doğrudan etkileyecek öğrenme ortamlarının iyileştirilmesi, ders içeriklerinin yenilenmesi ve materyallerin geliştirilmesi gibi ifadelerden oluştuğu söylenebilir. Ders yapılarının ve materyallerinin yetersiz olması da mevcut durum analizi sürecinde yer almıştır. Yine tasarım ve beceri atölyelerin yetersiz olması da belirtilmiştir. Bu kapsamda yapılan çalışmalar incelendiğinde; Özel ve Üstün Yetenekli Öğrenciler Eğitim, Bilim ve Danışma Kurulunun oluşturulduğu belirtilmiştir (MEB, 2022, s.74). Yine Özel yetenekli öğrencilerin çağın gereksinimlerini tamamlamaları için fiziki kapasite iyileştirmelerine gidildiği, tasarım beceri atölyelerinin yapımına ağırlık verilerek öğretme-öğrenme süreçlerin daha etkin olmasının sağlandığı belirtilmiştir. Bu kapsamda; 13 adet akıl oyunları atölyesi, 43 adet Turkcell zekâ gücü atölyesi, 15 adet yapay zekâ atölyesi, 30 adet mekatronik atölyesi yapıldığı belirtilmiştir.

Ayrıca eğitim durumlarını iyileştirmek adına 550 adet robotik kit tüm bilim ve sanat merkezlerine gönderilmiş ve toplamda 160 adet atölye yapılmıştır. Özel yetenekli öğrenciler için 4 adet kitap hazırlanmış ve dijital ortamda bir adet seçkinin yayımlanması sağlandığı ifade edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemek için toplamda 360 etkinlik hazırlanmış ve toplamda 3.000 set özel eğitim materyali üretilmiştir (MEB, 2022).

4.6 Altıncı Alt Amaca İlişkin Bulgular

Altıncı amaç altında yer alan toplam dört hedef ifadesinden yapılan değerlendirmeler ve alan uzmanları görüşleri sonrasında sadece Hedef 6.2 de yer alan “Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir”. Hedefinin doğrudan öğretim programlarının değişimine yönelik bir etkiyi ifade ettiği söylenebilir.

4.6.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Milli Eğitim Bakanlığı 2019-2023 SP’deki amaç altının altında yer alan Hedef 6.1 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle mesleki ve teknik eğitime atfedilen değeri artırmaya yönelik hedef ve stratejileri barındırmaktadır. Aşağıdaki tabloda bu duruma yer verilmiştir.

Tablo 4.43 Hedef 6.1 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 6.1				X

4.6.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Hedef ifadesi incelendiğinde doğrudan öğretim programlarına yönelik bir değişimi belirttiği anlaşılmaktadır. Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programlarının geliştirilmesine yönelik adımlar atılacağı bunun açıkça bir göstergesidir.

Aşağıdaki tablolarda sırası ile hedef öğretim programı ilişkisi ile hedefin gerçekleşmesine yönelik hazırlanan performans göstergelerine yer verilmiştir.

Tablo 4.44 Hedef 6.2 -Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 6.2	X	X	X	X	

Tablo 4.45 Hedef 6.2'ye ait Performans Göstergeleri

Performans Göstergeleri	Hedef Etkisi (%)	Başlangıç Değeri	2019	2023
PG 6.2.1 Alanlara ait yıllık güncellenen öğretim programı oranı(%)	20	39	46	100
PG 6.2.2 Güncellenen veya hazırlanan bireysel öğrenme materyali sayısı	20	565	678	2.400
PG 6.2.3 Güncellenen öğretim programları doğrultusunda güncellemesi yapılan standart donatım listesi oranı (%)	20	-	41	100
PG 6.2.4 Güncellenen öğretim programları doğrultusunda güncellemesi yapılan standart mimari yerleşim planı ve ihtiyaç analizi oranı (%)	20	-	41	100
PG 6.2.5 Gerçek iş ortamlarında mesleki gelişim faaliyetlerine katılan öğretmen sayısı	20	1.057	4.000	20.000

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019a).

Performans göstergelerine ait tablo 4.45 incelendiğinde hedefin izlenmesine yönelik oluşturulan performans göstergelerinde özellikle öğretim programlarının güncellenmesi ve özelinde eğitim durumlarının düzenlenmesi ile materyal hazırlanma sürecine yönelik ifadelerin yer aldığı görülmektedir. Bu kapsamda bakıldığında hedefin oldukça kapsamlı bir değişimi içerdiği söylemek gerekir. Ayrıca hedefe ilişkin çalışmalarında 2019 yılı öncesinde başladığı ilgili göstergelerin başlangıç değerinin sıfır olmamasından anlaşılmaktadır. Aşağıdaki tabloda da hedefin gerçekleşmesi için yapılan mevcut durum analizi çalışmalarına yer verilmiştir.

Tablo 4.46 Hedef 6.2'e Ait Riskler-Strateji-Tahmini-Maliyet-Tespitler Tablosu

Riskler	• Öğretim programlarının güncellenmesine temel oluşturacak sektör taleplerinin değişimi ve teknolojideki gelişmelerin çok hızlı olması, • Bireysel öğrenme materyallerini güncellemek veya hazırlamak için yeterli başvuru yapılmaması, • Eğitimi yapılan meslek alanındaki teknoloji değişim hızının yüksek olması, • Öğretmen eğitimlerine yönelik iş birlikleri için ilgili tarafların beklenen desteği sağlamaması, • Uluslararası hareketlilik programlarının kontenjanlarının azalması.
Stratejiler	S 6.2.1 • Sektör talepleri ile gelişen teknoloji doğrultusunda alan ve dalların öğretim programları güncellenerek atölye ve laboratuvar donanımının bu programlara uygunluğu sağlanacak ve döner sermaye faaliyetleri desteklenecektir. S 6.2.2 • Öğretmenlerin mesleki gelişimleri desteklenecek ve hizmet içi eğitimler gerçek iş ortamlarında yapılacaktır.
Maliyet Tahmini	7.600.000.000 TL
Tespitler	• Mesleki ve teknik eğitim öğretim programlarının sektör talepleri ve gelişen teknolojinin gerekleriyle yeterince uyumlu olmaması, • Alan eğitiminin ortaöğretimin ikinci yılında başlamasının öğrencilerin mesleki ve teknik eğitime yönelik motivasyonunu olumsuz etkilemesi, • Mesleki ve teknik eğitimde atölye ve laboratuvar öğretmenlerinin meslek alanlarıyla ilgili bilgi ve becerilerini güncel tutacakları imkânların yetersiz olması, • Öğrencilerin beceri gelişimine destek olan döner sermaye faaliyetlerinin mevcut vergilendirme sisteminden olumsuz etkilenmesi ve gelirlerin eğitim alt yapısı için doğrudan kullanılamaması. • Sektör talepleri ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliğinin geliştirilmesi, • Yeni oluşturulan alan ve dallar ile güncellenen programlara yönelik öğretmen eğitimlerinin gerçekleştirilmesi, • Güncellenen öğretim programları doğrultusunda malzeme, araç, gereç ve donanım sağlanması, • Öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinin iş ortamında yapılması için iş birliklerinin geliştirilmesi, • Döner sermaye faaliyetlerinin artırılması için mevzuat düzenlemesi.
İhtiyaçlar	

Kaynak: MEB, 2019-2023 SP (MEB,2019).

Tablo 4.46 incelendiğinde hızla değişen ve gelişen dünya şartlarında sektör talepleri doğrultusunda alan ve dalların gelişen teknoloji çerçevesinde güncellenmesi ve bu kapsamda öğretim programlarının güncellenerek atölye ve laboratuvar donanımının bu programlara uygunluğunun sağlanmasına yönelik stratejilerin belirlenmesine yönelik stratejiler oluşturulmuştur. Yapılan incelemede 2019-2020 ve 2021 yıllarına ait idari faaliyet raporları ve MTEGM birim faaliyet raporu ile TTKK ayrıca Mesleki ve Teknik eğitim programlar daire başkanlığında yer alan çalışmalar incelenmiştir. Hedef doğrultusunda belirtildiği gibi, mesleki ve teknik eğitimdeki tüm öğretim programları yeniden ele alınmış ve değişmiştir. Mesleki ve teknik eğitim programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlığı web adresindeki çerçeve

öğretim programları incelendiğinde 61 alan ve dalda öğretim programlarının SP' da belirtilen hedeflere uygun şekilde değiştiği görülmüştür (MEB, 2021a). Yine hedefe uygun olarak mesleki eğitim merkezlerinde 33 alan ve 182 dala ait çerçeve öğretim programı değişmiş ve TTKB tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir (MTEGM,2022).

2020 yılı idari faaliyet raporunda yapılan çalışmalara bakıldığında mesleki ve teknik eğitimdeki tüm öğretim programlarının güncellendiği görülmektedir. Güncellenen mesleki ve teknik ortaöğretim programlarında sektörün beklentileri doğrultusunda, nitelikli iş gücünü artıracak bir program çerçevesinde yürütüldüğü belirtilmiştir. Yapılan programlarda özellikle hızla değişen dünya şartları gözetildiğinde; öğrencilerin dijital okuryazarlık becerilerini güçlendirilerek, meslek alanlarındaki yeni teknolojilerine uyumlarını artıracak içerik ve etkinliklerle zenginleştirilmiştir. Bu kapsamda savunma sanayi, iletişim havacılık alanlarında yeni öğretim programları hazırlanmış ve TTKB tarafından onaylanarak 2020-2021 eğitim-öğretim yılı itibari ile yürürlüğe girmiştir. Yine bireyselleştirilmiş öğretim programı hedefleri doğrultusunda, 514 bireysel öğrenme materyali (modül) hazırlanmıştır.

2021 idari faaliyet raporunda ise mesleki ve teknik eğitimde paradigma değişimi gerçekleştirilerek 2020-2021 eğitim-öğretim yılından itibaren akademik ve genel becerilere daha fazla ağırlık verildiği ifade edilmiştir. Öğrencilerin kendi ilgi ve tercihleri doğrultusunda yeni seçmeli dersler ile sertifikasyon derslerinin yer aldığı belirtilmiştir. 55 alan ve 203 dalda eğitim verilirken yeni planlama ile alan ve dallarda sadeleşmeye gidilmiş olup 47 alan ve 105 dalda eğitim verilmeye başlanmış, tematik meslek lisesi vurgusu ön plana çıkmıştır. Meslek derslerinin dokuzuncu sınıfta başlamasının önü açılarak, Öğrencilerin mesleklerine özgü derslerle geç tanışmalarının önüne geçilerek yeni programda sağlandığı ifade edilmiştir (MEB, 2021b).Bütün bu çalışmalara bakıldığında ilgili hedef doğrultusunda öğretim programlarında kapsamlı bir değişime gidildiği görülmüştür.

4.6.3 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.3'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Mesleki ve Teknik eğitimde istihdam-üretim ilişkisinin güçlendirilmesini inceleyen bu hedefte doğrudan veya dolaylı olarak öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda Milli Eğitim bakanlığı 2019-2023 SP'de ki amaç altının altında yer alan Hedef 6.3 ifadesinin öğretim programları ve Öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. Aşağıdaki tabloda bu duruma ilişkin bulguya yer verilmiştir.

Tablo 4.47 Hedef 6.3-Öğretim Programları İlişkisi

<i>Hedef Numarası</i>	<i>Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi</i>				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 6.3					X

4.6.4 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.4'te Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

Milli Eğitim Bakanlığı stratejik planları bakanlığın teşkilat yapısındaki tüm birimleri ilgilendiren, hedef ve stratejileri barındırmak durumundadırlar. Dolayısı tüm hedef ifadelerinin doğrudan öğretim programları ve öğeleri üzerine etkileri olması beklenemez. Hedef 6.4 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle yetişkin eğitimi ve hayat boyu eğitim kapsamındaki stratejileri barındırmaktadır.

Tablo 4.48 Hedef-Öğretim Programları İlişkisi

<i>Hedef Numarası</i>	<i>Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi</i>				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	<i>Etkisiz</i>
Hedef 6.4					X

4.7 Yedinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 yıllarını kapsayan SP' de son amaç olan yedinci amaç için hedef ve öğretim programları ilişkisi incelendiğinde iki hedefin de öğretim programları ve onların öğeleri arasındaki ilişkileri doğrudan veya dolaylı olarak etkilemediği söylenebilir. Bu açıdan değerlendirildiği her iki hedef içinde öğretim programlarına yönelik etkileri doğrultusunda çalışma yürütülmemiştir.

4.7.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 7.1’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’deki amaç yedinin altında yer alan Hedef 7.1 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef özellikle özel öğretim alanındaki modeli geliştirilmek amacı ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır.

Tablo 4.49 Hedef 7.1-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 7.1				X

4.7.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 7.2’de Yer Alan Hedef İfadesinin Öğretim Programları ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Bulgular

MEB 2019-2023 SP’deki amaç yedinin altında yer alan Hedef 7.2 ifadesinin öğretim programları ve öğelerine yönelik etkilerine yapılan incelemelerde rastlanmamıştır. İlgili hedef sertifika eğitimi veren kurumların güçlendirilmesi ile ilgili hedef ve stratejileri barındırmaktadır.

Tablo 4.50 Hedef 7.2-Öğretim Programları İlişkisi

Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi			
	Hedef İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 7.2				X

Aşağıdaki tabloda ise, SP yer alan tüm hedeflerin sırası ile öğretim programları ve öğelerine ilişkin etkileri toplu bir şekilde yer almıştır. Tabloda da görüldüğü üzere MEB 2019-2023 SP yer alan yirmi dört hedef ifadesinin on iki tanesinin öğretim programları üzerine etkileri olduğu görülmüştür.

Tablo 4.51 *SP Tüm Hedef-Öğretim Programları İlişkisi*

SP Hedef Numarası	Öğretim Programı ve Öğelerine Etkisi				
	Hedef	İçerik	Eğitim Durumları	Sınama Durumları	Etkisiz
Hedef 1.1	X	X	X	X	
Hedef 1.2				X	
Hedef 1.3		X	X		
Hedef 1.4		X	X		
Hedef 2.1			X		
Hedef 2.2					X
Hedef 2.3					X
Hedef 2.4					X
Hedef 3.1					X
Hedef 3.2			X		
Hedef 3.3		X	X		
Hedef 4.1					X
Hedef 4.2	X	X	X		
Hedef 4.3		X	X		
Hedef 4.4		X	X		
Hedef 5.1					X
Hedef 5.2					X
Hedef 5.3			X		
Hedef 6.1					X
Hedef 6.2	X	X	X		X
Hedef 6.3					X
Hedef 6.4					X
Hedef 7.1					X
Hedef 7.2					X

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına ve bulgularına dayalı olarak ulaşılan sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde bulgular bölümünde ortaya konan değerlendirmeler ile desteklenen verilere dayalı olarak sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir. Sonuçlar araştırmanın amacı doğrultusunda ortaya konulan bulgular ışığında oluşturulmuş olup araştırmanın genel amacı çerçevesinde MEB 2019-2023 SP da yer alan hedeflerin öğretim programları ve programların öğelerine yönelik etkileri ve yansımaları üzerine oluşturulmuştur. Araştırmanın sonuçları, araştırmanın amacı çerçevesinde yanıt aranan yirmi dört alt soruyla bağlantılı olarak elde edilen bulgulara göre ele alınmıştır.

5.1.1 MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın birinci alt amacını, MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’de yer alan ifadenin öğretim programlarına ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu sorusudur. Bu alt amaç doğrultusunda elde edilen bulgular neticesinde Hedef 1.1’de belirtilen “*Öğretim programları tüm kademelerde bütünsel, yetenek kümeleri ile ilişkilendirilmiş, esnek ve modüler yapılar olarak yeniden yapılandırılacaktır*” ifadesine ilişkin yapılan doküman incelemesinde, belirtilen hedef doğrultusunda tüm kademelerde öğretim programlarında değişikliğe gidilemediği sonucu çıkarılmıştır. İncelenen bulgular sonucunda TTKB 2019-2023 yılları arasındaki onaylanan öğretim programlarına bakıldığında, MTEGM bağlı olan okullara ait öğretim programlarında değişikliklerin yapıldığı görülmüştür. Değişen öğretim programlarında tüm öğelerin yeniden ele alındığı görülmüştür. Hedef 1.1 ifadesinde öğretim programlarının yeniden yapılandırılmasının, bütünsel, yetenek kümeleri doğrultusunda ve modüler olarak yeniden ele alınacağının belirtilmesine rağmen, ortaya konan bulgular ışığında hedefin bu doğrultuda bir değişikliği öğretim programı üzerinde gerçekleştiremediği tespit edilmiştir. Yetenek kümesi kavramına ilişkin belirgin bir tanımın olmaması, alan uzmanı eksikliği nedenleri gösterilerek öğretim programlarının tamamının değiştirilmediği ve bu hedefte %100 bir sonuca ulaşamadığı sonucu ortaya konulmuştur. Hedefte istenilen başarının yakalanamamasının bir

nedeni olarak da SP’de belirtilen zamanın tüm öğretim programlarının değişikliği için yetersiz olduğudur. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.1’in öğretim programları ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir

- ✓ Hedef çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime bağlı tüm öğretim programları değiştirilmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime bağlı değişen öğretim programlarının tüm ögeleri modüler olarak yenilenmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde tüm kademelerde öğretim programlarının değiştirilmesine ilişkin taslak çalışmalar başlatılmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde tüm öğretim programlarının kapsamlı bir değişikliğe gidilebilmesi için, yasal alt yapı, mevzuat sorunları, alan uzmanı eksikliğinin giderilmesi gerekliliği anlaşılmıştır.

5.1.2 MEB 2019-2023 SP Hedef 1.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Ögelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın ikinci alt amacını, MEB 2019-2023 SP Hedef 1,2’de yer alan ifadenin öğretim programlarına ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu sorusu oluşturmaktadır. *Tüm alanlarda ve eğitim kademelerinde, öğrencilerimizin her düzeydeki yeterliklerinin belirlenmesi, izlenmesi ve desteklenmesi için etkin bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulacaktır”* alt amacı doğrultusunda Hedef 1.2 kapsamında İncelenen bulgular, araştırılan dokümanlar hedef ifadesinde belirtilen etkin bir ölçme ve değerlendirme sisteminin uluslar arası geçerliliği ve kabulü olan PISA ve TIMMS sınavlarında yer alan ölçme ve değerlendirme esasları çerçevesinde, okuduğunu anlama, analiz ve sentez etme problemlerin çözümüne ilişkin esasların tüm öğretim programlarında düzenlenmeye gidildiği görülmüştür. Özellikle 8.ve12.sınıflar düzeyinde bir üst öğrenime hazırlanan öğrencilerin derslerine ait öğretim programlarında bu değişikliğe daha fazla yer verilmiş olup beceri temelli sorular olarak adlandırılmıştır. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.2’nin öğretim programları ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde 2019-2023 yılları arasında değiştirilen öğretim programlarının sınama durumları ögesi. PISA-TIMMS sınavlarındaki ölçme ve değerlendirme sistemi doğrultusunda yeniden ele alınmıştır.

- ✓ Hedef doğrultusunda değişen öğretim programlarındaki sınav durumları beceri temelli, okuduğunu anlayarak, problem çözme becerilerinin geliştirilmesi çerçevesinde yeniden ele alınmıştır.

5.1.3 MEB 2019-2023 SP Hedef 1.3'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırma kapsamında üçüncü alt amaç çerçevesinde “*Öğrencilerin yaş, okul türü ve programlarına göre gereksinimlerini dikkate alan beceri temelli yabancı dil yeterlikleri sistemine geçilecektir*” ifadesinin öğretim programı ve öğelerine nasıl bir etki oluşturduğu sorusu yer almaktadır. Yapılan doküman incelemesinde Hedef 1.3’de belirtilen yabancı dil öğretiminde özellikle öğretim programlarının içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik etkilerin olduğu görülmüştür. Yabancı dil eğitime yönelik dijital platformların sayısı artırılmış, öğretim programları özellikle bu platformlar desteği işlenmesine yönelik yeni düzenlemeler getirilmiştir. Yine Hedef 1.3 ifadesinde belirtilen beceri temelli etkinlik kitapları ile ders kitapları hazırlanmıştır. Hedef doğrultusunda öğretme-öğrenme süreçlerinin dijital süreçler ve mobil programlar ile desteklenmesine ilişkin faaliyetler yürütülmüştür. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.3’ün öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde yabancı dil öğretim programları seviye ve okul türlerine yönelik yeniden ele alınmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde yabancı dil öğretim programlarının içerik öğeleri dijital platformlar ve mobil uygulamalar ile yeniden ele alınmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde yabancı dil öğretim programlarının eğitim durumları dijital platformlar ile entegre bir şekilde yürütülmesi sağlanmıştır

5.1.4 MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4 ifadesinde “*Öğrenme süreçlerini destekleyen dijital içerik ve beceri destekli dönüşüm ile ülkemizin her yerinde yaşayan öğrenci ve öğretmenlerimizin eşit öğrenme ve öğretme fırsatlarını yakalamaları ve öğrenmenin sınıf duvarlarını aşması sağlanacaktır*” ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl

etkilediğine ilişkin sorusu oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen bulgular neticesinde özellikle bakanlığın EBA platformu ile öğretme-öğrenme süreçlerinde öğretim programlarında hedef doğrultusunda dijital destekli bir dönüşüm yapılmış ve bu çerçevede değişen öğretim programlarında eğitim durumlarının EBA ile uyumlu hale getirdiği belirlenmiştir. Yine öğretim programlarında içerik kısmında birçok uygulama e-kitap, e-sınav, e-video vb. şeklinde EBA platformu üzerinde yürütülmüştür. Hedef doğrultusunda incelenen bulgular neticesinde hedefin öğretim programlarının içerik ve eğitim durumlarını dijital dönüşüm destekli etkilediği belirtilmiştir. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 1.4'ün öğretim programları ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programlarının içerik ögesi EBA platformu ile zenginleştirilerek yeniden ele alınmış ve öğretim programlarının içeriklerinin EBA üzerinden desteklenmesine ilişkin uygulamalar geliştirilmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programlarının eğitim durumları EBA platformuna uygun yeniden ele alınmış ve EBA platformunu kullanılacak şekilde düzenlenmiştir.

5.1.5 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.1'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Ögelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın beşinci alt amacı kapsamında “*Yönetim ve öğrenme etkinliklerinin izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla veriye dayalı yönetim yapısına geçilecektir.*” ifadesinin öğretim programlarını nasıl etkilediğine ilişkin soru yer almaktadır. Öğretme-öğrenme etkinliklerinin önemli bir parçası da öğrenme etkinlikleri oluşturmaktadır. Hedef çerçevesinde öğretim programlarının eğitim durumlarının bir parçası olan öğrenme etkinliklerine yönelik bir değişimden bahsedilmektedir. Yapılan incelemelerde hedefin öğretim programlarında öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik değişiklikleri içerdiği belirlenmiştir. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 2.1'in öğretim programları ve ögelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef kapsamında öğretim programlarının eğitim durumlarında öğrenme etkinliklerine ilişkin izleme ve değerlendirme süreci oluşturulmuştur.

5.1.6 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın altıncı alt amacında, “*Öğretmen ve okul yöneticilerinin gelişimlerini desteklemek amacıyla yeni bir mesleki gelişim anlayışı, sistemi ve modeli oluşturulacaktır.*” anlayışının öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.7 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.3’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yedinci alt amacında, “*Eğitimin niteliğinin artırılması ve okullarda planlı yönetim anlayışının yerleşmesi amacıyla bütçe ile plan bağını kuran verimli bir finansman modeline geçilecektir.*” ifadenin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.8 MEB 2019-2023 SP Hedef 2.4’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın sekizinci alt amacında, “*Kurumsal rehberlik ile teftiş sistemi okul geliştirme amaçlı rehberlik boyutunu öne çıkaracak şekilde yeniden yapılandırılacak ve Bakanlığın hukuk hizmetlerine yönelik etkin çalışmalarına devam edilecektir.*” ifadenin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde ortaya konan bulgular ışığında, hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.9 MEB 2019-2023 SP Hedef 3.1’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın dokuzuncu alt amacında, “*Erken çocukluk eğitiminin niteliği ve yaygınlığı artırılacak, toplum temelli erken çocukluk çeşitlendirilerek yaygınlaştırılacaktır.*” İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.10 MEB 2019-2023 SP Hedef 3.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın onuncu alt amacında, *“Öğrencilerimizin bilişsel, duygusal ve fiziksel olarak çok boyutlu gelişimini önemseyen, bilimsel düşünme, tutum ve değerleri içselleştirebilecekleri bir temel eğitim yapısına geçilerek okullaşma oranı artırılacaktır.”* İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmıştır. Yapılan doküman incelemesinde hedefe ilişkin performans göstergelerinde ve stratejiler arsasında sınıf mevcutlarının azaltılması ve ikili eğitimin ortadan kaldırılması yer almaktadır. Sınıf mevcutlarının yeterince az olması öğretme-öğrenme süreçlerinden tüm öğrencilerin yarar sağlamasında oldukça önemlidir (Güçlü, 2002).Yine öğretim yöntem ve tekniklerinin uygulanması sürecinde sınıf mevcutlarının önemli bir yeri olduğu öğretim programlarında önemli bir yer tutar. Hedef kapsamında belirlenen stratejiler de ise tasarım ve beceri atölyelerin tüm okullarda kurulacağı belirtilmiştir. TBA, yaparak ve yaşayarak öğrenme temel felsefesine uygun bütüncül bir gelişimin ürünü olarak ortaya çıktığı belirlenmiştir (Gülhan,2021). Tasarım ve beceri atölyelerinin hedef çerçevesinde hedefin öğretim programlarının eğitim durumları üzerinde olumlu etkileri belirlenmiştir. Ancak Hedef doğrultusunda TBA tüm okullarda yaygınlaştırılmadan, yarım bırakıldığı görülmüştür. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 3.2’nin öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programlarının eğitim durumlarına yönelik öğretim yöntem ve teknikleri ile strateji ve metotlarında sınıf mevcutları dikkate alınarak değişiklikler yapılmıştır. Ancak bu değişikliklerin kısmı ve bölgesel olarak kaldığı görülmüştür.
- ✓ Hedef çerçevesinde TBA kurulacak olan öğretim programlarının eğitim durumlarında TBA uygun öğretim yöntem ve teknikleri belirlenmiştir. Ancak bu değişikliklerin kısmı ve bölgesel olarak kaldığı görülmüştür. TBA okullarda yapımının durdurulması öğretim yöntem ve teknikleri açısından bazı derslerin öğretim programlarında farklı uygulamaların oluşmasına sebebiyet verdiği tespit edilmiştir.

5.1.11 MEB 2019-2023 SP Hedef 3.3'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on birinci alt amacında, *“Temel eğitimde okulların niteliğini artıracak yenilikçi uygulamalara yer verilecektir.”* İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Hedef kapsamında öğretim programlarının sadeleştirilerek yenilikçi uygulamalar ile ders dışı etkinliklerin artırılması belirtilmiştir. Hedefe ait performans göstergeleri ve stratejilerde ve yapılan doküman incelenmesinde öğretim programlarının özellikle içerik ve öğretme-öğrenme süreçlerinde informal öğrenmenin ağırlığını artıracak düzenlemeleri getirdiği belirlenmiştir. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 3.3'nin öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde öğretim programların içerik bölümünde informal öğrenmeyi destekleyecek okul dışı öğrenmelere yönelik uygulamalara yer verilmiştir. Ancak hedefin tam hayata geçirilememesi bu uygulamanın öğretim programlarında kısmi etkilerinin olduğu görülmüştür.
- ✓ Hedef çerçevesinde okul dışı ve informal öğrenmenin etkilerini artırarak öğretim programlarının eğitim durumlarında değişikliğe gidilmiştir.

5.1.12 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.1'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on ikinci alt amacında, *“Ortaöğretime katılım ve tamamlama oranları artırılacaktır.”* İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.13 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.2'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on üçüncü alt amacında, *“Ortaöğretim, değişen dünyanın gerektirdiği becerileri sağlayan ve değişimin aktörü olacak öğrenciler yetiştiren bir yapıya kavuşturulacaktır.”* İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. İncelenen bulgular neticesinde zorunlu ders saatlerinin azaltılması, proje tabanlı öğretim yöntem ve tekniklerin öğretim programlarında yer verilmesi, ders sayısı ve süresinin

azaltılarak öğrencilerin beceri temelli etkinliklere zaman ayırmasına ilişkin yapısal değişikliklerin öğretim programlarında bu çerçevede bir değişikliği içerdiği belirlenmiştir. Hedefin performans göstergeleri incelendiğinde hedefin gerçekleşmesine yönelik çalışmaların tamamlanmadığı ancak başlatılan çalışmaların öğretim programlarındaki hedef, içerik ve eğitim durumlarında değişiklikleri barındırdığı belirlenmiştir. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 4.2'nin öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı okullardaki öğretim programlarında taslak aşamasında değişikliklerin tamamlandığı görülmüştür.
- ✓ Hedef çerçevesinde proje tabanlı ve yüksek öğretimle entegre bir şekilde oluşacak taslak öğretim programlarının hazırlandığı tespit edilmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde ortaöğretimde öğretim programlarının esnek modüler ve öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine uygun bir şekilde yeniden ele alınmasına yönelik değişiklikler hayata geçirilmiştir.

5.1.14 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.3'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on dördüncü alt amacında, *“Ülkemizin entelektüel sermayesini artırmak, medeniyet ve kalkınmaya destek vermek amacıyla fen ve sosyal bilimler liselerinin niteliği güçlendirilecektir.”* İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Bu hedef doğrultusunda özellikle fen ve sosyal bilimler lisesindeki ders programlarının güncellenmesi, üniversiteler ile okullar arasında proje tabanlı öğrenme temelli etkin bir işbirliği için yapısal değişikliklerin çıkarılması, özellikle 9.ve 10.sınıflardan başlayarak öğretim programların bu çerçevede yeniden ele alınmasına ilişkin bulgular neticesinde, hedefin öğretim programlarının içerik ve eğitim durumları üzerinde etkilerin olduğu görülmüştür. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 4.3'ün öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde ortaöğretime bağlı fen ve sosyal bilimler lisesi öğretim programlarının, eğitim durumlarının proje tabanlı olarak yeniden ele alındığı ve bu konudaki taslak çalışmalarının tamamlandığı görülmektedir.

5.1.15 MEB 2019-2023 SP Hedef 4.4'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on beşinci alt amacında, “*Örgün eğitim içinde imam hatip okullarının niteliği artırılacaktır.*” İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Bu hedef doğrultusunda MEB Din Öğretim Genel Müdürlüğüne ait imam hatip okullarındaki öğretim programlarının içerik ve öğrenme öğretme süreçlerini etkileyecek çalışmaların yürütüldüğü belirlenmiştir. Özellikle yabancı dil öğretimine yönelik öğretim programlarına ait içerikler ve öğretme-öğrenme süreçleri yeniden ele alınmıştır. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 4.4'ün öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı okullara ait yabancı dil öğretimine ilişkin öğretim programlarında içerik geliştirme yeniden revize edilerek okul tür ve seviyesine göre ele alınmıştır.
- ✓ Hedef doğrultusunda öğretim programları eğitim durumlarında koçluk sisteminin uygulanmasına yönelik uygun revizeler yapılmıştır.

5.1.16 MEB 2019-2023 SP Hedef 5.1'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on altıncı alt amacında, “*Öğrencilerin mizaç, ilgi ve yeteneklerine uygun eğitimi alabilmelerine imkân veren işlevsel bir psikolojik danışmanlık ve rehberlik yapılanması kurulacaktır.*” İfadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.17 MEB 2019-2023 SP Hedef 5.2'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on yedinci alt amacında, “*Özel eğitim ihtiyacı olan bireyleri akranlarından soyutlamayan ve birlikte yaşama kültürünü güçlendiren eğitimde adalet temelli yaklaşım modeli geliştirilecektir.*” ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.18 MEB 2019-2023 SP Hedef 5.3'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on sekizinci alt amacında, *“Ülkemizin kalkınmasında önemli bir kaynak niteliğinde bulunan özel yetenekli öğrencilerimiz, akranlarından ayrıştırılmadan doğalarına uygun bir eğitim yöntemi ile desteklenecektir.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde ve araştırma kapsamında ortaya konan bulgular ışığında, hedef ifadesinde yer alan özel yetenekli öğrenciler için farklı program türlerinin ortaya konması ve özellikle eğitim durumlarında farklı materyaller ile ders işlenmesinin önemi belirtilmektedir. Nitekim farklı araştırmalarda bu husus, Özellikle eğitim ortamları ve materyal açısından akranlarından farklılık gösteren üstün yetenekli öğrencilerin kendi potansiyellerini ortaya çıkaracak öğretim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır şeklinde yer almıştır (Feldhusen, 1997).Hedef kapsamında yapılan doküman analizi çalışmalarında hedef çerçevesinde özel yetenekli öğrenciler için ders araç gereç, içerik ve materyal üretimin hazırlanarak öğretim programlarındaki öğreneme-öğretme süreçlerinin bu çerçevede yol almasına ilişkin düzenlemelerin yapıldığı belirlenmiştir. Yine özel yetenekli öğrencilerin sınıf düzenleri destek eğitim odalarının yenilenerek yeniden dizayn edilmesine ilişkin bulgulara ortaya çıkarılmıştır. Bütün bu hususlar hedef çerçevesinde oluşturulan performans göstergeleri ile idari faaliyet raporlarında yer almıştır. Bu çerçevede hedef doğrultusunda özel yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan öğretim programlarının özellikle eğitim durumlarında etki ettiği görülmüştür. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 5.3'ün öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde özel eğitime yönelik öğretim programlarında eğitim durumlarına yönelik öğretim yöntem ve tekniklerinin öğrencilerin özellikleri doğrultusunda geliştirilerek yeniden ele alındığı belirlenmiştir.
- ✓ Hedef çerçevesinde özel eğitime yönelik uygulanan öğretim programlarının, öğretme-öğrenme süreçlerine ait ögesinde yer alan öğretim yöntem ve teknikleri için geliştirilen materyallerin çocukların özellikleri dikkate alınarak yeniden ele alındığı görülmüştür.

5.1.19 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.1’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın on dokuzuncu alt amacında, *“Mesleki ve teknik eğitime atfedilen değer ve erişim imkânları artırılacaktır.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.20 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.2’de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yirminci alt amacında, *“Mesleki ve teknik eğitimde yeni nesil öğretim programları geliştirilecek, beşeri ve fiziki altyapı iyileştirilecektir.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman analizinde ve ortaya konan bulgular ışığında, hedef ifadesinde de belirtildiği üzere Mesleki ve teknik eğitimdeki öğretim programları belirlenen hedef çerçevesinde değişime uğramıştır. İncelenen TTKK ile mesleki ve teknik eğitim genel müdürlüğüne ait idari faaliyet raporlarında iş dünyası ve sektör temsilcilerinin ihtiyacını karşılayacak ara ve nitelikli eleman yetiştirilmesine yönelik öğretim programlarının değiştiği belirlenmiştir. Bu değişim öğretim programlarının tüm öğelerine de sirayet ederek 2019 yılından itibaren kademeli olarak değişimi içerdiği incelenen dokümanlarda yer almıştır. Aşağıda maddeler halinde MEB 2019-2023 SP Hedef 6.2’nin öğretim programları ve öğelerine yönelik nasıl bir etki oluşturduğu özetlenmiştir.

- ✓ Hedef çerçevesinde Mesleki ve Teknik Eğitime bağlı alanlarda öğretim programları güncellenerek 2021 yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.
- ✓ Hedef çerçevesinde mesleki ve teknik eğitime bağlı alanlarda öğretim programlarının öğretme-öğrenme süreçlerine yönelik atölye ve materyal iyileştirilmesi yapıldığı gözükmiştir.

5.1.21 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.3’te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yirmi birinci alt amacında, *“Mesleki ve teknik eğitim-istihdam-üretim ilişkisi güçlendirilecektir.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Sonuçta hedefin öğretim programları üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.22 MEB 2019-2023 SP Hedef 6.4'te Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yirmi ikinci alt amacında, *“Bireylerin iş ve yaşam kalitelerini yükseltmek amacıyla hayat boyu öğrenme nitelik, katılım ve tamamlama oranları artırılacak ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza yönelik eğitim öğretimle ilgili faaliyetlere devam edilecektir.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.23 MEB 2019-2023 SP Hedef 7.1'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yirmi üçüncü alt amacında, *“Özel öğretime devam eden öğrenci oranları artırılarak özel öğretim kurumlarının yönetim ve teftiş yapısı güçlendirilecektir.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.1.24 MEB 2019-2023 SP Hedef 7.2'de Yer Alan İfadenin Öğretim Programı ve Öğelerine Yönelik Etkilerine İlişkin Sonuçlar

Araştırmanın yirmi dördüncü alt amacında, *“Sertifika eğitimi veren kurumların niteliğini artırmaya yönelik düzenlemeler yapılacaktır.”* ifadesinin öğretim programları ve öğelerini nasıl etkilediği sorusu oluşturmuştur. Yapılan doküman incelemesinde hedefin öğretim programları ve üzerinde etki oluşturmadığı belirlenmiştir.

5.2 Öneriler

Çalışmanın sonuçlarına dayalı olarak aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

1. MEB tarafından oluşturulan SP sürecinin tüm aşamalarında program geliştirme alan uzmanlarının etkin bir şekilde yer alması gerekir.
2. SP'de, öğretim programlarının değişimine yönelik hedefler belirlenirken, öğretim programlarının değişimi ve revize sürecine ilişkin süreler göz önünde bulundurulmalıdır.
3. SP'de, öğretim programlarına yönelik hedefler belirlenirken öğretmenlerin geniş kapsamlı görüş ve önerilerini dikkate alacak bir sistem geliştirmelidir.

4. SP’de, ğretim programların ğretim yöntem ve tekniklerini doğrudan etkileyecek faaliyetlere ilişkin yapılan zamanlamanın, eğitim-ğretim yılı başlangıç ve bitiş tarihlerini dikkate alacak bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.
5. MEB 2019-2023 SP’de, ğretim programları içerisinde eğitim durumları ile ilgili bir değişiklik planlanırken, aynı değişikliğin ğretim programları üzerinde de yapılması gerekmektedir.
6. SP’de, konulan hedeflerden ğretim programlarının, eğitim durumları ögesine ilişkin değişiklikleri içeren çalışmaların, bölgesel farklılıklar, sınıf mevcutları ve öğretmenlerin mesleki eğitimleri dikkate alınarak yapılması gerekmektedir.
7. Öğretim programları üzerinde değişiklik yapılır iken, SP yer alan hedefler dikkate alınmalıdır.
8. SP’de ğretim programlarına ilişkin belirlenen hedeflerin, tüm süreçlerinin tamamlanması ve yarım bırakılmaması gerekmektedir.
9. SP’de ğretim programlarının değişimine ilişkin hedeflerin nitelikli bir şekilde gerçekleşmesi için mevzuatsal alt yapı çalışmalarının tamamlanması gerekmektedir.
10. Milli Eğitim Bakanlığı 2024-2028 SP hazırlık çalışmaları yapılırken çalışmaya ilişkin sonuçların değerlendirilmesi önerilir.

KAYNAKÇA

- Akpınar, B. (2013). *Eğitimde program geliştirme*. Data Yayınları.
- Aktan, C. C. (2008). Stratejik yönetim ve stratejik planlama. *Çimento İşveren Dergisi*, 22(4), 4-21. <http://mail.ceis.org.tr/dergiDocs/makale132.pdf>
- Akyüz, Ö. F. (2001). *Stratejik insan kaynakları planlaması*. Sistem Yayıncılık.
- Allison, M. (2005). *Strategic planning for nonprofit organizations: A practical guide and workbook* (2nd Edition). New Jersey: John Wiley&Sons.
- Alvior, M. (2015). The meaning and importance of curriculum development. <https://simply.educate.me/2014/12/13/the-meaning-and-importance-of-curriculum-development>.
- Arslan, E. (2022). Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0(51), 395-407. <https://doi.org/10.30794/pausbed.1116878>
- Aslan, S. (2018). *Ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlık düzeyleri*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aşkın, Ö. N. (2021). *Eğitim kurumlarında SP'lamaya bakış ve uygulama engelleri: Mersin ilindeki devlet okulları ve özel okulların karşılaştırmalı analizi*. Doktora tezi. Toros Üniversitesi, Lisansüstü Enstitüsü.
- Başkale, H. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik, güvenilirlik ve örneklem büyüklüğünün belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/753041>
- Bayraktar, B. B. & Yıldız, A. K. (2007). Kurumsal bilginin SP'lama sürecinde kullanılması: Bir ilçe belediyesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 8(2), 280-296. <https://doi.org/10.15612/BD.2007.342>
- Bircan, İ. (2002). Kamu kesiminde stratejik yönetim ve vizyon. *Planlama Dergisi, Özel Sayı* (DPT'nin Kuruluşunun 42. Yılı), s.11-19. <https://pdfhoney.com/compress-pdf.html>
- Bobbitt, J. F. (2017). *Eğitim programı* (Çeviren: M. Emir Rüzgar), Pegem Akademi.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method.. *Qualitative Research Journal*, 9(2), 27-40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- Bryson, J. M. (2018). *Strategic planning for public and nonprofit organizations: A guide to strengthening and sustaining organizational achievement*. John Wiley & Sons.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (8. Baskı). Pegem Yayıncılık.
- Can, H. (2002). *Organizasyon ve yönetim*. Siyasal Kitapevi.

- Can, T. (1996). *Kamu kuruluşları için SP'lama*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- CBSBB. (2021). Kamu idarelerinde stratejik plan hazırlama kılavuzu. [http://www.sp.gov.tr/upload/XSpKutuphane/files/0QRai+Kamu Idareleri Icin Stratejik Planlama Kılavuzu V3 1 .pdf](http://www.sp.gov.tr/upload/XSpKutuphane/files/0QRai+Kamu%20Idareleri%20Icin%20Stratejik%20Planlama%20Kilavuzu%20V3%201.pdf), Erişim Tarihi: 10.11.2022
- Cebecioğlu, C. (2006). *SWOT analizi ve bir işletme üzerine uygulama*. Yüksek lisans tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, B. & Yıldırım, Ç. P. (2018). Türkiye'de stratejik planlama: son dönem gelişmelerin incelenmesi. *Strategic Public Management Journal*, 4(8),1-16. <https://doi.org/10.25069/spmj.492784>
- Çelebi, D. (2006). Türkiye’de anadili eğitimi ve yabancı dil öğretimi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 285-307. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/219375>
- Çelik, F. & Önal, A. S. (2005). Öğretimde planlama ve değerlendirme dersi öğretim programının incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(18), 31-49. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/114754>
- Çelik, F. (2006). Türk eğitim sisteminde hedefler ve hedef belirlemede yeni yönelimler. *Süleyman Demire Üniversitesi Burdur Eğitim Fakültesi*, 7(11), 1-15. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/61644/>
- Çetin, H. (2013). Eğitim kurumlarında SP'lama bilinç düzeyi ve stratejik yönetimde karşılaşılan sorunlar: Denizli ili örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(10), 87 - 112. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/182946>
- Çetin, Y. & Basbay, M. (2015). Öğretmen ve öğrenci gözüyle on ikinci sınıf biyoloji dersi öğretim programı, *Pamukkale University Journal of Education*, 38(38), 115-130. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398966>
- Demir, C. & Yılmaz, M. K. (2010). Stratejik planlama süreci ve örgütler açısından önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1), 69-88. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/211065>
- Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2005). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (8. Baskı). Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde program geliştirme*. Pegem Akademi Yayınları.

- Demirel, Ö. (2017). *Eğitimde program geliştirme* (25. baskı). Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde program geliştirme*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (2005). Introduction: The discipline and practice of qualitative research. In N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research* (3rd ed. pp. 1-33). Sage Publications: California.
- Diñer, Ö. (1998). *Stratejik yönetim ve işletme politikası* (5.Baskı). Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Diñer, Ö. (2007). *Stratejik yönetim ve işletme politikası*. Alfa Yayınları.
- Doğanay, A. (2010). *Öğretim ilke ve yöntemleri* (5. Baskı). Pegem Akademi Yayınları.
- DÖGM.(2022). *Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, Birim faaliyet raporu*.
https://dogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_08/18152300_dogm_bfr_2021.pdf,
Erişim Tarihi: 12.12.2022
- DPT. (2003). *Kamu kuruluşları için SP'lama kılavuzu*. DPT.
- Drucker, P. (1999). *21. yüzyıl için yönetim tartışmaları* (Çev: İ. Bahçivangil). Epsilon Yayıncılık.
- Drucker, P. F. (2014). *21. yüzyıl için yönetim tartışmaları* (Çev: İ. Bahçivangil & G. Gorbon). Epsilon Yayıncılık.
- Durna, U. & Eren, V. (2002). Kamu sektöründe stratejik yönetim. *Amme İdaresi Dergisi*, 35(1), 55-75. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/40244>
- Eacott, S. (2011). New look leaders or a new look at leadership? *Int. Journal of Educational Management*, 25(2), 134-143. <https://doi.org/10.1108/09513541111107560>
- EBA. (2023). *Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Bilişim Ağı*. https://ders.eba.gov.tr/ders/proXy/VCollabPlayer_v0.0.951/indeX.html#/main/dashboard/2/9/0, Erişim Tarihi: 06.05.2023
- Erden, M. (1998). *Eğitimde program değerlendirme*. Anı Yayıncılık.
- Eren, E. (1997). *İşletmelerde Stratejik Yönetim*. Der Yayınları.
- Eren, E. (2010). *Yönetim ve organizasyon* (8. Baskı). Beta Yayınevi.
- Ereş, F. (2004). Eğitim yönetiminde stratejik planlama. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 21-29. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/esef/issue/28806/308197>
- Ertürk, S. (1998). *Eğitimde program geliştirme*. Meteksan Yayınları.
- Ertürk, S. (2013). *Eğitimde "program geliştirme* (6. Baskı). Edge Akademi Yayınları.

- Feldhusen, J. F. (1997). *Educating teachers for work with talented youth* (Ed: Colangelo & G. A. Davis), Handbook of Gifted Education (pp. 547-555). Allyn and Bacon.
- Fidan, N. & Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. Alkım Yayıncılık.
- Güçlü, M. (2002). İlköğretimde kalabalık sınıflar sorunu ve çözüm önerileri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (9), 52-58. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/1794/ilkogretimde-kalabalik-siniflar-sorunu-ve-cozum-onerileri>
- Güçlü, N. (2003). Stratejik yönetim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(2), 61-85. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/77369>
- Güleş, E. (2022). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin program okuryazarlıkları ve öğretim programına bağlılıklarının incelenmesi*, Yüksek lisans tezi. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülhan, F. (2021). Okul paydaşlarının tasarım beceri atölyelerine yönelik beklentilerine dayalı görüşlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(15), 235-260. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1599485>
- Hargreaves, D. & Hopkins, D. (1991). The empovvered school. The management adn practice of development planning. *An International Journal of Research, Policy and Practice* 4(3), 236-239. <https://doi.org/10.1080/0924345930040305>
- KMYKK (2003). SP'lama ve Performans Esaslı Bütçeleme. Madde 9. <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5018>. Erişim Tarihi: 24.03.2022.
- Karaman, A. E. (2011). *Üniversitelerin splarındaki swot analizleri*. Yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınları
- Kevser, M. (2019). Stratejik planlama süreçlerinin değerlendirilmesi ve işletmelerin stratejik planlamaya yaklaşımlarının analizi. *International Journal of Business and Economic Studies*, 1(1), 30-39. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/uiecd/issue/51486/653438>
- Kılıç, M. & Erkan, V. (2006). Stratejik planlama ve dengeli performans yöntemi yaklaşımı bir arada olabilir mi? *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 77-93. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/842777>
- Kuş, E. (2009). *Nicel-nitel araştırma teknikleri: Sosyal bilimlerde araştırma teknikleri nicel mi? Nitel mi?* (3. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (2009). *Program geliştirme ve öğretim*. Yayın Dağıtım.

- Küçükşüleymanoğlu, R. (2004). *İlköğretim okullarında sp'lama çalışması (Bursa İli Canaydın İlköğretim Okulu örneği)*. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Küçükşüleymanoğlu, R. (2008). SP'lama süreci. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(2), 403-412. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/819036>
- Lunenburg, F. C. (2011). Curriculum development: Inductive models. *Schooling*, 2(1), 1-8. <http://www.nationalforum.com/Electronic%20Journal%20Volumes/Lunenburg,%20Fred%20C.%20Curriculum%20Development-Inductive%20Models-Schooling%20V2%20N1%202011.pdf>
- MB (2009). *Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali kontrol Genel Müdürlüğü, Performans programı hazırlama Rehberi*. <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/01/Performans-Program%C4%B1-Haz%C4%B1rlama-Rehberi.pdf>, Erişim Tarihi: 06.11.2022
- MEB (2019a). *MEB 2019-2023 Stratejik Planı*. MEB Yayınları.
- MEB (2009). *Strateji Geliştirme Başkanlığı 2010 - 2014 Stratejik Planı*. MEB Yayınları.
- MEB (2018b). *MEB Talim Terbiye Kurulu kararları*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/gecmistengunumuze-kurul-kararlari/icerik/152>, Erişim Tarihi: 07.11.2022
- MEB (2019b). *PISA2018 Ulusal Ön Raporu* http://pisa.meb.gov.tr/eski%20dosyalar/wpcontent/uploads/2020/01/PISA_2018_Turkiye_On_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 02.06.2022
- MEB (2021a). *MEB, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, Programlar ve Öğretim Materyalleri Daire Başkanlığı*. <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ogretim-Programi&tur=mtal>, Erişim Tarihi: 10.03.2022
- MEB (2021b). *MEB. Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2020 İdari Faaliyet Raporu*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_03/03134336_2020_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu.pdf. Erişim Tarihi: 05.07.2022
- MEB (2022). *MEB. Strateji Geliştirme Başkanlığı, 2021 İdari Faaliyet Raporu*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/meb-2021-yili-idare-faaliyet-raporu-yayinlanmistir/icerik/440> ,Erişim Tarihi: 06.07.2022
- MEB (2010). *MEB 2010/14 Sayılı Genelge*. <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/867.pdf>, Erişim Tarihi: 06.03.2022
- MEB (2014). *MEB 2015-2019 Stratejik Planı*. Ankara: MEB Yayınları.

- MEB (2017). *Öğretmen Yeterlilikleri*. <http://www.oygm.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi: 10/10/2022).
- MEB (2018a). *Strateji Geliştirme Başkanlığı, SP hazırlama programı*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/19150513_Ek-1_HazYrlYk_ProgramY.pdf, Erişim Tarihi: 20.03.2022
- MEB (2020). *MEB. Strateji geliştirme başkanlığı, 2019 idari faaliyet raporu*. http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/12144540_28191618_Milli_EYitim_BakanlYYY_2019_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu_28.02.2020.pdf, Erişim Tarihi: 02.06.2022
- MTEGM (2022). *Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Faaliyet Raporu*. https://mtgem.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_03/21143121_METGEM_2021_Faaliyet_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 18.11.2022
- Newble, D. I. & Entwistle, N. J. (1986). Learning styles and approaches: implications for medical education. *Medical Education*, 20FASLAN(3), 162-175. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2923.1986.tb01163.x>
- Nohutçu, A. (2008). Yerel yönetimlerde SP uygulama girişimleri, *1. Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu*.
- Nut, P. C. & Backoff, R. W. (1992). *Strategic management of public and third sector organisations: A handbook for leaders*. Jossey-Bass, San Fransisco.
- OECD (2019). *PISA 2018 results volume I: What students know and can do*. Paris: OECD Publishing.
- OGM. (2022). *Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Birim Faaliyet Raporu*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_03/21211950_OGM_2021_Birim_Faaliyet_Raporu.pdf, Erişim Tarihi: 12.11.2022
- Oliva, P. F. (1988). *Developing the curriculum*, United States Of America.
- Özcan, H. Düzgünoğlu, H. & Koştur, H. İ. (2018). Cumhuriyet dönemi fizik öğretim programlarının haftalık ders saatleri açısından incelenmesi. *Anadolu Öğretmen Dergisi*, 2(2), 83-99. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/613536>
- Özçelik, D. A. (2014). *Eğitim programları ve öğretim*. Pegem Akademi
- Özdayı, N. (2002). Kaliteli eğitim arayışları içinde öğrencilerin gözüyle nasıl bir lise. *2000'li Yıllarda Lise Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar Sempozyumu*, Kültür Üniversitesi.

- Özdemir, S. (2022). *Millî Eğitim Bakanlığı stratejik planlarının hedefleri açısından incelenmesi ve uygulamaya dönük yansımalarının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü.
- Özdemir, S. M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye’de eğitim programlarını değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 126-149. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/146317>
- Özgür, H. (2004). Kamu örgütlerinde stratejik yönetim. *Çağdaş Kamu Yönetimi II*, 207-254.
- Özkan, U. B. (2021). *Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi*. Pegem Akademi.
- Öztemel, E. (2004). *İşletmelerde stratejik planlama*. Boğaziçi Yöneticiler Vakfı.
- Parlar, H. (2012). Bilgi toplumu, değişim ve yeni eğitim paradigması. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 193-200. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/800923>
- Pearce, J. A. Robinson, R. B. (2015). *Stratejik yönetim* (12. Baskı), (Çev. M. Barca & Mc. Graw-Hill Irwin), Nobel Yayın.
- RG (2003). *Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu*. 5018, 24/12/2003 sayı: 25326.
- RG (2021). *Kamu İdarelerince Hazırlanacak SP ve Performans Programları İle Faaliyet Raporlarına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik* 22/04/2021 sayı: 31462
- Saygılı, D. D. (2014). *Stratejik planlama: Merkezi kamu idarelerinde stratejik planların uygulama etkinliğinin artırılması*. Kalkınma Bakanlığı.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M. & Lewis, A. J. (1981). *Curriculum planning for better teaching and learning*. Rinehart and Winston
- Selçuk, N. A. S. (2010). Karar verme stillerine bilimsel yaklaşımlar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 2(2), 43-65. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/53087>
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim öğrenme ve öğretim kuramdan uygulamaya*. Spot Matbaacılık.
- Senemoğlu, N. (2009). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Pegem Akademi.
- SGB (2023). *Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı*. <https://sgb.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/30>, Erişim Tarihi: 02.12.2022
- Sönmez, V. (1985). *Program geliştirmede öğretmen elkitabı*. Anı Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2008). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Anı Yayıncılık.

- Stabback, P. (2016). What Makes a Quality Curriculum? In-Progress Reflection No. 2 on "Current and Critical Issues in Curriculum and Learning". *UNESCO International Bureau of Education*.
- Subaşı, M. & Okumuş, K. (2017). Bir araştırma yöntemi olarak durum çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/474049>
- Şahin, H. (2006). Eğitim programı geliştirme sürecinde önemli bir aşama. İhtiyaç belirleme. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 22(22), 1-9. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/199184>
- Şimşek, Ş. (2008). *Yönetim ve organizasyon* (10.Baskı). Adım Ofset.
- Taner, A. (2011). Kamuda hesap verme sorumluluğunun aracı olarak performans esaslı bütçeleme. *Sayıştay Dergisi*, 1(83), 3-30.
- Tanner, D. (1971). *Secondary curriculum: Theory and development*. Macmillan.
- Taşpınar, M. (2012). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri*. Elhan Kitap.
- TBA (2023). *Milli Eğitim Bakanlığı Tasarım ve Beceri Atölyeleri*. <https://tba.meb.gov.tr/>. Erişim Tarihi: 10.12.2022
- TDK (2023). *Strateji*. <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 02.09.2022
- DPT (2006). *Dokuzuncu kalkınma planı 2007-2013*. [https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu Kalkinma Plani-2007-2013.pdf](https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Dokuzuncu_Kalkinma_Plani-2007-2013.pdf) Erişim Tarihi: 05.01.2023
- TTKB (2021). *Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Birim Faaliyet Raporu*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_03/16121347_2021_idari_faaliyet_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 15.08.2022
- Turunç Ö. Çalışkan A. V & Akkoç, İ. (2013). Stratejik yönetimin yenilikçi davranışı nasıl etkiler? Algılanan rekabetin rolü, *1. Uluslararası Örgütsel Davranış Kongresi/Adapazarı, Adapazarı*.
- Tyler, R. W. (2014). *Eğitimde programlarının ve öğretimin temel ilkeleri* (Çeviri Ed: M. Emir Rüzgar & Berna Aslan), Pegem Akademi.
- Ülgen H. & Mirze, K. (2010). *İşletmelerde stratejik yönetim*. Bs. Beta Yayıncılık
- Ülgen, H. & Mirze, S. K. (2004). *İşletmelerde stratejik yönetim*. Literatür Yayınları
- Ülgen, H. & Mirze, S. (2013). *İşletmelerde stratejik yönetim*. Beta Yayıncılık
- Varış, F. (1978). *Eğitim bilimine giriş*, Ankara Üniversitesi Basımevi.

- Varış, F. (1996). *Eğitimde program geliştirme teori ve teknikler*, Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Yazıcı, H. & Altun, F. (2014). Nitel ve nicel yöntemleri kullanan araştırmacıların empatik eğilimleri ve işlevsel olmayan tutumları arasındaki farklılıklar. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(1), 372-384. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/200523>
- Yeşilyurt, E. (2019). Kuramsal temelleri açısından öğretim stratejilerinin temel özellikleri: Bir derleme çalışması. *Disiplinler arası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(5), 57-78. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jier/issue/47536/582142>
- Donmuş Kaya, V. (2021). *Eğitimde program geliştirme ve değerlendirme* (Ed. E. Yeşilyurt), Eğitim programının temel ögesi: İçerik (ss. 403-430), Vizetek Yayınları.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, P. (2019). *Milli eğitim şuralarında yabancı dil öğretimi ile ilgili alınan kararlar ve uygulamaya yansımaları*. Doktora tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Ferit ÇİMEN

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Atatürk Üniversitesi-Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi-

Matematik Öğretmenliği

Yüksek Lisans Öğrenimi :

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar : Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda
Öğretmenlik-Yöneticilik

Tarih : 08.06.2023

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Akdeniz Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin/Raporumun... Yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

Ferit ÇİMEN

İNTİHAL RAPORU

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI 2019-2023 STRATEJİK PLANININ ÖĞRETİM PROGRAMLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

ORIGINALITY REPORT

18%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	tebligler.meb.gov.tr Internet	1289 words — 4%
2	sgb.meb.gov.tr Internet	1251 words — 4%
3	www.sp.gov.tr Internet	389 words — 1%
4	acikbilim.yok.gov.tr Internet	220 words — 1%
5	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 Internet	203 words — 1%
6	ttkb.meb.gov.tr Internet	202 words — 1%
7	docplayer.biz.tr Internet	157 words — 1%
8	necmettinerbakanfenlisesi.meb.k12.tr Internet	152 words — 1%
9	oygm.meb.gov.tr Internet	67 words — < 1%